

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑
บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

The Development of Being a Professional Teacher in
the 21st Century Model Based on the Ethics of Profession
with Buddhism Integration

โดย

นางสาวชนันภรณ์ อารีกุล

พระครูสมุห์ทอง ฐิตปณฺโญ (บุตรดี)

นายสุวิทย์ แซะรัมย์

นายอรรถพล จอมมงคล

โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761316

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑
บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ
The Development of Being a Professional Teacher in
the 21st Century Model Based on the Ethics of Profession
with Buddhism Integration

โดย

ชนันภรณ์ อารีกุล

พระครูสมุทรทอง ฐิตปณฺโญ (บุตรดี)

สุวิทย์ แซ่วรัมย์

อรรถพล จอมมงคล

โรงเรียนบาลีไตรปิฎกศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761316

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The Development of Being a Professional Teacher in
the 21st Century Model Based on the Ethics of Profession with
Buddhism Integration

By

Miss Chananporn Areekul

Phrakhrusamu Thong Thitapanyo (Butdee)

Mr. Suwit Saewram

Mr. Atthapol Jommongkol

The Pali Pre-University School, Faculty of Education
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E.2561

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610761316

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ
ผู้วิจัย:	นางสาวชนันภรณ์ อารีกุล พระครูสมุห์ทอง ฐิตปณฺโญ (บุตรดี) นายสุวิทย์ แพรรัมย์ นายอรรถพล จอมมงคล
ส่วนงาน:	โรงเรียนบาลีไตรปิฎกมุตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัย “การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ และ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ๑) การศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเคราะห์งานวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ๒) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และ ๓) การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน ๒๖๕ รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๒๐ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบและแบบสอบถามเดลฟาย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม LISREL ๙.๓ ผลการวิจัยพบว่า

๑) องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู

๒) องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ ๑๙๒.๖๗ ค่าความน่าจะเป็น (P-

value) เท่ากับ ๐.๐๐๐ ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ ๑๐๔ ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ ๑.๘๕ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๐ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๘๕ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ ๐.๙๙ ค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปของคะแนนมาตรฐาน (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๖๕ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง ๐.๒๙ ถึง ๐.๙๕ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๑๐

๓) รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะการสร้างหลักสูตร ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ และทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ๒) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ๓) ด้านทักษะการคิด ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสังเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ ทักษะการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ และ ๔) หลักธรรมสำหรับความเป็นครู ได้แก่ เทศนา ๒ ปฏิสัมภิทา ๔ ประมาณ ๔ เทศนาวิธีย์ ๔ ธรรมเทศก ธรรม ๕ พหุสูตร ๕ อนุปพิภกกา ๕ และกัลยาณมิตรธรรม ๗ และถูกตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและพบว่าโดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบว่าถูกต้องและสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D. = ๐.๕๗)

คำสำคัญ: ความเป็นครู, จรรยาบรรณวิชาชีพ, พุทธบูรณาการ

Research Title: The Development of Being a Professional Teacher in the 21st Century Model Based on the Ethics of Profession with Buddhism Integration

Researchers: Miss Chananporn Areekul
Phrakhrusamu Thong Thitapanyo (Butdee)
Mr. Suwit Saewram
Mr. Atthapol Jommongkol

Department: The Pali Pre-University School, Faculty of Education
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: 2561/2018

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purposes of this research “The Development of Being a Professional Teacher in the 21st Century Model Based on the Ethics of Profession with Buddhism Integration” were 1) to synthesize the components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration, 2) to analyze the confirmatory factor of the components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration, and 3) to develop the being a professional teacher in the 21st century model based on the ethics of profession with Buddhism integration. The research methodology was divided 3 stages: 1) the documentary study and research synthesis by content analysis, 2) the confirmatory factor analysis, and the Delphi technique. The research samples were teachers in primary and secondary schools and 20 experts. The research instruments were the documentary analysis form, the confirmatory factor analysis questionnaire, and Delphi technique questionnaire. The analysis of this research were content analysis, the descriptive statistical analysis, and the confirmatory factor analysis by LISREL 9.3. The research results were,

1) the components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration were: 1) the instruction, the ethics of profession, 3) the thinking skills, and 4) the Buddhism principles for being teacher,

2) the results of confirmatory factor analysis of model in components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration were found that model was fitted with empirical data with Chi-Square (χ^2) = 192.67, Probability value (P-value) = 0.000, Degree of freedom (df) = 104, Chi-Square Statistic (χ^2/df) = 1.85, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.90, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.85, Comparative Fit Index (CFI) = 0.99, Root Mean Square of Error Approximation (RMSEA) = 0.065, Factor Loading (β) = 0.29 – 0.95, and the value of significant different of .10,

3) the being a professional teacher in the 21st century model based on the ethics of profession with Buddhism integration consisted of 1) the instruction that comprised of the 21st century educational philosophy, the curriculum design skill, the educational innovation skill in classroom, the learning activity skill, the learning evaluation skill, and classroom action research skill, 2) the ethics of profession that comprised of the professional ethics for person, the professional ethics for profession, the professional ethics for clients, the professional ethics for co-professionals, and the professional ethics for social, 3) the thinking skills that comprised of the analysis thinking skill, the synthesis thinking skill, the critical thinking skill, the comparative thinking skill, the problem-solving thinking skill, and the creative thinking skill, and 4) the Buddhism principles for being teacher that comprised of, Desana 2, Patisambhida 4, Pamana 4, Desanavidhi 4, Dhammadesaka-dhamma 5, Bahussutanga 5, Anupubbikatha 5, and Kalyanamitta-dhamma 7, and the model was reconsidered by the experts. In the experts' opinion, the model was right and coherent in highest level ($\bar{X}$ = 4.65, S.D.= 0.57).

Key words: Professional Teacher, Ethics of Profession, Buddhism Integration

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียนบาลีไตรปิฎกศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ พระเดชพระคุณพระราชธีรคุณ พระราชธรรมมณี พระปัญญาชिरาภรณ์ พระวิมลรัตนภรณ์ และพระอาจารย์ฝ่ายบรรพชิตทุกท่าน และขอขอบคุณ คณาจารย์ฝ่ายคฤหัสถ์ทุกท่านที่เป็นกัลยาณมิตร เปิดโอกาส สนับสนุนและให้กำลังใจแก่คณะผู้วิจัย ของโรงเรียนบาลีไตรปิฎกศึกษาจนสามารถดำเนินการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จด้วยดี

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภาภิโร, รศ.ดร.) ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตีภัก อภินนโท และพระมหาเสรีชน นริสสโร ตลอดจนบุคลากรใน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกรูป/คน ที่ได้กำกับดูแลและอำนวยความสะดวกให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ด้วยดี นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญฝ่ายบรรพชิต และ ขอขอบคุณครู อาจารย์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญฝ่ายคฤหัสถ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อ การวิจัย

ท้ายสุดนี้ ประโยชน์และคุณความดีอันพึงเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบไว้เพื่อ เป็นความดีงามของโรงเรียนบาลีไตรปิฎกศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย หากแต่งานวิจัยชิ้นนี้มีข้อบกพร่องประการใด คณะผู้วิจัยขอแสดงความรับผิดชอบมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๔
ปัญหาการวิจัย.....	๔
ขอบเขตการวิจัย.....	๕
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๖
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๗
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙
ตอนที่ ๑ แนวคิดทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑.....	๙
ตอนที่ ๒ แนวคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู.....	๒๙
ตอนที่ ๓ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู.....	๔๙
ตอนที่ ๔ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ ๒๑.....	๕๕
ตอนที่ ๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู.....	๖๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๖๔
ระยะที่ ๑ ขั้นการศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัย.....	๖๔
ระยะที่ ๒ ขั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	๖๖
ระยะที่ ๓ ขั้นการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย.....	๖๗
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๗๑
ตอนที่ ๑ ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ.....	๗๑

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ.....	๙๗
ตอนที่ ๓ ผลการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ.....	๑๐๗
ตอนที่ ๔ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๑๓

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๑๖
---	------------

๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๑๖
-------------------------	-----

๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๓๓
--------------------	-----

๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๓๕
---------------------	-----

บรรณานุกรม.....	๑๓๗
------------------------	------------

ภาคผนวก.....	๑๓๙
---------------------	------------

ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๓๙
----------------------------	-----

ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๕๔
---	-----

ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๕๖
--	-----

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๕๘
---	-----

ภาคผนวก จ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย.....	๑๖๖
--	-----

ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้วิจัย.....	๑๖๘
--------------------------------	-----

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๓.๑	สรุปวิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๐
๔.๑	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการสอนของครูในศตวรรษที่ ๒๑.....	๗๔
๔.๒	ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ.....	๘๐
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะการคิดและหลักธรรมสำหรับความเป็นครู.....	๘๔
๔.๔	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บน พื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ.....	๙๗
๔.๕	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับแรกและลำดับสองขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษ ที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	๑๐๕
๔.๖	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ.....	๑๐๗

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๗
๒.๑ มาตรฐานวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๖.....	๓๐
๔.๑ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑.....	๑๐๓
๔.๒ แบบจำลองโครงสร้างการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑.....	๑๐๔
๔.๓ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๑๑๕
๕.๑ รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ.....	๑๓๐

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ระบบข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วทั่วทุกส่วนของโลกอย่างรวดเร็ว มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาศาสตร์ และการแพทย์ ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ ๒๑ สมาชิกในสังคมจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกให้ได้ ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงจะต้องรู้เท่าทันกระแสดังกล่าว การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นมิติใหม่ของวงการการศึกษา ที่ทุกองค์กรทั้งในระดับประเทศลงมาถึงระดับที่มีหน้าที่โดยตรงหรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างก็ให้ความสำคัญและร่วมมือกันวางแผนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะสำคัญและจำเป็นบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองโลก และร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติและสภาพแวดล้อมในโลก^๑

การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาคน พัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติ การวางนโยบายให้เกิดเป็นสังคมแห่งความรู้ ย่อมมีการส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และเมื่อการศึกษาไทยดำเนินมาถึงช่วงศตวรรษที่ ๒๑ เป็นต้นมา การจัดการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคม กล่าวคือ ๑) ด้านหลักสูตร เน้นหลักสูตรมาตรฐานการเรียนรู้ มีกรอบหลักสูตรเป็นหลักสูตรแกนกลางในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแต่ละสถานศึกษาจะต้องนำกรอบหลักสูตรไปพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และมีการพัฒนารายวิชาพื้นฐานเพิ่มเติมตามความต้องการของผู้เรียน และบูรณาการเรื่องราวของท้องถิ่น ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนสื่อการเรียนรู้เน้นสื่อตามสภาพจริง สื่อ ICT รวมทั้งใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตามสภาพจริง ๓) ด้านการประเมินการเรียนรู้ เน้นการประเมินการเรียนรู้และผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย ๔) ด้านการจัดการในชั้นเรียน เน้นการสร้างบรรยากาศเชิงบวก เพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีวินัยเชิงบวก เรียนรู้

^๑ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๙๑๙ เทคนิคพรินต์ติ้ง, ๒๕๕๘), หน้า ๗.

อย่างมีความสุข และได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมตามหลักสูตรและตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และ ๕) ด้านการนิเทศเพื่อพัฒนาครู โดยเน้นกระบวนการชี้แนะแบบที่เลี้ยงผ่านกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community^๒ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนในสอดคล้องกับการสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

ดังนั้นเมื่อสังคมคาดหวังว่าผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะสำคัญ ครูจึงต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีทักษะดังกล่าว แต่ก่อนอื่นครูจะต้องเริ่มพิจารณาตนเองว่าจะเริ่มต้นอย่างไรดี ครูในศตวรรษที่ ๒๑ ควรประกอบด้วยทักษะอะไร และควรมีคุณลักษณะที่ดียังไร ซึ่ง ธารญา จิตรขญาวนิช ได้กล่าวถึงลักษณะครูที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีลักษณะสำคัญคือ ๑) เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งมีความสามารถในการบูรณาการความรู้ได้ ๒) มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ๓) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในกระบวนการคิดได้ ๔) มีความสามารถในการวิจัยพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ๕) มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียน ๖) มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ๗) มีความสามารถในการวัดประเมินผลผู้เรียนได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ๘) สอนให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการเรียนรู้ และทักษะอาชีพ ๙) มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู ๑๐) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และ ๑๑) มีความสามารถทางด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้ต่าง ๆ^๓

อย่างไรก็ตามในการประกอบอาชีพใด ๆ การมีจรรยาบรรณเพื่อยึดถือเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติจะช่วยให้เกิดการปฏิบัติที่ชัดเจน อาชีพครูก็เช่นกัน เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของความเป็นครู ในสังคมไทยจึงได้มีการกำหนดจรรยาบรรณของครูอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๖ โดยหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการ

^๒ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวาร์ ยินดีสุข, **ทักษะ ๗C ของครู ๔.๐**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔.

^๓ ธารญา จิตรขญาวนิช, **การศึกษาและความเป็นครูไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๔๙.

กระทรวงศึกษาธิการและประธานกรรมการอำนวยการคุรุสภาในขณะนั้น^๔ และในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖ ระบุให้มาตรา ๕๐ มีข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งในปี พ.ศ.๒๕๔๖ สำนักเลขาธิการคุรุสภา ได้ระบุข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๔๖ หมวดที่ ๑ ได้กล่าวถึงแบบแผนจรรยาบรรณวิชาชีพครูไว้ ๕ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง คือ ครูต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ส่วนที่ ๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ คือ ครูต้องรักษา ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ส่วนที่ ๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ คือ ครูต้องเมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ครูต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจา และจิตใจ ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ และครูต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกร้อยหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ส่วนที่ ๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ คือ ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และส่วนที่ ๕ จรรยาบรรณต่อสังคม คือ ครูพึงปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เห็นได้ว่า การเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ในสังคมไทยนั้น ครูต้องเป็นผู้ที่มีทั้งความรู้และคุณธรรม เพราะหน้าที่ของครูคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม หากครูขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว ประเทศก็อาจจะไม่สามารถผลิตบุคคลที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคตได้ ซึ่งในสังคมไทยคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย การบูรณาการแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมในปรับใช้กับการพัฒนาครูจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู คุณลักษณะและแนวทางปฏิบัติของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ยังไม่พบว่ามีเอกสารที่สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ครบถ้วน จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้การสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis) ในการศึกษา ค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครบถ้วนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

^๔ เอมมา อาสนจินดา และวินันท์กานต์ รุจิภักดิ์, **จริยธรรมในวิชาชีพครู**, (นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๙), หน้า ๑๖.

การสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis)^๕ เป็นวิธีการวิจัยในอีกลักษณะหนึ่งที่ได้รับ การพัฒนาขึ้นเพื่อตอบปัญหาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเป็นการนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยหลาย เรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเรื่องเดียวกันมาสรุปให้ได้เป็นคำตอบที่เป็นข้อสรุปการวิจัยที่ต้องการ ทำให้ เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึก เกินกว่าระดับความรู้ความเข้าใจที่นักวิจัยจะได้จากงานวิจัย แต่ละเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัย แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ การสังเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative synthesis) และการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative synthesis)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นพบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็น ครุในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ยังขาดองค์ความรู้ที่มา จากการสังเคราะห์ความรู้ด้วยวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย จึงเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความเป็นครุในศตวรรษที่ ๒๑ บน พื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาครุ สามารถนำไปใช้ในการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาครุในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของประเทศที่คนส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครุในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณ วิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ
๒. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครุในศตวรรษที่ ๒๑ บน พื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ
๓. เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครุในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิง พุทธบูรณาการ

ปัญหาการวิจัย

๑. องค์ประกอบความเป็นครุในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพครุเชิง พุทธบูรณาการมีลักษณะอย่างไร
๒. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครุในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพครุเชิงพุทธบูรณามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร

^๕ นงลักษณ์ วิรัชชัย, การวิเคราะห์อภิธาน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๓๕ - ๔๐.

๓. รูปแบบของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธ
บูรณาการมีลักษณะอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๑.๑ องค์ประกอบของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิง
พุทธบูรณาการ

๑.๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่
๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพครูเชิงพุทธบูรณาการ

๑.๓ รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธ
บูรณาการ

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ขอบเขตด้านประชากรแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๒.๑ ประชากรในสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ
จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ เอกสารต่างๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู

๒.๒ ประชากรในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูใน
ศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ ครูผู้สอนระดับประถม
ศึกษาและมัธยมศึกษา

๒.๓ ประชากรในการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ
จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ จำนวน
๒๐ รูป/คน

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการส่งแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความ
เป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ได้แก่ โรงเรียนที่มี
การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ ได้แก่ ๑)
จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคเหนือ) ๒) จังหวัดกรุงเทพมหานคร (ภาคกลาง) ๓) จังหวัดขอนแก่น (ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ) และ ๔) จังหวัดนครราชสีมา (ภาคใต้)

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้รูปแบบซึ่งเป็นผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ ขั้นการศึกษาเอกสาร (documentary study) และ การสังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ระยะที่ ๒ ขั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ซึ่งเป็นผลการวิจัยจากศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัย จากระยะที่ ๑ และ ระยะที่ ๓ ขั้นการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ หมายถึง ทักษะที่จำเป็นและสำคัญของครูในศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ทักษะเหล่านี้ ๑) ทักษะการสร้างหลักสูตร ๒) ทักษะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ๓) ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ๔) ทักษะการประเมินการเรียนรู้ ๕) ทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ ๖) ทักษะการจัดการชั้นเรียน

หลักธรรมสำหรับความเป็นครู หมายถึง หลักธรรมที่ดั่งามที่ครูควรยึดปฏิบัติ ที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ได้แก่ เทศนา ๒ ปฏิสัมภิทา ๔ ประมาณ ๔ เทศนาวิธี ๔ ธรรมเทศกธรรม ๕ พหุสูตร ๕ อนุปพพิกกา ๕ และ กัลยาณมิตรธรรม ๗

จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพครู ตามที่คุรุสภาได้กำหนดไว้ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ ได้แก่ ๑) จรรยาบรรณต่อตนเอง ๒) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ๓) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ๔) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ ๕) จรรยาบรรณต่อสังคม

รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ หมายถึง องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการซึ่งผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแล้ว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๑. ด้านวิชาการ งานวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบสารสนเทศเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งบุคคล หน่วยงาน สามารถนำไปใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยต่อยอดองค์ความรู้ หรือวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการได้

๒. ด้านนโยบาย งานวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบสารสนเทศเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กร

ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในระดับนโยบาย สามารถนำไปใช้ในการเป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการวิจัยและพัฒนา เพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาครูบนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการให้มีศักยภาพและความพร้อมในการเป็นครูในยุค Thailand 4.0 เป็นครูที่มีทักษะในการเป็นพลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลกได้

๓. ด้านสังคมและชุมชน งานวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบสารสนเทศเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และบุคคลทั่วไปที่สนใจ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการครู เพราะครูเป็นผู้สร้างทรัพยากรมนุษย์ที่ดีให้กับประเทศชาติ และพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ มีทักษะชีวิต และพร้อมจะเป็นพลเมืองที่สร้างชุมชนและสังคมให้เกิดความเข้มแข็ง บนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

๔. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้โดยตรง ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรภายในประเทศที่มีภารกิจหลักเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้โดยทางอ้อม ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรที่มีภารกิจบางส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ตลอดจนบุคคลทุกช่วงวัย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) เป็นต้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ คณะผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นศึกษาและนำมาเป็นแนวทางการวิจัยได้ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาเป็น ๕ ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ แนวคิดทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑

ตอนที่ ๒ แนวคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู

ตอนที่ ๓ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู

ตอนที่ ๔ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ ๒๑

ตอนที่ ๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู

รายละเอียดของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ ๑ แนวคิดทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑

ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นเมื่อสังคมคาดหวังว่าผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะสำคัญ ครูจึงต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีทักษะดังกล่าว ก่อนอื่นครูจะต้องเริ่มพิจารณาตนเองว่าจะเริ่มต้นอย่างไรดี ครูในศตวรรษที่ ๒๑ ควรประกอบด้วยทักษะใดบ้าง มีบุคคล หน่วยงาน องค์กรจำนวนมาก ที่กำหนดองค์ประกอบของความเป็นครู หรือองค์ประกอบของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

๑. ศาสตร์การสอนของพระพุทธเจ้า จากการศึกษาในศาสตร์การสอนของพระพุทธเจ้า พระธรรมปิฎก ได้อธิบายถึงพุทธวิธีในการสอนที่ยังสามารถนำมาใช้ได้ แม้กาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปจนถึงในยุคปัจจุบัน โดยวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า และกลวิธี และอุปาย ประกอบการสอน มีดังนี้^๑

^๑ พระธรรมปิฎก, ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมอดพุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, 2542), หน้า ๑๘๙ – ๑๙๒.

วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า มีหลายแบบหลายอย่าง ที่น่าสังเกต หรือพบบ่อย ได้แก่วิธีต่อไปนี้

- ๑) การสนทนา (แบบสากัจฉา)
- ๒) แบบบรรยาย
- ๓) แบบตอบปัญหา โดยแยกประเภทปัญหาไว้ตามลักษณะวิธีตอบเป็น ๔ อย่างคือ
 - ๓.๑ ปัญหาที่พึงตอบตรงไปตรงมาตายตัว (เอกังสพพยากรณ์ปัญหา)
 - ๓.๒ ปัญหาที่พึงย้อนถามแล้วจึงแก้ (ปฏิปุจฉาพยากรณ์ปัญหา)
 - ๓.๓ ปัญหาที่จะต้องแยกความตอบ (วิวัชชพยากรณ์ปัญหา)
 - ๓.๔ ปัญหาที่พึงยับยั้งเสีย (ฐปนียปัญหา) ได้แก่ ปัญหาที่ถามนอกเรื่อง ไร้ประโยชน์ อันจักเป็นเหตุให้เขว ยึดเอื้อ สิ้นเปลืองเวลาเปล่า พึงยับยั้งเสีย แล้วชักนำผู้ถามกลับเข้าสู่แนวเรื่องที่ประสงค์ต่อไป
- ๔) แบบวางกฎข้อบังคับ เมื่อเกิดเรื่องมีภิกษุกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเป็นครั้งแรก

สำหรับกลวิธีและอุบายประกอบการสอน มีดังนี้

- ๑) การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ การยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย และการเล่านิทานประกอบการสอนช่วยให้เข้าใจความได้ง่าย และชัดเจน ช่วยให้จำแนกง่าย เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสยิ่งขึ้น
- ๒) การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา คำอุปมาช่วยให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา และเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะมักใช้ในการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือแม้เปรียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมาแบบรูปธรรม ก็ช่วยให้ความหนักแน่นเข้า การใช้ข้ออุปมานี้ น่าจะเป็นกลวิธีประกอบการสอนที่พระพุทธองค์ทรงใช้มากที่สุด มากกว่ากลวิธีอื่นใด
- ๓) การใช้อุปกรณ์การสอน ในสมัยพุทธกาล ย่อมไม่มีอุปกรณ์การสอนชนิดต่างๆ ที่จัดทำขึ้นไว้เพื่อการสอนโดยเฉพาะ เหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะยังไม่มีการจัดการศึกษาเป็นระบบขึ้นมากอย่างกว้างขวาง หากจะใช้อุปกรณ์บ้าง ก็คงต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติ หรือเครื่องใช้ต่างๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่
- ๔) การทำเป็นตัวอย่าง วิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในทางจริยธรรม คือการทำเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เป็นทำนองการสาธิตให้ดู แต่ที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำนั้นเป็นไปในรูปทรงเป็นผู้นำที่ดี การสอนโดยทำเป็นตัวอย่าง ก็คือ พระจริยวัตรอันดีงามที่เป็นอยู่โดยปกตินั่นเอง แต่ที่ทรงปฏิบัติเป็นเรื่องราวเฉพาะก็มี
- ๕) การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ การเล่นภาษาและการเล่นคำ เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ ข้อนี้ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถ

ของพระพุทธเจ้าที่มีรอบไปทุกด้าน แม้ในการสอนหลักธรรมทั่วไป พระองค์ก็ทรงรับเอาคำศัพท์ที่มีอยู่แต่เดิมในลัทธิศาสนาเก่ามาใช้ แต่ทรงกำหนดความหมายใหม่ ซึ่งเป็นวิธีการช่วยให้ผู้ฟังผู้เรียนหันมาสนใจ และกำหนดคำสอนได้ง่าย เพียงแต่มาทำความเข้าใจเสียใหม่เท่านั้น และเป็นการช่วยให้มีการพิจารณาเปรียบเทียบไปในตัวด้วยว่าอย่างไรถูก อย่างไรผิดอย่างไร จึงเห็นได้ว่า คำว่า พรหม พราหมณ์ อริยะ ยัญ ตบะ ไฟบูชายัญ ฯลฯ ซึ่งคำในลัทธิศาสนาเดิม ก็มีใช้ในพระพุทธศาสนาด้วยทั้งสิ้น แต่มีความหมายต่างออกไปเป็นอย่างใหม่

๖) อุบายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล การเลือกคนเป็นอุบายสำคัญในการเผยแผ่ศาสนา ในการประกาศธรรมของพระพุทธเจ้า เริ่มแต่ระยะแรกประดิษฐานพระพุทธศาสนาจะเห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงดำเนินพุทธกิจด้วยพระพุทโธบายอย่างที่เรียกว่า การวางแผนที่ได้ผลยิ่ง ทรงพิจารณาว่าเมื่อจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในที่ใดที่หนึ่งควรไปโปรดใครก่อน

๗) การรู้จักจังหวะ และโอกาส ผู้สอนต้องรู้จักใช้จังหวะ และโอกาสให้เป็นประโยชน์

๘) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตาย ตัดต้นหา มานะ ทิฏฐิเสียให้น้อยที่สุด ก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ สุดแต่จะใช้กลวิธีใดให้การสอนได้ผลดีที่สุด ก็จะทำในทางนั้น ไม่กลัวว่าจะเสียเกียรติ ไม่กลัวจะถูกรู้สึกว่าแพ้

๙) การลงโทษ และให้รางวัล การใช้อำนาจลงโทษ ไม่ใช้การฝึกคนของพระพุทธเจ้า แม้ในการแสดงธรรมตามปกติพระองค์ ก็แสดงไปตามเนื้อหาธรรมไม่กระทบกระทั่งใคร การสอนไม่ต้องลงโทษ เป็นการแสดงความสามารถของผู้สอนด้วย ในระดับสามัญ สำหรับผู้สอนทั่วไป อาจต้องคิดคำนึงว่าการลงโทษ ควรมีหรือไม่ แคไหน และอย่างไร แต่ผู้สอนคนใดสำเร็จผลโดยไม่ต้องใช้อำนาจโทษเลย ย่อมถือว่าเป็นผู้มีความสามารถในการสอนมากที่สุด

๑๐) กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นต่างครั้ง ต่างคราว ย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไปไม่มีที่สิ้นสุด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าย่อมอาศัยปัญญา คือ ความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องเฉพาะครั้ง เฉพาะคราวไป

๒. สภาแห่งชาติด้านมาตรฐานวิชาชีพการสอน (NBPTS) มีการกำหนดหลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่ ๑๐ ประการเพื่อการออกใบประกอบวิชาชีพครู^๒ ซึ่งมาตรฐานนี้เทียบเท่าวุฒิปัตริชั้นสูงของสภาแห่งชาติด้านมาตรฐานวิชาชีพการสอน (NBPTS) ประกอบด้วย

^๒ สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, หลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐).

หลักประการที่ ๑ ครูต้องเข้าใจความคิดหลัก เครื่องมือที่จะใช้หาความรู้และโครงสร้างของหลักการที่สอน และสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ลักษณะต่าง ๆ นี้มีความหมายแก่นักเรียน

หลักประการที่ ๒ ครูต้องเข้าใจว่าเด็กเรียนรู้อย่างไรและพัฒนาอย่างไรและสามารถตระเตรียมโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทางสติปัญญาและสังคมส่วนบุคคล

หลักประการที่ ๓ ครูต้องเข้าใจว่านักเรียนแตกต่างกันอย่างไรในการมีแนวทางเรียนรู้และครูต้องสร้างโอกาสทางการสอนที่มีการปรับให้เข้ากับนักเรียนที่มีความหลากหลาย

หลักประการที่ ๔ ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยเร่งรัดการพัฒนาของนักเรียนให้มีความคิด รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ แก้ปัญหาและแสดงทักษะได้

หลักประการที่ ๕ ครูต้องใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกลงและพฤติกรรมของกลุ่มและส่วนบุคคลที่จะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เร่งรัดการพบปะสังสรรค์ทางสังคม การเข้าไปเกี่ยวข้องในการเรียนรู้และการสร้างพลังใจของตนเอง

หลักประการที่ ๖ ครูต้องใช้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในหลักการนิเทศด้านการใช้คำพูด การไม่ใช้ถ้อยคำและสื่อที่จะให้มีการเรียนรู้อย่างจริงจัง มีการร่วมมือ การพบปะสังสรรค์ในชั้นเรียน

หลักประการที่ ๗ ครูต้องวางแผนการสอนโดยมีพื้นฐานทางความรู้ในเรื่องราวที่สอน ประชาคม และเป้าหมายในหลักสูตร

หลักประการที่ ๘ ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การประเมินอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการวัดผลและให้มั่นใจว่านักเรียนได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทางปัญญา ทางสังคมและทางกายภาพ

หลักประการที่ ๙ ครูต้องเป็นนักปฏิบัติที่มีการทบทวนตนเอง โดยวัดผลอย่างต่อเนื่องในผลของทางเลือกและการปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ (นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีวิชาชีพในประชาคมแห่งการเรียนรู้) และเป็นผู้แสวงหาโอกาสที่จะมีการเติบโตในทางวิชาชีพ

หลักประการที่ ๑๐ ครูต้องสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ผู้ปกครอง และองค์กรในประชาคมที่กว้างขวางมากขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน

๓. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัยเพื่อประเมินภายนอก แบ่งเป็น ๔ มาตรฐาน ๑๒ ตัวบ่งชี้ ไว้ดังนี้

๑) มาตรฐานด้านมีวิญญานความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย

ตัวบ่งชี้ ๑ ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน

ตัวบ่งชี้ ๒ ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

- ตัวบ่งชี้ ๓ ครูมีความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา อุทิศตนให้กับการพัฒนาผู้เรียน
 ตัวบ่งชี้ ๔ ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติและบุคลิกภาพ
 ตัวบ่งชี้ ๕ ครูมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู

๒) มาตรฐานด้านความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย

- ตัวบ่งชี้ ๑ ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
 ตัวบ่งชี้ ๒ ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอน จัดทำแผนและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ตัวบ่งชี้ ๓ ครูมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนและการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ

๓) มาตรฐานด้านความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนประกอบด้วย

- ตัวบ่งชี้ ๑ ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้และข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนสอน
 ตัวบ่งชี้ ๒ ครูมีความสามารถในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน
 ตัวบ่งชี้ ๓ ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ได้
 ๔) มาตรฐานด้านคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบหมาย
 ตัวบ่งชี้ ๑ ครูมีคุณวุฒิ มีความถนัด มีความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติการสอน

๔. มาตรฐานครูแห่งชาติของสหราชอาณาจักร

เมื่อศึกษาตัวอย่างมาตรฐานครูในต่างประเทศ พบว่า ในสหราชอาณาจักรได้มีการประกาศมาตรฐานครูแห่งชาติ (Advanced Skills Teacher) ซึ่งครูตามมาตรฐานต้องมีคุณสมบัติดังนี้^๓

- ๑) ครูมีผลงานเป็นเลิศ โดยมีผลการสอนที่ปรากฏที่ตัวนักเรียน โดยนักเรียนแสดงผลการเรียนรู้และพฤติกรรมอย่างสูง อย่างสม่ำเสมอ มีหลักฐานแสดงผลร่วมกับผู้ปกครองและผู้ปกครองมีความพอใจ
 ๒) ครูมีความเป็นเลิศในวิชาที่สอนหรือความรู้ในสาขาวิชาพิเศษ โดยมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างเชี่ยวชาญ ลึกซึ้ง กว้างขวาง ทันตามความก้าวหน้าของวิชาการ ครูมีความเข้าใจการใช้ข้อมูลระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในการสอนวิชาของตนอย่างเชี่ยวชาญ

^๓ อ้างถึงใน สุรศักดิ์ หลาบลาลา, ครูแห่งชาติประเทศอังกฤษ Advance Skills Teachers, [อินเทอร์เน็ต], ๒๕๕๓, [เข้าถึงเมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑], เข้าถึงได้จาก <http://admin.e-library.onecapps.org/Book/560.pdf>

๓) ครูมีความสามารถในการวางแผนอย่างดี โดยเตรียมบทเรียน และลำดับการสอนอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างประสบผลสำเร็จ มีความคาดหวังสูงให้กับนักเรียน และครูสามารถวางแผนการสอนโดยใช้ประโยชน์จากผลการเรียนของนักเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบัน

๔) ครูมีความสามารถเป็นเลิศในการสอน การจัดการนักเรียนและการรักษาวินัยในห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์ ทำท่ายและมีความสุขโดยครูมีความสามารถใช้วิธีสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถทำท่ายให้กลุ่มนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น สามารถใช้คำถามและอธิบายยกตัวอย่าง สาธิตอย่างชำนาญการเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าสูงสุด มีความสามารถในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความยุ่งยากในการเรียนและความประพฤติ ครูสามารถรักษาความเคารพนับถือและรักษาวินัยในห้องเรียนได้อย่างยุติธรรม

๕) ครูมีความเป็นเลิศในการประเมิน โดยใช้วิธีการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการสอนและปรับปรุงการสอนจากผลการประเมินให้สัมพันธ์กับความก้าวหน้าของนักเรียนและเป้าหมาย

๖) ครูมีความเป็นเลิศในการให้คำแนะนำและสนับสนุนเพื่อนครู โดยสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับไปให้การสนับสนุนคำแนะนำอย่างดีแก่เพื่อนครู สามารถทำตัวเป็นแบบอย่างในการสอน สาธิต ฝึกอบรม ให้ความร่วมมือทั้งในโรงเรียนของตนและสถานการณอื่นอย่างมีคุณค่า รู้วิธีการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญของเวลาและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

๕. คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ของ สूरศักดิ์ หลาบมาลา

สूरศักดิ์ หลาบมาลา ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะครูรุ่นใหม่ที่สำคัญและเป็นจุดเด่นในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีคุณลักษณะดังนี้^๔

๑) มีความสนใจเสาะแสวงหาความรู้ กระตือรือร้นที่อยากเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

๒) มีความรอบรู้ด้านปรัชญาการศึกษา นโยบายทางการศึกษา กฎหมายการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานการศึกษา จิตวิทยาการศึกษาและหลักสูตรการสอนทั่วไป

๓) มีความรอบรู้ความสามารถที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถเชื่อมโยงสภาพท้องถิ่นเข้ากับมาตรฐานสากลในลักษณะสหวิทยาการ

๔) มีความรู้ความสามารถในวิธีการแสวงหาความรู้

๕) รู้จักและเข้าใจพัฒนาการของผู้เรียน

^๔ สूरศักดิ์ หลาบมาลา, *บทบาทครูแห่งชาติ*, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕ - ๒๗.

๖) มีความรู้และทักษะในวิชาชีพที่สอนอย่างลุ่มลึก ชัดเจน สามารถสอนแล้วผู้เรียนเข้าใจมีความสามารถเรียนรู้ได้และสนุกกับการเรียนรู้ สอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลา และเต็มหลักสูตร

๗) มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้และมีความสุข สนุกในการเรียนการสอนมีความสามารถในการสังเกตและรู้จักแก้ไขพฤติกรรม การเสริมแรงและการลงโทษที่เหมาะสม

๘) มีทักษะในการสอนอย่างเชี่ยวชาญและสร้างสรรค์การเรียนรู้จนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยปลูกเร้าให้ผู้เรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ เน้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสนองผู้เรียนเป็นสำคัญ

๙) มีความรู้และความเข้าใจในเป้าหมายและวิธีการของหลักสูตรและการสอน

๑๐) มีความสามารถในการออกแบบ วางแผนการสอนการบริหารจัดการชั้นเรียน วิจัยและพัฒนาการสอน มีความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพ และมีความสามารถวัดผลประเมินผลพัฒนาการเรียนรู้อันได้หลายวิธีได้อย่างเหมาะสม สม่่าเสมอ

๑๑) มีความรัก ศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตากรุณาและเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์

๑๒) มีจริยธรรม มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย วางตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเปี่ยมด้วยคุณธรรมฝึกหัดปฏิบัติตนยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยชี้แนะทางถูกต้องแก้ไขสิ่งผิดและยึดมั่นตามหลักศาสนา

๑๓) มีบุคลิกภาพดีเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กและสาธารณชน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการดำรงชีวิต

๑๔) มีความรับผิดชอบในหน้าที่มุ่งมั่นในการทำงานทำงานเป็นระบบ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๑๕) มีความสามารถในการปลูกฝังวินัย คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี และถูกต้องต่อผู้เรียน

๑๖) ความสามารถในการจัดระเบียบเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการผู้เรียนและมีความสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ตรงความต้องการของท้องถิ่น

๖. ครูไทยในศตวรรษที่ ๒๑ ของไพฑูรย์ สินลารัตน์^๕

เมื่อผู้ที่ได้ชื่อว่า “ครู” เป็นบุคคลสำคัญยิ่งต่อภารกิจในการพัฒนาเยาวชนของชาติ นอกจากครูจะต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครูแล้ว ยังต้องเป็นผู้ทรงความรู้ในเนื้อหาที่จะถ่ายทอดสู่ผู้เรียน และครูยังต้องจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาศิษย์ให้มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ ๒๑ ด้วย ดังนั้นครูจึงต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้เสนอซึ่งสิ่งที่ครูไทยในศตวรรษที่ ๒๑ จำเป็นต้องพัฒนามีดังนี้

๑) ทักษะในการตั้งคำถาม การตั้งคำถามเป็นการกระตุ้นความสนใจอยากรู้ของผู้เรียน นักเรียนจะได้ฝึกคิด และค้นหาคำตอบด้วยตนเองตามทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) ดังนั้นครูจึงควรเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการใช้คำถามในการเรียนการสอนให้ชำนาญ

๒) ทักษะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Inquiry Learning) ที่สอนให้เด็กหาความรู้ด้วยตัวเองจากการลงมือปฏิบัติ เพราะความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจะเป็นความรู้ที่คงทน อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้อีกด้วย ครูจึงต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง และฝึกฝนอยู่เสมอ

๓) ทักษะในการคัดเลือกความรู้ เป็นทักษะที่สอนให้ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ รวมถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อกลั่นกรองข้อมูลความรู้ ก่อนนำข้อมูลนั้นมาเป็นความรู้หรือนำเสนอ ดังนั้นครูต้องสามารถชี้แนะแนวทางในการคัดเลือกความรู้ให้แก่แก่นักเรียนได้

๔) ทักษะในการประเมินผลตามสภาพจริง ในการเรียนการสอนสมัยใหม่ ครูต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนควบคู่ไปกับความรู้ที่นักเรียนได้รับ ดังนั้นครูต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินกระบวนการเรียนรู้ เกณฑ์การทดสอบความรู้ รวมถึงเจตคติของนักเรียน ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๕) ทักษะการสอนคิด ครูต้องสามารถจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนฝึกฝนการคิด หรือตกลึกทางความคิด ออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมความสามารถที่แตกต่างกันของนักเรียน (multiple intelligences) และประเมินความก้าวหน้าของเด็กแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม โดยใช้เหตุการณ์ปัจจุบันรอบตัวมาเป็นกรณีศึกษาให้นักเรียนค้นหาคำตอบ

^๕ ไพฑูรย์ สินลารัตน์, เป็ด ๖ อุปสรรคการทำงานครูไทย สอนหนัก ขาดจิตวิญญาณ ไร้ทักษะ ICT, [อินเทอร์เน็ต], ๒๕๕๖, [เข้าถึงเมื่อ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑], เข้าถึงได้จาก <http://www.enn.co.th/๕๕๔๒>.

๖) ทักษะการบูรณาการการสอน ครูต้องสามารถจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงความรู้หลายแขนงไว้ด้วยกัน เพราะในชีวิตจริงนักเรียนต้องประยุกต์ใช้ความรู้ที่หลากหลายในการดำเนินชีวิต และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๗) ทักษะในการประเมินผล เนื่องจากนักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะฉะนั้นครูจึงต้องออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และให้เหมาะสมกับตามความต่างนั้นๆ

๘) มีจิตวิญญาณความเป็นครู ครูไม่ได้มีหน้าที่เฉพาะถ่ายทอดวิชาความรู้หรือจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนเท่านั้น แต่ครูยังมีบทบาทในการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรม ประคับประคองให้จบการศึกษาออกไปเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศต่อไป

๙) ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้มีอยู่มากมายรอบตัวให้แสวงหาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้า ครูจึงไม่อาจหยุดนิ่งที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

๑๐) เปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง ทักษะการปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งสำคัญที่ทั้งครูและนักเรียนพึงมี หลายสิ่งรอบ ๆ ตัวเกิดการเปลี่ยนแปลง ครูต้องเปิดใจยอมรับและรู้จักปรับตัว เพื่อทำหน้าที่ครูและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

๑๑) เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม คุณธรรมจริยธรรมสำคัญไม่แพ้จิตวิญญาณความเป็นครู ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่กระแสข้อมูลข่าวสารถาโถมเข้าสู่ตัวนักเรียน การเป็นแบบอย่างและการชี้แนะด้านคุณธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

๑๒) เป็นที่ปรึกษาที่ดีให้กับนักเรียน ครูต้องเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้และผู้ที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ทุกเรื่อง

๑๓) มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity, Creation, Creating, Creative Thinking) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของครูที่ได้รับการกำหนดให้เป็นทักษะที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ ในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในช่วงศตวรรษที่ ๒๑

๑๔) ครูต้องทำตนให้ศิษย์รัก การปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างกัลยาณมิตร จะทำให้นักเรียนไม่เกิดความกลัวและวิตกกังวล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้

๑๕) ยึดหลักแห่งความพอเพียง ครูต้องไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่ฟุ้งเฟ้อตามสังคมรอบข้าง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

ทั้งนี้การพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น จะต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน มีระบบสนับสนุนการอบรมพัฒนาและการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่การสนับสนุนจากภายนอกเท่านั้น ตัวครูเองจะต้องพัฒนาตนเองไปสู่ครูในศตวรรษที่ ๒๑ ด้วย ต้องเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งต้องมีทักษะและ

ความสามารถรอบด้านที่ตั้งอยู่บนมโนธรรม และความอดทน เพื่อส่งเสริมให้ศิษย์มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างองค์ความรู้จากการหาคำตอบด้วยตนเอง รวมทั้งต้องสร้างศิษย์ให้มีทักษะชีวิตและการทำงานตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมอีกด้วย

๗. ทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ของสุคนธ์ สินธพานนท์

เมื่อศึกษาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น มีนักคิด นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นไว้ ดังเช่น สุคนธ์ สินธพานนท์^๖ สรุปทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

๑) มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะลูกศิษย์ ชักชวนผู้อื่นให้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม

๒) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการฝึกทักษะการคิดและทักษะการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ตลอดจนสามารถวิเคราะห์จำแนกผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๓) มีความรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ๆ สามารถชี้แนะข้อดีข้อเสียของเทคโนโลยีแก่ผู้เรียน และวิธีการสืบค้นข้อมูลต่างๆ อย่างถูกวิธี และเลือกรับข้อมูลอย่างถูกต้อง

๔) มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรจากหลักสูตรระดับสากล หลักสูตรระดับชาติ หลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการเข้ามาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกลมกลืน

๕) มีวิสัยทัศน์ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์โลก ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เรียน

๖) มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอน รูปแบบการสอน กระบวนการ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย มีความสามารถจัดชั้นเรียนให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ในเชิงบวก ตลอดทั้งวันยังมีความสามารถในการ บูรณาการความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอให้เข้ากับผู้เรียนและการเรียนการสอนได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญที่บุคคลพึงมีในศตวรรษที่ ๒๑

๗) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีทักษะการเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา และเป็นบุคคลที่มีทักษะสำคัญในการอยู่ในสังคมศตวรรษที่ ๒๑

๘) มีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ตามหลักการของการวัดและประเมินผลและเป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

^๖ สุคนธ์ สินธพานนท์, การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๙๑๙ เทคนิคพรินต์ติ้ง, ๒๕๕๘), หน้า ๑๐.

๙) มีคุณลักษณะของผู้นำที่มีส่วนร่วมกับการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนร่วมกับผู้บริหาร ชุมชนในท้องถิ่น องค์กรต่างๆ และสังคมระดับชาติ

๘. สมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ ๒๑

จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการติดต่อสื่อสารอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาของครูในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงมีความสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งได้กำหนดขีดสมรรถนะความรู้และทักษะที่จำเป็น พื้นฐานของการปฏิบัติงาน จึงมีการกำหนดกรอบสมรรถนะของครูแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ใน ศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีองค์ประกอบแบ่งขึ้นดังนี้^๗

๑) การเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน ประกอบด้วย

๑.๑ ประเมินความต้องการในการเรียนรู้ที่มีอยู่จริง

๑.๒ จัดระบบของวัตถุประสงค์การเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงความรู้ทักษะความถนัดและ

ค่านิยม

๑.๓ จัดเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและระยะเวลา

๑.๔ จัดเตรียมแผนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน

๑.๕ เลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับรายวิชาและระดับของผู้เรียน

๑.๖ เลือกอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

๑.๗ กำหนดมาตรการการประเมินผลที่เหมาะสม

๑.๘ นำผลการประเมินผู้เรียนและข้อคิดเห็นของผู้สอนมาพัฒนาแผนการสอน

๒) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

๒.๑ สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสะอาดเป็นระเบียบ

๒.๒ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออาทรและเรียนรู้อย่างเป็นมิตร

๒.๓ จูงใจให้เกิดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

๒.๔ ส่งเสริมการรักษามาตรฐานระดับสูงของสมรรถนะการเรียนรู้

๒.๕ เคารพในความหลากหลายของผู้เรียน

๒.๖ คงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

๓) การพัฒนาและการใช้ทรัพยากรสำหรับการเรียนการสอน ประกอบด้วย

๓.๑ แสวงหาความรู้และทักษะการใช้ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

๓.๒ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน

^๗ กิตติชัย สุธาสีโนบล, **จิตสำนึกและจรรยาบรรณวิชาชีพครู**, (กรุงเทพมหานคร: คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย, ๒๕๖๐), หน้า ๗๑-๗๒.

- ๓.๓ ใช้สื่อระหว่างจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ
- ๓.๔ บูรณาการ ICT กับการเรียนการสอน
- ๓.๕ ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

๔) การพัฒนาทักษะการจัดลำดับการคิดระดับสูง (Higher Order thinking skills) ประกอบด้วย

- ๔.๑ เตรียมสร้างทักษะและยุทธศาสตร์ Hots
- ๔.๒ พัฒนาทักษะ HOTS
 - ๔.๒.๑ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - ๔.๒.๒ พัฒนาทักษะการคิดแบบพินิจพิเคราะห์
 - ๔.๒.๓ พัฒนาทักษะการคิดเหตุผลตรรกะ
 - ๔.๒.๔ พัฒนาทักษะแก้ปัญหาและตัดสินใจ
- ๔.๓ เสริมสร้าง HOTS ในผู้เรียน
- ๔.๔ ประเมิน Hots ของผู้เรียน

๕) การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ ประกอบด้วย

๕.๑ สร้างความรอบรู้ในสาระวิชา

๕.๒ กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการสอนที่สอดคล้องรูปแบบและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของผู้เรียน

- ๕.๓ สื่อสารอย่างสอดคล้องกับระดับของผู้เรียน
- ๕.๔ ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
- ๕.๕ ประยุกต์การตั้งคำถามและทักษะการปฏิสัมพันธ์
- ๕.๖ บูรณาการ Hots กับบทเรียน
- ๕.๗ สร้างวิธีสอนในบริบทของท้องถิ่น
- ๕.๘ จัดบริหารจัดการกิจกรรมในชั้นเรียน

๖) การส่งเสริมค่านิยมด้านศีลธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย

- ๖.๑ กำหนดหลักเกณฑ์จริยธรรมวิชาชีพของครูในแต่ละประเทศ
- ๖.๒ ยกย่องและสร้างหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมวิชาชีพครู
- ๖.๓ ให้ความรู้แก่ผู้เรียนและครูผู้ช่วยสอนในเรื่องค่านิยมจริยธรรมและศีลธรรม

๗) ส่งเสริมการพัฒนาชีวิตและทักษะวิชาชีพแก่ผู้เรียน ประกอบด้วย

- ๗.๑ ให้ความรู้สร้างทักษะและความถนัดรวมถึงค่านิยมของศตวรรษที่ ๒๑
- ๗.๒ ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในด้านการเรียนเพื่อให้รู้จักความรู้ทักษะความถนัด

และค่านิยม

๗.๓ ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในด้านการเรียนเพื่อใช้ความรู้ทักษะความถนัดและ
ค่านิยม

๗.๔ ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนเพื่อเป็นผู้มีความรู้ทักษะความถนัดและค่านิยม

๗.๕ ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้อยู่อย่างมีความรู้ทักษะความถนัด และค่านิยม
ความฉลาดทางอารมณ์

๗.๖ ประเมินนักเรียนในด้านความรู้ ทักษะ ค่านิยมและความถนัดทางการศึกษา ๔ ด้าน

๘) การวัดและประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย

๘.๑ คำนวณความรู้ทักษะเกี่ยวกับการทดสอบประเมินและประเมินผล

๘.๒ พัฒนาความรู้และรวบรวมเครื่องมือสำหรับการประเมิน

๘.๓ ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้เครื่องมือวัดที่เหมาะสม

๘.๔ นำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้

๙) การพัฒนาด้านวิชาชีพ ประกอบด้วย

๙.๑ วิเคราะห์เพื่อให้ทราบความต้องการในการพัฒนา

๙.๒ จัดเตรียมแผนการพัฒนาด้านวิชาชีพของแต่ละคน

๙.๓ จัดกิจกรรมการพัฒนาด้านวิชาชีพ

๙.๔ พิจารณาถึงความสอดคล้องของกิจกรรมการพัฒนาที่จัดขึ้นกับความต้องการ

๙.๕ ประยุกต์แบ่งปันและเผยแพร่องค์ความรู้และทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมพัฒนา

วิชาชีพและการศึกษาดูงาน

๙.๖ ทำหน้าที่พี่เลี้ยงแก่นักเรียนและครูใหม่

๙.๗ ประเมินผลกระทบของกิจกรรมการพัฒนาด้านวิชาชีพที่จัดขึ้น

๑๐) การสร้างเครือข่ายกับผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครองนักเรียน ประกอบด้วย

๑๐.๑ ส่งเสริมทักษะด้านการประชาสัมพันธ์

๑๐.๒ พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนกับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

๑๐.๓ แบ่งปันความรับผิดชอบแก่ชุมชนในการจัดการศึกษาแก่นักเรียน

๑๐.๔ ร่วมกิจกรรมด้านสังคมกับชุมชน

๑๑) การจัดสวัสดิการและภารกิจแก่นักเรียน ประกอบด้วย

๑๑.๑ แนะนำและให้คำปรึกษาแก่นักเรียน

๑๑.๒ พัฒนาการให้คำปรึกษาและทักษะอื่นในรูปแบบบูรณาการ

๑๑.๓ จัดและสนับสนุนกิจกรรมด้านสังคมและหลักสูตรเสริม

๑๑.๔ ช่วยเหลือผู้เรียนในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน

๑๑.๕ ดำเนินการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง

๙. ทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคต (C-Teacher) ของ ถนอมพร เลาหจรัสแสง

ครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ของตนเอง ดังที่ ถนอมพร เลาหจรัสแสง^๔ ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคต (C-Teacher) ไว้อย่างน่าสนใจ ๘ ประการคือ

๑) Content ครูต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี หากไม่รู้จริงในเรื่องที่สอนแล้ว ก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา นั้น ๆ

๒) Computer (ICT) Integration ครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียน และหากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยส่งเสริมความรู้และทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

๓) Constructionist ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นครูจึงควรนำแนวคิดนี้ไปพัฒนาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ที่คงทนและเกิดทักษะที่ต้องการ

๔) Connectivity ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ผู้เรียนกับครู ภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา และสถานศึกษากับชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์ตรงกับนักเรียน

๕) Collaboration ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครู และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๖) Communication ครูต้องมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ และการนำเสนอ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

๗) Creativity ครูต้องออกแบบ สร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว

^๔ ถนอมพร เลาหจรัสแสง, การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า: ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้อนาคต, [อินเทอร์เน็ต], ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อ 18 มกราคม ๒๕๖๑], เข้าถึงได้จาก <http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal/50-51/next-generation%20of%20learning.pdf>

๘) Caring ครูต้องมีจิตใจต่อนักเรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจ ต่อนักเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อใจ ส่งผลให้เกิดสภาพการเรียนรู้ที่ตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

เมื่อนำที่และบทบาทของครูผู้สอนได้เปลี่ยนจากการบรรยายหน้าชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว มาเป็นการกล่าวนำเข้าสู่บทเรียน ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้แนะนำ ให้คำปรึกษา และแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน จึงเกิดวิธีการสอนที่หลากหลายมากขึ้น มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่าย (Network) อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูต้องมีการปรับทัศนคติใหม่ พัฒนาความรู้และทักษะความสามารถที่จำเป็นตามแนวทาง C-Teacher ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

๑๐. ลักษณะครูที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ ของ ธารญา จิตรขญาวณิช

นอกจากนี้ ธารญา จิตรขญาวณิช^๙ ได้กล่าวถึงลักษณะครูที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีลักษณะสำคัญคือ

- ๑) เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งมีความสามารถในการบูรณาการความรู้ได้
- ๒) มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยสามารถใช้เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- ๓) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในกระบวนการคิดได้
- ๔) มีความสามารถในการวิจัยพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน และแก้ปัญหาต่าง ๆ
- ๕) มีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาและผู้เรียน
- ๖) มีความใฝ่รู้และพัฒนาตนเองทางด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง
- ๗) มีความสามารถในการวัดประเมินผลผู้เรียนได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ
- ๘) สอนให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะความร่วมมือการทำงานเป็นทีม ทักษะการเรียนรู้ และทักษะอาชีพ
- ๙) มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู
- ๑๐) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
- ๑๑) มีความสามารถทางด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้

^๙ ธารญา จิตรขญาวณิช, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๔๙ - ๑๕๔.

ทั้งนี้ ธารณา จิตรขณาวิช ได้อธิบายเพิ่มเติมลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ โดยสรุป เพื่อให้เข้าใจง่ายเรียกว่า ๑๑ ค. ๖ ก. ๖ อ. ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑๑ ค. เป็นลักษณะของครูที่ดี โดยมีการประพฤติปฏิบัติในการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ซึ่งแสดงออกได้หลายอย่าง โดยขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ค. ดังนี้

๑) ความรอบรู้ ครูจำเป็นที่จะต้องมีความรอบรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ครูจะต้องรู้กว้าง รู้ลึก เพื่อนำองค์ความรู้มาใช้พัฒนาผู้เรียน หรือบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับความรู้แบบองค์รวม

๒) ความแม่นยำ การจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีคุณภาพ ครูจำเป็นจะต้องมีความแม่นยำ หรือมีความรู้ที่ลุ่มลึกชัดเจนในเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี เพื่อจะได้ถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน ไม่เช่นนั้นจะเป็นการสร้างความรู้ที่ผิดติดตัวไป

๓) คุณธรรมจริยธรรม ครูที่ดีจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรมมีจรรยาบรรณในวิชาชีพเพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองผู้อื่นและสังคมคุณธรรมจริยธรรมที่ครูควรมีเช่นความกตัญญูความใฝ่รู้

๔) ความรักเมตตา เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู เพราะอาชีพครูคือผู้ให้ ดังนั้นครูจะต้องมีความรักเมตตาหวังดีต่อลูกศิษย์อย่างจริงใจจึงจะนำพาความเจริญก้าวหน้ามาสู่ลูกศิษย์

๕) ความเสียสละ อาชีพครูเป็นอาชีพที่เสียสละอย่างยิ่ง เพราะครูต้องทำงานหนักมีภาระบทบาทอย่างหลากหลายที่ต้องทำในแต่ละวัน โดยนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังนั้นครูที่ดีจึงต้องมีความเสียสละ เพื่อพัฒนาลูกศิษย์สังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง

๖) ความยุติธรรม การจัดการศึกษาในสถานศึกษาแต่ละระดับ ผู้เรียนส่วนใหญ่มาจากต่างถิ่นฐานและมีความแตกต่างกัน แต่เมื่อทุกคนมาอยู่ร่วมกัน ครูจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความรักความยุติธรรมต่อลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง

๗) ความยืดหยุ่น การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ผู้เรียนจะมีพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน รวมทั้งปัจจัยบางอย่าง บางครั้งอาจไม่เอื้ออำนวยในการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามที่วางแผนไว้ แต่ครูที่ดีจำเป็นจะต้องมีความยืดหยุ่นเสมอในการที่จะปรับสิ่งต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมเข้ากับบริบท

๘) ความเป็นกันเอง ความเป็นกันเองหรือความเป็นกัลยาณมิตรของครูจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่น อยากร่วมเข้าใกล้และมีความสุขอยากมาเรียน ครูที่เป็นกันเองจะทำให้เป็นที่รักของลูกศิษย์ ดังนั้นครูที่ดีจึงไม่ควรถือตนจนทำให้ลูกศิษย์รู้สึกกลัวหรือทำตัวไม่ถูก

๙) ความรับผิดชอบ ครูที่ดีต้องมีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่หรือภาระต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อลูกศิษย์หรือวิชาชีพ

๑๐) ความเข้าใจผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ครูมีความเข้าใจมีความรักในตัวตนของเขาหรือยอมรับในสิ่งที่เขาเป็นอยู่ บางครั้งครูก็ต้องเปิดใจที่จะยอมรับในความแตกต่างและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน โดยไม่ยึดตนเองเป็นหลักจึงเกินไปในทุกเรื่อง

๑๑) ความซื่อสัตย์ อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องการคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเข้ามาประกอบวิชาชีพนี้ เพราะไม่เช่นนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียหลายอย่างมากมาตามมาที่สำคัญ ถ้าครูไม่มีความซื่อสัตย์ ย่อมไม่สามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์และได้รับความไว้วางใจจากใครได้

๖ ก. เป็นลักษณะของครูที่ดี โดยมีการปะทะปฏิบัติในการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ซึ่งแสดงออกได้หลายอย่าง โดยขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก. ดังนี้

๑) การเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพต้องประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม การเป็นแบบอย่างหรือตัวแบบที่ดีเพื่อให้ลูกศิษย์ซึมซับเลียนแบบแต่สิ่งที่ดี เช่น การแต่งกายเหมาะสม มีความรอบรู้ มีความเสียสละ การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์จะทำให้พวกเขาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครู

๒) การจัดการเรียนรู้ที่ดี น่าสนใจ เป็นความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถใช้เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายน่าสนใจ เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

๓) การใช้ภาษาสื่อสารในยุคศตวรรษที่ ๒๑ ครูจำเป็นจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสารเป็นอย่างดีทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาที่มีความสำคัญ เพราะเป็นภาษาสากลของโลกและเป็นภาษาที่สามารถใช้ในการแสวงหาความรู้หรือเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ

๔) การใช้เทคโนโลยี การที่ครูนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ มีความน่าสนใจและผู้เรียนได้รับสิ่งที่แปลกใหม่

๕) การใช้จิตวิทยา การที่ครูมีความสามารถในการใช้จิตวิทยาต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เช่น ใช้การเสริมแรงด้วยคำชมหรือรางวัล เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

๖) การวัดประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อจะได้วัดประเมินผลผู้เรียนได้อย่างยุติธรรมและมีคุณภาพ

๖ อ. เป็นลักษณะของครูที่ดี โดยมีการปะทะปฏิบัติในการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ซึ่งแสดงออกได้หลายอย่าง โดยเริ่มต้นด้วยพยัญชนะ อ. ดังนี้

๑) อุดทน ความอดทนเป็นลักษณะที่ดีและสำคัญของครู เพราะอาชีพครูต้องทำงานหนัก มีภาระหน้าที่หลายอย่างต้องรับผิดชอบ และต้องเผชิญต่อปัญหามากมายที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้นถ้าครูไม่มีความอดทนเป็นที่ตั้งย่อมไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหรือฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆไปได้

๒) อ่อนน้อม อาชีพครูเป็นอาชีพที่จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เช่นผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งในการพบปะติดต่อสื่อสารกับบุคคลดังกล่าว ครูจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นการสร้างมิตรไมตรี และสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้พบเห็นทั่วไป

๓) เอื้ออาทร ความเอื้ออาทรหรือความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่ครูทุกคนต้องมี เพราะถ้าครูเห็นแก่ตัวไม่มีความเอื้ออาทรให้กับลูกศิษย์ จะให้ลูกศิษย์หันไปพึ่งใครในเวลาที่มีปัญหา เพราะครูคือแสงสว่างนำทางหรือที่พึ่งพิงของลูกศิษย์ และเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สอง

๔) อกภัย อาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องเจอกับผู้เรียนที่มีนิสัยหรือพฤติกรรมที่หลากหลายซึ่งบางคนมีนิสัยที่ไม่สร้างปัญหา แต่บางคนอาจมีนิสัยหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ชอบทำผิดหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตาม ครูจะต้องรู้จักอกภัย ให้ออกาสกับลูกศิษย์เพราะการให้อภัยถือว่าเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

๕) อารมณ์ขัน การที่ครูมีอารมณ์ขันหรือมีมุขตลกมาสอดแทรกในการจัดการเรียนรู้อย่อมเป็นเสน่ห์ช่วยสร้างสีสันอย่างง่ายในการสอน เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและได้ผ่อนคลายความตึงเครียด

๖) เอาใจใส่ ความเอาใจใส่คือความห่วงใยในการดูแลลูกศิษย์อย่างใกล้ชิดเป็นอย่างดีของครู จะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่น และมีกำลังใจในการที่จะเรียนรู้หรือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ พวกเขาจะรู้สึกว่ามีคนคอยรักและให้กำลังใจอยู่เสมอ

๑๑. ทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวร์ ยินดีสุข

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวร์ ยินดีสุข ได้กล่าวถึง ทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ โดยแบ่งเป็นทักษะด้านต่าง ๆ ดังนี้^{๑๐}

๑) ทักษะการสร้างหลักสูตร (Curriculum Construction Skills) การสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับคนส่วนมากจึงต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบด้วยการศึกษาข้อมูล และความจำเป็นพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรในหลาย ๆ ด้าน

^{๑๐} พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวร์ ยินดีสุข, **ทักษะ ๗C ของครู ๔.๐**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๑-๒๙๔.

โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน (หมายถึง สภาพของบ้าน ครอบครัวชุมชน) เกี่ยวข้องกับสังคมและเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ข้อมูลและความจำเป็นเหล่านี้ จะเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกเนื้อหาวิชา และประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรพื้นฐาน ครูในศตวรรษที่ ๒๑ จึงจำเป็นต้องมีทักษะนี้ และต้องสามารถทำได้อย่างเชี่ยวชาญด้วย

๒) ทักษะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (Child-Oriented Instructional Management Skills) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ วิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ครูในศตวรรษที่ ๒๑ จึงจำเป็นต้องมีทักษะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญและพัฒนาเทคนิคการสอนอยู่เสมอ

๓) ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน (Classroom Innovation Implementation Skills) นวัตกรรมการเรียนรู้ (learning innovation) สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในวงการศึกษาได้หลายประการ นวัตกรรมสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในเรื่องการเรียนการสอน เช่น ปัญหาเรื่องวิธีการสอน ปัญหาด้านเนื้อหาวิชา ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาเรื่องอุปกรณ์การสอน นอกจากนี้เรายังสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วย ครูในศตวรรษที่ ๒๑ จึงจำเป็นต้องมีทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครอบคลุมตั้งแต่การออกแบบ การสร้าง การพัฒนา และการนำไปใช้ให้นวัตกรรมเกิดประโยชน์สูงสุดได้

๔) ทักษะการประเมินการเรียนรู้ (Classroom Learning Assessment Skills) การประเมินผลการเรียนของผู้เรียนมีประโยชน์อย่างมากทั้งแก่ผู้เรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนรู้ระดับความสามารถในแต่ละด้านและภาพรวมของตนเอง รู้สิ่งที่บกพร่องที่ควรแก้ไขหรือซ่อมเสริม เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียน รวมทั้งกระตุ้นให้ตื่นตัวในการเรียนยิ่งขึ้น สำหรับครูผู้สอน การประเมินผลการเรียนรู้ทำให้รู้ พื้นฐานความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นข้อมูลในการพิจารณาเสนอแนะเสริมแก่ผู้เรียน ช่วยให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนได้ตรงจุด ช่วยในการจัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูผู้สอนทราบคุณภาพการสอนของตนเองและสามารถปรับปรุงแก้ไขวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูในศตวรรษที่ ๒๑ จึงจำเป็นต้องมีทักษะการประเมินการเรียนรู้เพื่อให้ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนจักได้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

๕) ทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research Skills) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนในชั้นเรียนนั้น ๆ เป็นการ

ดำเนินการที่มีการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตผล และการสะท้อนกลับ ซึ่งเป็นการวิจัยที่ทำเร็ว นำผลไปใช้ได้ทันที นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนอย่างแท้จริง ครูในศตวรรษที่ ๒๑ จึงจำเป็นต้องมีทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อให้ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนจักได้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

๖) ทักษะการจัดการชั้นเรียน (Classroom Management Skills) เป็นวิธีการดำเนินการให้ชั้นเรียนได้อยู่ในสภาพความพร้อมที่จะดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องด้วยชั้นเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้พื้นฐานในรายวิชาต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทั้งประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน หรืออาจเรียกว่า “ความแตกต่างระหว่างบุคคล” (Individual Difference) ชั้นเรียนที่มีการบริหารจัดการดีเป็นความสามารถของผู้สอนที่ส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนการสอน และหมายรวมถึง ผู้เรียนมีความสุขในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน ความสุขของผู้เรียนเป็นสิ่งที่สุดยอดปรารถนาของผู้สอน และผู้รับผิดชอบทางการศึกษาต้องพยายามจัดให้มีขึ้นโดยทั่วกัน การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นองค์รวมของการบูรณาการความรู้ ความสามารถของครูผู้สอน พร้อมทั้งก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้มาโรงเรียนทุกวันอย่างมีความสุข ครูในศตวรรษที่ ๒๑ จึงจำเป็นต้องมีทักษะการจัดการชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดอย่างเต็มตามศักยภาพ

๗) ทักษะการพัฒนาลักษณะนิสัย (Character Development Skills) เป็นบทบาทสำคัญยิ่งที่จะร่วมด้วยช่วยกันให้เด็กเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข ซึ่งทำให้เป็นผู้มีความสำเร็จอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๐ คือ (๑) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๒) มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และการมีทักษะชีวิต (๓) มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย (๔) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (๕) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า ครูเป็นอาชีพที่มีความสำคัญในการสร้างคนสร้างงานและสร้างประเทศชาติ เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กเยาวชน เพื่อให้เติบโตก้าวออกไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถที่จะนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งเป็นที่พึ่งพาหรือกำลังสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ให้กับสังคมและประเทศชาติในอนาคต

ประเทศใดที่มีครูดีมีคุณภาพถือว่ามีต้นทุนที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการสนับสนุนพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นครูที่ดีที่จะก้าวออกไปเป็นครูมืออาชีพในอนาคตอย่างมีคุณภาพ โดยการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นครูที่ดีตามมุมมองต่าง ๆ ของสังคม เพื่อให้เกิดลักษณะที่ดีที่พึงประสงค์ของครู รวมทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่ดีที่สังคมต้องการ ดังนั้น ลักษณะทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ที่ดี จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครู เพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

ตอนที่ ๒ แนวคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู

จรรยาบรรณ เป็นความประพฤติของผู้ที่ประกอบอาชีพหนึ่งอาชีพใดกำหนดขึ้นมา เพื่อเป็นกฎในการรักษาชื่อเสียง และส่งเสริมเกียรติคุณ และฐานะของผู้มีอาชีพนั้น ๆ ในวิชาชีพทุกวิชาชีพจะต้องมีจรรยาบรรณในการทำงานหรือปฏิบัติงาน เพราะจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่สำคัญที่สังคมทุกหมู่เหล่าจะต้องมีไว้เพื่อคอยควบคุมความประพฤติและการกระทำ ณรงค์ สิทธิประเสริฐ^{๑๑} ให้ความหมายของจรรยาบรรณไว้ว่า จรรยาบรรณ คือสิ่งที่ช่วยควบคุมมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ รวมทั้งจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยเน้นในภาพลักษณ์ที่ดีในด้านผู้มีคุณธรรม และทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิตามกฎหมายสำหรับผู้ประกอบอาชีพ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ดังนั้นทุกวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาชีพทางการศึกษา จะต้องมีการกำหนดจรรยาบรรณไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อรักษาหรือส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของวิชาชีพต่อไป

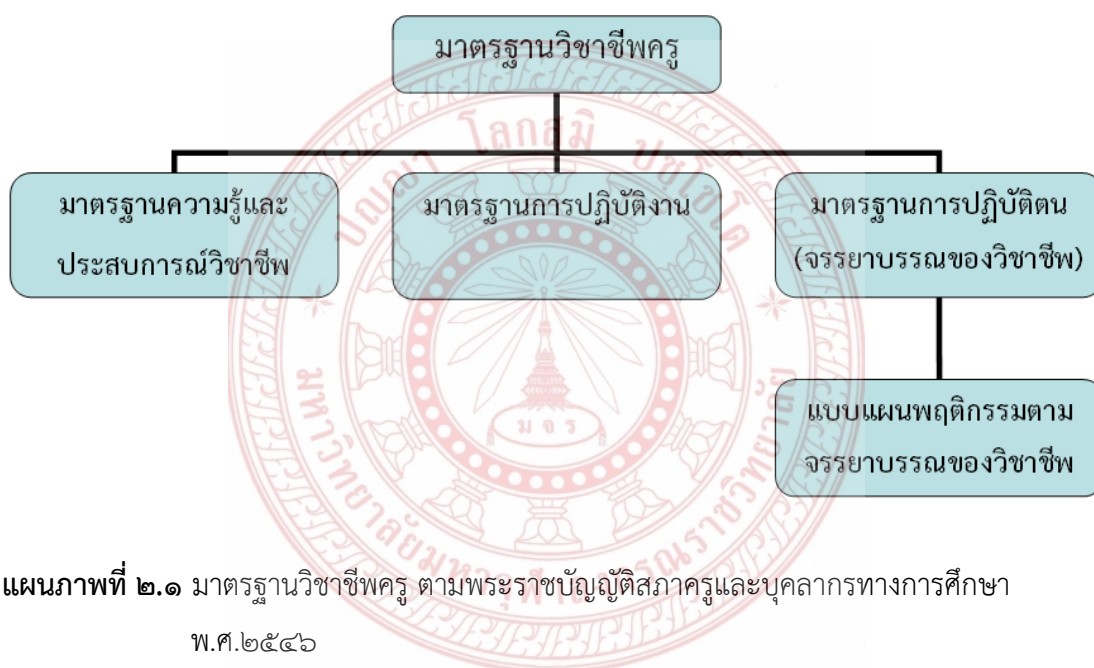
จรรยาบรรณครูคือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติ หรือการปฏิบัติตนของการประกอบวิชาชีพครู แม้ว่าวิชาชีพครูเพิ่งได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการให้เป็นวิชาชีพ หรืออาชีพชั้นสูงตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ แต่ผู้ประกอบวิชาชีพครู ก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในฐานะอาชีพชั้นสูงมาเป็นเวลายาวนานก่อนที่จะมีการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพครูขึ้นใช้ และเมื่อการศึกษาได้รับการพัฒนาให้กว้างขวางขึ้น จำเป็นต้องเพิ่มสถานที่เรียนและจำนวนครูมากขึ้น การคัดเลือกบุคคลเข้ามาประกอบวิชาชีพครูย่อมได้ทั้งคนที่ตั้งใจมาเป็นครูและมีได้ตั้งใจเป็นครูอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้การกำหนดกฎระเบียบหรือ “จรรยาบรรณ” อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ครูทุกคนได้ยึดถือปฏิบัติเพื่อเกียรติศักดิ์ ศักดิ์ศรี ชื่อเสียง และความเจริญก้าวหน้าของผู้เป็นครูและสถาบันวิชาชีพครูจึงเป็นสิ่งจำเป็น

^{๑๑} ณรงค์ สิทธิประเสริฐ, จรรยาบรรณของครูผู้สอนในพระชนมของข้าราชการครู: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๗.

โดยมาตรฐานวิชาชีพครู ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ที่
ต้องการให้เกิดขึ้นในการประกอบวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา
พ.ศ.๒๕๕๖ กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ ๓ มาตรฐาน คือ

- ๑) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ
- ๒) มาตรฐานการปฏิบัติงาน
- ๓) มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณของวิชาชีพ)

โดยจรรยาบรรณของวิชาชีพได้มีการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
เพื่อประมวลพฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างของการประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วย พฤติกรรมที่พึงประสงค์
และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งมาตรฐานวิชาชีพครูสามารถแสดงได้ตามแผนภาพ

การกำหนดระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของ
คุรุสภา ทั้งนี้ต้องจัดให้มีการประเมินระดับคุณภาพของผู้รับใบอนุญาตอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำรงไว้ซึ่ง
ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญการตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ
ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คุรุสากำหนด

๑. มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้ ประกอบด้วย

๑.๑ มาตรฐานความรู้

มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

- ๑) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู
- ๒) การพัฒนาหลักสูตร
- ๓) การจัดการเรียนรู้
- ๔) จิตวิทยาสำหรับครู
- ๕) การวัดและประเมินผลการศึกษา
- ๖) การบริหารจัดการในห้องเรียน
- ๗) การวิจัยทางการศึกษา
- ๘) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- ๙) ความเป็นครู

๑.๒ มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ

ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

- ๑) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- ๒) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

สาระความรู้และสมรรถนะของครูตามมาตรฐานความรู้

๑) ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู

สาระความรู้

๑. ภาษาไทยสำหรับครู
๒. ภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ สำหรับครู
๓. เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับครู

สมรรถนะ

๑. สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทย เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

๒. สามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง

๓. สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

๒) การพัฒนาหลักสูตร

สาระความรู้

๑. ปรัชญา แนวคิดทฤษฎีการศึกษา
๒. ประวัติความเป็นมาและระบบการจัดการศึกษาไทย
๓. วิสัยทัศน์และแผนพัฒนาการศึกษาไทย

๔. ทฤษฎีหลักสูตร

๕. การพัฒนาหลักสูตร

๖. มาตรฐานและมาตรฐานช่วงชั้นของหลักสูตร

๗. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

๘. ปัญหาและแนวโน้มในการพัฒนาหลักสูตร

สมรรถนะ

๑. สามารถวิเคราะห์หลักสูตร
๒. สามารถปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย
๓. สามารถประเมินหลักสูตรได้ทั้งก่อนและหลังการใช้หลักสูตร
๔. สามารถจัดทำหลักสูตร

๓) การจัดการเรียนรู้

สาระความรู้

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน
๒. รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
๓. การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
๔. การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้
๕. การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม
๖. เทคนิคและวิทยาการจัดการเรียนรู้
๗. การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้
๘. การจัดการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
๙. การประเมินผลการเรียนรู้

สมรรถนะ

๑. สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการเรียนรู้รายภาคและตลอดภาค
๒. สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
๓. สามารถเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่ออุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
๔. สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและจำแนกกระตึบการเรียนรู้

ของผู้เรียนจากการประเมินผล

๔) จิตวิทยาสำหรับครู

สาระความรู้

๑. จิตวิทยาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมนุษย์
๒. จิตวิทยาการศึกษา
๓. จิตวิทยาการแนะแนวและให้คำปรึกษา

สมรรถนะ

๑. เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน
๒. สามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตน
๓. สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
๔. สามารถส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

๕) การวัดและประเมินผลการศึกษา

สาระความรู้

๑. หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
๒. การสร้างและการใช้เครื่องมือวัดผล และประเมินผลการศึกษา
๓. การประเมินตามสภาพจริง
๔. การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน
๕. การประเมินภาคปฏิบัติ
๖. การประเมินผลแบบย่อยและแบบรวม

สมรรถนะ

๑. สามารถวัดและประเมินผลได้ ตามสภาพความเป็นจริง
๒. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้และหลักสูตร

๖) การบริหารจัดการในห้องเรียน

สาระความรู้

๑. ทฤษฎีและหลักการบริหารจัดการ
๒. ภาวะผู้นำทางการศึกษา

๓. การคิดอย่างเป็นระบบ
๔. การเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร
๕. มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร
๖. การติดต่อสื่อสารในองค์กร
๗. การบริหารจัดการชั้นเรียน
๘. การประกันคุณภาพการศึกษา
๙. การทำงานเป็นทีม
๑๐. การจัดทำโครงการทางวิชาการ
๑๑. การจัดโครงการฝึกอบรม
๑๒. การจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนา
๑๓. การจัดระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการ
๑๔. การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

สมรรถนะ

๑. มีภาวะผู้นำ
๒. สามารถบริหารจัดการในชั้นเรียน
๓. สามารถสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ
๔. สามารถในการประสานประโยชน์
๕. สามารถนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการ

๗) การวิจัยทางการศึกษา

สาระความรู้

๑. ทฤษฎีการวิจัย
๒. รูปแบบการวิจัย
๓. การออกแบบการวิจัย
๔. กระบวนการวิจัย
๕. สถิติเพื่อการวิจัย
๖. การวิจัยในชั้นเรียน
๗. การฝึกปฏิบัติการวิจัย
๘. การนำเสนอผลงานวิจัย
๙. การค้นคว้า ศึกษางานวิจัย ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
๑๐. การใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหา
๑๑. การเสนอโครงการเพื่อทำวิจัย

สมรรถนะ

๑. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
๒. สามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

๘) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา**สาระความรู้**

การเรียนรู้

๑. แนวคิดทฤษฎี เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ
๒. เทคโนโลยีและสารสนเทศ
๓. การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและสารสนเทศ
๔. แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้
๕. การออกแบบ การสร้าง การนำไปใช้การประเมินและการปรับปรุงนวัตกรรม

สมรรถนะ

เรียนรู้ที่ดี

๑. สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้าง และปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ
๒. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
๓. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

๙) ความเป็นครู**สาระความรู้**

๑. ความสำคัญของวิชาชีพครู บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู
๒. พัฒนาการของวิชาชีพครู
๓. คุณลักษณะของครูที่ดี
๔. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
๕. การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู
๖. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และ การเป็นผู้นำทางวิชาการ
๗. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
๘. จรรยาบรรณของวิชาชีพครู
๙. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

สมรรถนะ

๑. รัก เมตตา และปรารถนาดีต่อผู้เรียน
๒. อุดหนุนและรับผิดชอบ
๓. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ

๔. มีวิสัยทัศน์

๕. ศรัทธาในวิชาชีพครู

๖. ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

สาระความรู้และสมรรถนะของครูตามมาตรฐานประกอบวิชาชีพครู

๑) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน

สาระการฝึกทักษะ

๑. การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการฝึกประกอบวิชาชีพในสถานศึกษา
๒. ฝึกปฏิบัติการวางแผนการศึกษาผู้เรียน โดยการสังเกต สัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูล และนำเสนอผลการศึกษา

๓. มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้

๔. ฝึกการจัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา

๕. ฝึกปฏิบัติการดำเนินการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

๖. การจัดทำโครงการทางวิชาการ

สมรรถนะ

๑. สามารถศึกษาและแยกแยะผู้เรียนได้ตามความแตกต่างของผู้เรียน
๒. สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้
๓. สามารถฝึกปฏิบัติการสอน ตั้งแต่การจัดทำแผนการสอน ปฏิบัติการสอน ประเมินผลและปรับปรุง

๔. สามารถจัดทำโครงการทางวิชาการ

๒) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

สาระการฝึกทักษะ

๑. การบูรณาการความรู้ทั้งหมดมาใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

๒. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓. การจัดกระบวนการเรียนรู้

๔. การเลือกใช้ การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้

๕. การใช้เทคนิคและยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้

๖. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๗. การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

๘. การนำผลการประเมินมาพัฒนา การจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

๙. การบันทึกและรายงานผลการจัดการเรียนรู้

๑๐. การสัมมนาทางการศึกษา

สมรรถนะ

๑. สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ

๒. สามารถประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ ศักยภาพของผู้เรียน

๓. สามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

๔. สามารถจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน

๒. มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ หรือการแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดผล ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความ ชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ ๑ ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ หมายถึง การศึกษา ค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่ องค์การหรือหน่วยงาน หรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุม ปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ ๒ ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน

ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่าง ชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและ กิจกรรมอื่น ๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ ๓ มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ

มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็ม ความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความ ต้องการ โดยวิเคราะห์วินิจฉัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็น ระบบ

มาตรฐานที่ ๔ พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือ สร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๕ พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์ คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๖ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียน การสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเองก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจน เป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ ๗ รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการ พัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัย และการดำเนินงานที่ เกี่ยวข้อง โดยครุณาเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

- ๑) ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนา และเป้าหมายของการ พัฒนาผู้เรียน
- ๒) เทคนิค วิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้น ๆ
- ๓) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนด ที่เกิดกับผู้เรียน
- ๔) ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ ๘ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออกการประพฤติและปฏิบัติ ในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่าง สม่าเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ ๙ ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของ

เพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ ๑๐ ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์

การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนา งานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ ๑๑ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

การแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ ๑๒ สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำเอาปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่งที่จะนำเอาวิกฤติต่าง ๆ มาเป็นโอกาส ในการพัฒนา ครูจำเป็นต้องมองมุมต่าง ๆ ของปัญหาแล้วผันมุมของปัญหาไปในทางการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ กล่าวที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มีสติในการแก้ปัญหา มิได้ตอบสนองปัญหาต่าง ๆ ด้วยอารมณ์หรือแง่ลบแบบตรงตัว ครูสามารถมองหามุมในทุก ๆ โอกาส มองเห็นแนวทางที่นำสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

๓. มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณวิชาชีพ

จรรยาบรรณของครูอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดขึ้นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๖ โดยหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ปัจจุบันมีการประกาศใช้ “ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๕๖” ตั้งแต่วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งมีข้อกำหนดของจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม โดยมาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ประกอบด้วย

ด้านที่ ๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ ๑ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

ด้านที่ ๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ ๒ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

ด้านที่ ๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ ๓ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อ ๔ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัย ที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ ๕ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อ ๖ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อ ๗ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

ด้านที่ ๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ ๘ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

ด้านที่ ๕ จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ ๙ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ด้านที่ ๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ ๑ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- (๑) ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี
- (๒) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย
- (๓) ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

กำหนด

(๔) ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ

(๕) ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพ ที่พัฒนาและก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์และผู้รับบริการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

(๑) เกี่ยวข้องกับอบายมุขหรือเสพติดจนขาดสติหรือแสดงกิริยาไม่สุภาพเป็นที่น่ารังเกียจในสังคม

(๒) ประพฤติผิดทางชู้สาวหรือมีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศ

(๓) ขาดความรับผิดชอบ ความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ จนเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานตามหน้าที่

(๔) ไม่รับรู้หรือไม่แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในการ จัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติหน้าที่

(๕) ขัดขวางการพัฒนาองค์การจนเกิดผลเสียหาย

ด้านที่ ๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ ๒ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

(๑) แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ

(๒) รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

(๓) ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพ ให้สาธารณชนรับรู้

(๔) อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ

(๖) เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางานวิชาชีพ

(๗) ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกใน
องค์การ

(๘) เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

(๑) ไม่แสดงความภาคภูมิใจในการประกอบวิชาชีพ
วิชาชีพ
(๒) ดุหมั่น เหยียดหยาม ให้อายผู้ร่วมประกอบวิชาชีพศาสตร์ในวิชาชีพ หรือองค์กร

(๓) ประกอบการงานอื่นที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา
(๔) ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ไม่รับผิดชอบ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ หรือแบบแผนของ
ทางราชการจนก่อให้เกิดความเสียหาย

(๕) คัดลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน
(๖) ใช้หลักวิชาการที่ไม่ถูกต้องในการปฏิบัติวิชาชีพ ส่งผลให้ศิษย์หรือผู้รับบริการเกิด
ความเสียหาย

(๗) ใช้ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ หรืออาศัย องค์กรวิชาชีพแสวงหาประโยชน์เพื่อ
ตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

ด้านที่ ๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ ๓ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้
กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อ ๔ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัย
ที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ ๕ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้ง
ทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อ ๖ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญ
ทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อ ๗ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค
โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

(๑) ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์และผู้รับบริการด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็ม
กำลังความสามารถและเสมอภาค

- (๒) สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส
- (๓) ตั้งใจ เสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล
- (๔) ส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย
- (๕) ให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง
- (๖) เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร

คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

- (๑) ลงโทษศิษย์อย่างไม่เหมาะสม
- (๒) ไม่ใส่ใจหรือไม่รับรู้ปัญหาของศิษย์หรือผู้รับบริการ จนเกิดผลเสียหายต่อศิษย์หรือผู้รับบริการ
- (๓) ดุหมั่นเหี้ยมหยามศิษย์หรือผู้รับบริการ
- (๔) เปิดเผยความลับของศิษย์หรือผู้รับบริการเป็นผลให้ได้รับความอับอายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง
- (๕) จูงใจ โน้มน้าว ยุยงส่งเสริมให้ศิษย์หรือผู้รับบริการปฏิบัติขัดต่อศีลธรรมหรือกฎระเบียบ
- (๖) ชักชวนใช้จ้างวานศิษย์หรือผู้รับบริการให้จัดซื้อ จัดหาสิ่งเสพติดหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข
- (๗) เรียกร้องผลตอบแทนจากศิษย์หรือผู้รับบริการในงานตามหน้าที่ที่ต้องให้บริการ

ด้านที่ ๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ ๘ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- (๑) เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- (๒) มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกันผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา

คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

- (๑) ปิดบังข้อมูลข่าวสารในการปฏิบัติงาน จนทำให้เกิดความเสียหายต่องานหรือผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- (๒) ปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยตำหนิ ให้ร้ายผู้อื่นในความบกพร่องที่เกิดขึ้น
- (๓) สร้างกลุ่มอิทธิพลภายในองค์กรหรือกลั่นแกล้ง ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพให้เกิดความเสียหาย
- (๔) เจตนาให้ข้อมูลเท็จทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความเสียหายต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- (๕) วิพากษ์ วิจารณ์ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพในเรื่องที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือแตกความสามัคคี

ด้านที่ ๕ จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ ๙ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

โดยต้องประพฤติและละเว้นการประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

- (๑) ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๒) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- (๓) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- (๔) เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม

คุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์

- (๑) ไม่ให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนที่จัดเพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม
- (๒) ไม่แสดงความเป็นผู้นำในการอนุรักษ์หรือพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาหรือสิ่งแวดล้อม
- (๓) ไม่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการอนุรักษ์หรือพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- (๔) ปฏิบัติตนเป็นปฏิปักษ์ต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนหรือสังคม

ในการปฏิบัติตนของครูตามระเบียบจรรยาบรรณครู พุทธศักราช ๒๕๔๙ เลขานุการคุรุสภา ได้เสนอพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและแนวทางในการปฏิบัติดังนี้^{๑๒}

๑) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการความถนัดความสนใจของศิษย์อย่างจริงจัง สอดคล้องกับการเคารพการเห็นอกเห็นใจต่อสิทธิพื้นฐานของศิษย์จนเป็นที่ไว้วางใจ เชื่อถือและชื่นชมได้รวมทั้งเป็นผลไปสู่การพัฒนารอบด้านอย่างเท่าเทียม โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- ให้ความเป็นกันเองกับศิษย์
- รับฟังปัญหาของศิษย์และให้การช่วยเหลือสิทธิเท่าเทียมกัน
- สนทนาไต่ถามทุกข์สุขของศิษย์อยู่เสมอ
- สนใจคำถามและคำตอบของศิษย์ทุกคน
- ให้โอกาสศิษย์แต่ละคนได้แสดงออกตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ
- ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์
- มอบหมายงานให้ทำตามความถนัด และความสนใจของศิษย์
- จัดกิจกรรมหลากหลายตามสภาพความแตกต่างของศิษย์ เพื่อให้แต่ละคนประสบความสำเร็จ

ความสำเร็จ

- ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องให้กับศิษย์
- ปรึกษาหารือกับเพื่อนครู ผู้ปกครอง และเพื่อนนักเรียน เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหา

ของศิษย์

- ประกาศเพื่อเผยแพร่ผลงานของศิษย์ที่ประสบความสำเร็จ

๒) ครูต้องอบรมสั่งสอนฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยบริสุทธิ์ใจ หมายถึง การดำเนินงานตั้งแต่การเลือกกำหนดกิจกรรมการเรียนที่มุ่งผลต่อการพัฒนาในตัวศิษย์อย่างแท้จริง การจัดให้ศิษย์มีความรับผิดชอบและเป็นเจ้าของการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลการเรียนร่วมกัน และการเพิ่มพูนความรู้ภายหลังบทเรียนต่าง ๆ ด้วยความปรารถนาที่จะให้ศิษย์แต่ละคนและทุกคนพัฒนาได้อย่างเต็มตามศักยภาพและตลอดไป โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- สอนเต็มความสามารถเต็มเวลาและเต็มใจ
- อบรมสั่งสอนศิษย์โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง
- ไม่เบียดบังเวลาของศิษย์ไปหาผลประโยชน์ส่วนตน
- เอาใจใส่อบรมสั่งสอนศิษย์โดยไม่บิดเบือนหรืออำพราง

^{๑๒} เลขานุการคุรุสภา, สำนักงาน, ประกาศสำนักงานเลขานุการคุรุสภา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖ - ๒๒.

- อุทิศเวลา ไม่ทิ้งชั้นเรียนหรือขาดการสอน
- เลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ให้ศิษย์ได้ฝึกฝน และปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ
- มอบหมายงานให้เสร็จ โดยเลือกให้ปฏิบัติตรงตามความสามารถ เพื่อประสบความสำเร็จ
- ตรวจผลงานศิษย์อย่างสม่ำเสมอ
- ภูมิใจเมื่อศิษย์มีการพัฒนาที่ดีขึ้น

๓) ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ทั้งกาย วาจา และจิตใจหมายถึง การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอของครูที่ศิษย์สามารถสังเกตรับรู้ได้เอง และเป็นการแสดงที่เป็นไปตามมาตรฐานแห่งพฤติกรรมระดับสูงตามค่านิยมคุณธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- แต่งกายสะอาดสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ
- แสดงกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ
- เป็นผู้มีความคุณธรรม เช่น ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ อดทน สามัคคี มีวินัย ประหยัดและออม
- รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อม
- มีสุขภาพแข็งแรงและสุขภาพจิตดี
- มองโลกในแง่ดี
- ไม่พูดคำหยาบหรือก้าวร้าว
- ไม่นินทาหรือพูดจาส่อเสียด
- ไม่โกรธง่ายหรือแสดงอารมณ์ฉุนเฉียวต่อหน้าศิษย์

๔) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ ต่อความเจริญทางกายสติปัญญาจิตใจอารมณ์และสังคมของศิษย์หมายถึงการตอบสนองต่อสิทธิในการลงโทษหรือให้รางวัลการกระทำอื่นใดที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและการเพิ่มพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- ไม่ดุด่าซ้ำเติมศิษย์ที่เรียนช้า
- ไม่ลงโทษศิษย์เกินกว่าเหตุ
- ไม่ใช้ศิษย์เกินกว่าเหตุ
- ไม่ตัดสินคำตอบถูกผิดของศิษย์โดยยึดคำตอบของครูเป็นหลัก
- ไม่ขัดขวางโอกาสให้ศิษย์ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์
- ไม่ตั้งฉายาในทางลบให้ศิษย์
- ไม่พูดจาหรือทำการใด ๆ เป็นการซ้ำเติมปัญหาข้อบกพร่องของศิษย์
- ไม่ประจานศิษย์หรือนำปมด้อยของศิษย์มาล้อเลียน
- ไม่นำความเครียดมาระบายต่อศิษย์
- ไม่ว่าด้วยคำพูดหรือสีหน้าท่าทาง

- ไม่เปรียบเทียบฐานะความเป็นอยู่ของศิษย์

๕) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันใดเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ การไม่แสวงหาประโยชน์อันใดเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใด ๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองโดยมิชอบ หมายถึง การไม่กระทำการใด ๆ ที่จะทำให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนเกินสิทธิที่พึงมีพึงได้จากการปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบตามปกติ โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- ไม่ใช้แรงงานศิษย์เพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว
- ไม่ตัดสินผลงานหรือผลการเรียนของศิษย์โดยมีสิ่งแลกเปลี่ยนหรือสิ่งตอบแทน
- ไม่ใช้หรือจ้างวานศิษย์ไปในทางที่ผิดกฎหมาย
- ไม่นำผลงานของศิษย์ไปแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว
- ไม่หารายได้จากการนำสินค้ามาขายให้ศิษย์
- ไม่บังคับหรือสร้างเงื่อนไขให้ศิษย์มาเรียนพิเศษเพื่อหารายได้ให้กับตนเอง

๖) ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ หมายถึง การพัฒนาตนเองให้รู้ ใฝ่ศึกษา ค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี สามารถพัฒนาบุคลิกภาพ และมีวิสัยทัศน์ โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- แต่งกายสะอาด เหมาะสมกับกาลเทศะ และทันสมัย
- มีความกระตือรือร้น ใฝ่ต่อความรู้ลึกของสังคม
- พัฒนาตนเองและพัฒนางานอยู่เสมอ
- เข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนา หรือฟังคำบรรยาย หรืออภิปรายทางวิชาการ
- นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้
- หาความรู้จากเอกสารตำราและสื่อต่าง ๆ ตามโอกาส
- จัดทำและเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ
- ติดตามข้อมูลข่าวสารสารสนเทศอยู่เสมอ

๗) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพครู หมายถึง การแสดงออกด้วยความชื่นชมและเชื่อมั่นในอาชีพครู ด้วยตระหนักว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคม ครูพึงปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและภูมิใจ รวมทั้งปกป้องเกียรติภูมิของอาชีพครู เข้าร่วมกิจกรรมสนับสนุนองค์กรวิชาชีพครู โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- เผยแพร่ผลสัมฤทธิ์ของตนเองและเพื่อนร่วมวิชาชีพ
- ร่วมกิจกรรมที่องค์กรจัดขึ้น
- ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อกำหนดขององค์กร

- แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ
- ยกย่องชื่นชมเพื่อนครูที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการสอน
- ชื่นชมในเกียรติและรางวัลที่ได้รับ และรักษาไว้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย
- เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครู และองค์วิชาชีพ
- ชี้แจงทำความเข้าใจเมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับการวิชาชีพครู

๘) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ หมายถึง การให้ความร่วมมือและคำปรึกษาช่วยเหลือแก่เพื่อนครู ทั้งเรื่องส่วนตัว ครอบครัว และการทำงาน ตามโอกาสอย่างเหมาะสม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนโดยการให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางวิธีการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- ร่วมงานกุศล และงานอื่น ๆ ในชุมชน
- เมื่อมีเพื่อนครูเดือดร้อน ช่วยบริจาคตามกำลังทรัพย์
- จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนครู
- ให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาตำแหน่งให้สูงขึ้น
- ให้คำแนะนำด้านการจัดการเรียนรู้การทำสื่อการสอน
- ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๙) ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย หมายถึง การริเริ่มดำเนินกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยรวบรวมข้อมูลศึกษา วิเคราะห์เลือกสถานปฏิบัติและเผยแพร่ศิลปะ ประเพณี ดนตรี กีฬา การละเล่น อาหาร เครื่องแต่งกาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนการดำรงชีวิตตนและสังคม โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

- เชิญวิทยากรจากชุมชนมาให้ความรู้จัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- นำศิษย์ไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
- ร่วมงานประเพณีของท้องถิ่น
- เผยแพร่การแสดงศิลปะพื้นบ้าน
- จัดตั้งชมรมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- จัดทำพิพิธภัณฑ์ในสถานศึกษา

ตอนที่ ๓ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต)^{๑๓} ได้อธิบายถึงหลักธรรมที่ครูควรยึดปฏิบัติไว้หลายธรรมะ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

๑. เทศนา ๒ กล่าวคือ การชี้แจงแสดงความ ประกอบด้วย

เทศนา ๒ กล่าวคือ การชี้แจงแสดงความ ประกอบด้วย

๑) บุคลาธิษฐาน คือ การยกบุคคลเป็นที่ตั้ง เทศนาโดยการยกบุคคลขึ้นตั้งเป็นหลัก คือ วิธีแสดงธรรมโดยยกบุคคลขึ้นกล่าวอ้าง หรือกล่าวอิง

๒) ธรรมาธิษฐาน คือ มีธรรมเป็นที่ตั้ง คือ เทศนาโดยยกธรรมขึ้นแสดง เช่นว่า ศรัทธา ศีล คืออย่างนี้ ธรรมที่ประพจน์ดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ ดังนั้น เป็นต้น

ในปัจจุบันความหมายของบุคลาธิษฐานเทศนาในศาสนาพุทธ ได้เปลี่ยนมาใช้เป็น การยกคนหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรมอื่น ๆ ขึ้นมาเป็นหลักในการอธิบาย เช่น เปรียบกิลเลสเหมือนमार คู่กับ ธรรมาธิษฐาน หรือการเปรียบเทียบดา เป็นบุคลาธิษฐาน ที่อาจมีความหมายในทางธรรมาธิษฐานถึงผู้ทำกรรมดี ผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อยู่ในศีล อยู่ในธรรม จึงย่อมยังเกิดความสุขได้

๒. ปฏิสัมภิตา ๔

ปฏิสัมภิตา ๔ กล่าวคือ การมีปัญญาแตกฉาน ความชำนาญพิเศษ ๔ อย่าง ประกอบด้วย

๑) อัตถปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในอรรถ ปรีชาแจ้งในความหมาย เห็นข้อธรรมหรือความย่อ ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่ง ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่ง ก็สามารถคิดแยกแยะกระจายเชื่อมโยงต่อกันออกไปได้จนล่วงรู้ถึงผล

๒) ัมมปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในธรรม ปรีชาแจ้งใจหลัก เห็นอรรถอธิบายพิสดาร ก็สามารถจับใจความมาตั้งเป็นกระทำหรือหัวข้อได้ เห็นผลอย่างหนึ่ง ก็สามารถสืบสาวกลับไปหาเหตุได้

๓) นิรุตติปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในภาษาต่าง ๆ รู้ศัพท์ ถ้อยคำบัญญัติ และภาษาต่าง ๆ เข้าใจใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้

๔) ปฏิภาณปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ ปรีชาแจ้งในความคิดทันการ มีไหวพริบ ชี้แจงในความรู้ที่มีอยู่ เอามาเชื่อมโยงเข้าสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ใช้ประโยชน์ได้เหมาะสม เข้ากับกรณีเข้ากับเหตุการณ์

^{๑๓} สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

๓. ประมวล ๔

ประมวล ๔ กล่าวคือ คุณลักษณะของบุคคลที่เป็นเครื่องวัดความเลื่อมใสขึ้นมยินดี มีอยู่ ๔ ประการ ประกอบด้วย

๑) รูปประมวล คือ บุคคลที่มองเห็นในรูปจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในรูปขึ้นมยินดีในคนที่มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม สง่าผ่าเผย ผิวพรรณผ่องใส เวลาเห็นแล้วเกิดความสุข

๒) โฆษประมวล คือ บุคคลที่ได้ยินเสียงพูดจาไพเราะจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในเสียง ทั้งเสียงที่ดังกังวาน สดใส ไพเราะเพราะพริ้ง อ่อนหวาน ฟังแล้วเกิดความชื่นชอบ ยินดีมีความสุข หรือเสียงที่สุภาพ มีสาระประโยชน์ เป็นความจริง มีเหตุผล หลักการ ถูกต้อง เช่นเสียงของนักพูดที่ดีทั้งหลาย

๓) ลูขประมวล คือ บุคคลที่เห็นความเคร่งครัดขัดเกลادنจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นการประพฤติตนแบบปอน ๆ คร่ำคร่ำ แบบเรียบง่าย อย่างพระภิกษุบางรูปที่ใช้แต่ผ้าบังสุกุลจีวร ซึ่งเป็นผ้าที่ถูกทิ้งอยู่ในป่าช้า เป็นผ้าห่อศพ แล้วนำมาตัดเย็บ ย้อมด้วยน้ำฝาด ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงยกย่องพระมหากัสสปะว่าเป็นผู้มีความขวนขวายในการอยู่แบบปอน ๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ไม่เห่อของใหม่ ใช้แต่ของที่มีย่อย จนกว่าจะใช้ไม่ได้

๔) ธรรมประมวล คือ บุคคลที่พิจารณาด้วยปัญญาและปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในคุณธรรม คือเอาเนื้อหาสาระ เหตุผล หลักการ ความถูกต้อง เป็นประมวล เช่น เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้า และพระอริยสงฆ์สาวกทั้งหลาย เพราะเป็นผู้ทรงศีลทรงธรรม มีเหตุมีผล ทำแต่คุณแต่ประโยชน์

ทั้งนี้ ถ้าปรารถนาให้เป็นที่ยอมรับศรัทธาเลื่อมใสของผู้อื่น ขอให้สร้างคุณธรรมขึ้นมาในใจ แม้รูปร่างหน้าตาจะไม่สวยงาม เสียงจะไม่ไพเราะ จะไม่ประพฤติปอน ๆ ก็จะไม่เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด ขอให้มียุทธธรรมอยู่ในใจ ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่ใช่อารมณ์ ใช้เหตุใช้ผล มีจิตใจสงบเยือกเย็น จะทำอะไรจะพูดอะไร ก็คิดเสียก่อนว่าสิ่งที่จะทำจะพูดนั้น จะส่งผลกระทบอย่างไร ถ้าสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นหรือกับตนเอง หรือทั้งกับตนเองและผู้อื่น ก็ไม่ควรจะทำในสิ่งนั้น ๆ ไม่ควรพูดในสิ่งนั้น ๆ ถ้าจะพูดก็ควรพูดในสิ่งที่ดีที่มีคุณ มีประโยชน์ ถ้าสามารถควบคุมการกระทำให้อยู่ในกรอบที่ดีที่งาม อยู่ในกรอบของศีลของธรรมได้แล้ว จะทำให้ผู้อื่นเลื่อมใสศรัทธา ขึ้นมยินดีในตัวเราอย่างแน่นอน จะอยู่กับใครที่ไหนก็จะมีแต่คนขอรับรองให้อยู่ เวลาจากไปก็มีแต่คนอาลัยอาวรณ์

๔. เทศนาวิธี ๔

เทศนาวิธี ๔ กล่าวคือ การมีลีลาในการสอน หรือ พุทธลีลาในการสอน (การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมิกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีใช้คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษ ก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดีโดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ ๔ ประการประกอบด้วย

๑) สันทัสสนา คือ ชี้แจงให้เห็นชัด จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจูงมือไปดูเห็นกับตา สอนจากสิ่งที่ย่ายไปยาก สอนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรม สอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาการใช้เหตุผล

๒) สมาทปนา คือ ชักชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้เข้าใจซึ่งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับ อยากรลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

๓) สมุตเตชนา คือ การเร้าใจให้อาจหาญแก่งกล้า ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ สู้ทน ไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก และมีมานะว่าจะต้องเรียน

๔) สัมปหังสนา คือ การปลอบขวัญใจให้สดชื่นร่าเริง บำรุงจิตให้เข้มแข็งเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากความสำเร็จและความหวังถึงทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป โดยมีเทคนิคการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ ครูจะต้องมีกลวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขต่อการเรียน

ทั้งนี้อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง

๕. ธรรมเทศกธรรม ๕

ธรรมเทศกธรรม ๕ กล่าวคือ ธรรมที่ผู้สอนควรตั้งไว้ในใจ ประกอบด้วย

๑) อนุปพุททิถิ คือ การแสดงเนื้อหาวิชาตามลำดับความง่ายยากกลุ่มเล็ก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

๒) ปริยายทสสาวิ คือ การชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความ ยกย่องไปต่าง ๆ ตามแนวเหตุผล

๓) อนุทยตํ ปฏิจจ คือ การสอนด้วยจิตเมตตาบำรุงให้เกิดประโยชน์แก่เขา

๔) น อามิสนตโร คือ การสอนโดยไม่มุ่งรับผลประโยชน์ตอบแทน

๕) อตตานญจ ปรณจ อนุปหจ คือ การสอนที่ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงธรรมโดยไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มผู้อื่น

๖. พหุสุต ๕

พหุสุต ๕ กล่าวคือ คุณสมบัติของผู้คงแก่เรียน ประกอบด้วย

๑) พหุสุตตา คือ การฟังมาก มีนิสัยชอบฟัง ชอบอ่าน ชอบค้นคว้า ยึดหลัก "เรียนจากครู ดูจากตำรับ สดับปาฐะ"

๒) ธตา คือ การจำได้ จับสาระสำคัญได้ จับหลักให้ได้ แล้วจำได้แม่นยำ คนที่ความจำไม่ดี เพราะภพในอดีตชอบพูดปด ตี๋มสุรามาก ฯลฯ ดังนั้นถ้าในชาตินี้เลิกตี๋มสุรา เลิกพูดปดและพยายามท่องบ่อย ๆ หมั่นจดหมั่นเขียนบ่อย ๆ ไม่ช้าก็จะเป็นผู้มีความจำดี

๓) วจสา ปริจิตา คือ การท่องจำได้พูดได้คล่องแคล่ว ท่องจนขึ้นใจ จำได้คล่องแคล่วจัดเจน ไม่ต้องพลิกตำรา โดยเฉพาะพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นความจริงแท้แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ควรท่องไว้ให้ขึ้นใจให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ส่วนวิชาการทางโลก ยังมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เพราะยังไม่มีใครรู้จริง จึงควรท่องเฉพาะที่สำคัญและหมั่นคิดหาเหตุผลด้วย

๔) มนसानุpekขิตา คือ การใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเข้าใจ สวเหตุผลผลให้เข้าใจตลอด พิจารณาให้เจนจบ นึกถึงครั้งใดก็เข้าใจปรุโปร่งหมด

๕) ทิฏฐิยา สุปฏิวิธธา คือการขบคิดทฤษฎีจนประจักษ์แก่ปัญญา โดยเข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ความรู้กับใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คุณสมบัติข้อนี้จะเกิดเต็มที่ได้ ต้องฝึกสมาธิอย่างจริงจัง จนเกิดปัญญาสว่างไสว รู้เห็นสิ่งต่าง ๆ ไปตามความเป็นจริง

ลักษณะความรู้ที่สมบูรณ์ของพหุสุต มีลักษณะดังนี้

๑) รู้ลึก หมายถึง รู้เรื่องราวสวไปหาเหตุในอดีตได้ลึกซึ้งถึงความเป็นมา เช่น แพทย์เมื่อเห็นอาการคนป่วย ก็บอกได้ว่าเป็นโรคอะไร รู้ไปถึงว่าเป็นโรคนี้เพราะเหตุใด หรือช่างเมื่อเห็นอาการเครื่องยนต์ที่เสีย ก็สามารถบอกได้ทันทีว่า เครื่องนั้นเสียที่ชิ้นส่วนไหน เป็นเพราะอะไร เป็นต้น

๒) รู้รอบ หมายถึง ช่างสังเกต รู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว สภาพภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ผู้คนในชุมชน ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว สิ่งที่ต้องรู้ต้องรู้

๓) รู้กว้าง หมายถึง สิ่งรอบตัวแต่ละอย่างที่อยู่รู้้อย่างละเอียด รู้ถึงความเกี่ยวพันของสิ่งนั้นกับสิ่งอื่น ๆ ด้วย คล้ายรู้รอบแต่เก็บรายละเอียดมากขึ้น

๔) รู้ไกล หมายถึง มองการณ์ไกล รู้ถึงผลที่จะตามมาในอนาคต เช่น เห็นสภาพดินฟ้าอากาศ ก็รู้ทันทีว่า ปีนี้พืชผลชนิดใดจะขาดแคลน เห็นพฤติกรรมของผู้ร่วมงานไม่น่าไว้วางใจ ก็รู้ทันทีว่าเขา กำลังจะคิดไม่ซื่อ เห็นตนเองเริ่มย่อหย่อนต่อการปฏิบัติธรรม ก็รู้ทันทีว่าถ้าทิ้งไว้เช่นนี้ต่อไปตนก็จะเสื่อมจากกุศลธรรม ฯลฯ

๗. อนุப்புพิกกา ๕

อนุப்புพิกกา ๕ กล่าวคือ การแสดงเนื้อหาที่ลุ่มลึกไปตามลำดับจนเข้าใจ ประกอบด้วย

๑) ทานกถา คือ การเสียสละเพื่อแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน

๒) สีสกถา คือ การกล่าวถึงความประเสริฐที่ถูกต้องดีงาม

๓) สักคกถา คือ การเข้าถึงความสุขความเจริญ และผลที่น่าปรารถนาอันเป็นส่วนดีที่จะพึงเข้าถึง เมื่อได้ประเสริฐดีงามตามหลักธรรมสองข้อต้น

๔) กามาทีนวกถา คือ การชี้ให้เห็นข้อเสีย เพื่อไม่ให้หลงใหลมัวเมา พร้อมทั้งผลร้ายที่สืบเนื่องมาแต่การหลงใหลมัวเมา จนถึงรู้จักที่จะหน่ายถอนตนออกได้

๕) เนกขัมมานิสังสกถา คือ การแสดงให้เห็นถึงสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่นเพติดเพลีนในกาม

๘. กัลยาณมิตรธรรม ๗

กัลยาณมิตรธรรม ๗ กล่าวคือ ธรรมที่ครูควรยึดในการปฏิบัติหน้าที่ ครูที่มีความเป็นกัลยาณมิตรย่อมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอน มีพื้นฐานแห่งวัตรปฏิบัติที่เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน ซึ่งธรรมา จิตฺตชญาวณฺชิ^{๑๔} ได้อธิบายข้อมูลสนับสนุนการเป็นครูผู้มีกัลยาณมิตรธรรม ประกอบด้วย

๑) ปิโย คือ ความสนิทสนมให้ศิษย์มีความสบายใจ ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไตร่ถาม โดยครูต้องทำตนให้เป็นคนน่ารักของลูกศิษย์ มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส การที่ครูทำตัวเป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป สามารถตั้งตนยึดมั่นในพรหมวิหาร ๔ ดังต่อไปนี้

๑.๑) เมตตา คือ ปรารถนาดีต่อศิษย์ หาทางให้ศิษย์เป็นสุข และเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และการดำเนินชีวิต

๑.๒) กรุณา คือ สงสาร เอื้อนดูศิษย์ อยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ และใส่ใจบำบัดทุกข์ร้อน

๑.๓) มุทิตา คือ ชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี และยกย่องเชิดชูให้ปรากฏ เป็นการให้กำลังใจ และช่วยให้เกิดความภูมิใจในตนเอง

๑.๔) อุเบกขา คือ วางตัวเป็นกลาง จิตใจที่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ไม่ลำเอียงและไม่อคติ

๒) ครู คือ ความน่าเคารพ ในฐานะประเสริฐสมควรแก่ฐานะ การปกครองให้ศิษย์อบอุ่นใจเป็นที่พึง และปลอดภัย การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่นมั่นคงในด้านจิตใจ ที่จะดำรงตนอยู่ในความ

^{๑๔} ธรรมา จิตฺตชญาวณฺชิ, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๓๗ - ๑๓๙.

ดี ไม่หวั่นไหวไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา สิ่งที่จะช่วยให้ครูมีคุณสมบัติดังกล่าว คือ พละ ๕ ดังต่อไปนี้

๒.๑) ศรัทธาพละ คือ มีความเชื่อในทางที่ดี เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเกิดขึ้นในใจแล้ว จะเป็นพลังต่อต้านฝ่ายอกุศล

๒.๒) วิริยะพละ คือ ความเพียรในทางที่ดี เพียงระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นในตัว เพียรทำความดีให้คงอยู่ และเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒.๓) สติพละ คือ ความระลึกได้ มีความรู้สึกตัวในการกระทำ การพูด การคิดให้รอบคอบ

๒.๔) สมาธิพละ คือ ความมีใจจดจ่อ แน่วแน่ มั่นคง ในสิ่งที่เป็นบุญกุศล พลังสมาธินี้จะเป็นการต่อต้านความฟุ้งซ่านมิให้เกิดขึ้นในใจ

๒.๕) ปัญญาพละ คือ ความรอบรู้ รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

๓) ภาวนีโย คือ นำเจริญใจ นำยกย่อง คือ มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งต้องเป็นผู้รู้ฝึกอบรม และปรับปรุงตนเองเสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเฝ้าระวังด้วยซาบซึ้งภูมิใจ โดยครูควรเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความประพฤติดีงาม ควรค่าแก่การเคารพ กล่าวคือ การแต่งกายเรียบร้อย กิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย วาจาอ่อนหวาน มีวิทยาความรู้และระเบียบวินัยอันดี การที่ครูจะอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามได้นั้น ตัวครูเองจะต้องอบรมตนเองให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามเสียก่อน

๔) วัตตยา คือ การต้องรู้จักพูดเพื่อให้ศิษย์เข้าใจ รู้จักชี้แจง รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี ครูเป็นผู้มีมานะในการตักเตือนสั่งสอน เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ ความสามารถ และเป็นคนดี ใช้ความรู้ความสามารถไปในทางสุจริต เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ ลักษณะการสอนในพุทธศาสนามี ๔ ประการ คือ เทศนาวิธี ๔ ดังที่กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ คือ สันทิสสนา สมาทปนา สมุตเตชนนา และ สัมปหังสนา

๕) วจนกขโม คือ การอดทนรับฟังคำปรึกษา พร้อมให้ซักถาม ฟังคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ซึ่งการเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ และอดทนต่อวาทะกัฏฐารมณ์แรงของผู้อื่นได้นั้น เป็นสัญลักษณ์ของความเข้มแข็ง และการรู้จักหักห้ามใจ ครูจะต้องมีขันติ รู้จักรักษาควบคุมอารมณ์ และมีความยับยั้งชั่งใจ เพราะหน้าที่ของครูก็คือ เปลี่ยนพฤติกรรมของคนที่ไม่รู้ให้รู้ ดังนั้นครูจึงต้องพร้อมที่จะอดทนต่อถ้อยคำรบกวน โต้แย้ง ซักถามของผู้เรียน ไม่เบื่อหน่ายขุนเคืองที่จะให้ความกระจ่างในเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เรียนยังเคลือบแคลงสงสัยไม่เข้าใจ ครูจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าผู้เรียนแต่ละคนมีสติปัญญา ความสามารถแตกต่างกัน และยังมีสภาพแวดล้อมที่ต่างกันด้วย

๖) คัมภีรญจะ กถัง กัตตา คือ การแถลงได้อย่างล้าลึก สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนทำให้เข้าใจง่าย และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป โดยครูต้องสามารถขยายข้อความที่ยากให้ง่ายแก่การเข้าใจ เพราะวิชาการต่าง ๆ ที่ครูนำมาสอนนั้น ล้วนเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ครู

จะต้องมีวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ยากได้ง่าย รวมทั้งมีการอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ

๓) โน จัญฐานะ นิโยชเย คือ การไม่นำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ประพฤติชั่ว โดยละเว้นอบายมุขทั้ง ๖ อย่าง ได้แก่ การติดสุราและของมีเมา เทียวกลางคืน เทียวดูการละเล่น ติดการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านในการทำงาน

ตอนที่ ๔ ทักษะการคิดในศตวรรษที่ ๒๑

การคิดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเหมือนกับการหายใจ หรือการเดินจนกระทั่งเราลืมไปว่าการคิดเกิดขึ้นอย่างไร เคยปรับปรุงการคิดให้ดีกว่าเดิมไหม และการคิดมีผลต่อการทำงานหรือชีวิตประจำวันของเราอย่างไร คุณเคยฟังความคิดของคนบางคนแล้วถึงกับอุทานว่า คิดได้ยังไง เจ๋งสุด ๆ และตรงกันข้าม คุณก็เคยอุทานว่า ใช้อะไรคิด ห่วยสุด ๆ เช่นกัน บางคนคิดแล้วเกิดประโยชน์มหาศาลกับส่วนรวม บางคนคิดแล้วพากันล่มจมทั้งประเทศ อะไรทำให้ความคิดมีความแตกต่างกันแบบสุดขั้วเช่นนี้ คำตอบก็คือ คุณภาพของการคิด คุณภาพเกิดจากความชำนาญและความชำนาญในการคิด (มีทักษะการคิด) ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยบังเอิญหรือโดยอัตโนมัติจากการเรียนวิชาต่าง ๆ แต่เกิดจากการฝึกฝนวิธีคิดอย่างถูกต้อง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันตกอยู่ในสภาพวิกฤตอันเป็นผลมาจากความอ่อนแอทางความคิด คนไทยจึงเป็นคนเชื่อง่าย ถูกหลอกบ่อย ๆ ฟังอะไรไม่เคยตรวจสอบความจริงตีความสถานการณ์ต่าง ๆ ผิดเพี้ยนไปจากความจริง ชอบลอกเลียนแบบ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์เมื่อมีปัญหาก็แก้ด้วยวิธีผิด ๆ เช่น แก้ความจนด้วยการซื้อหวย แก้ความผิดหวังด้วยการฆ่าตัวตาย หรือแก้ปัญหาเศรษฐกิจด้วยการแจกเงิน หรือกู้ต่างประเทศ สภาพสังคมเช่นนี้จึงเป็นสังคมที่ขาดความมั่นคง เปราะบาง และพร้อมที่จะถูกชักจูงไปในทิศทางต่าง ๆ ผู้คนขาดความมั่นใจ รู้สึกไม่ปลอดภัย ดัชนีความสุขต่ำ ซึ่งเป็นผลของการคิดไม่เป็นมีความหมายรวมถึง การคิดผิดและการไม่คิด

อะไรเป็นสาเหตุสำคัญของการคิดไม่เป็น จำเลยของเรื่องนี้คงไม่พ้นระบบการศึกษาของไทยที่มีการเรียนแบบท่องจำ ครูชอบให้นักเรียนเชื่อฟัง ไม่ได้แย้ง และสถาบันครูศึกษาไม่มีหลักสูตรการคิดสำหรับครู

ความสำคัญของการคิด

ร่างกายของคนเราประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นร่างกาย (body) และส่วนที่เป็นใจหรือจิต (mind) จิตทำหน้าที่ ๓ อย่าง คือ คิด (thinking) รู้สึก (feeling) และต้องการ (wanting) แล้วสั่งให้ร่างกายแสดงพฤติกรรม (behavior) ดังนั้น พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจึงเป็นการทำหน้าที่ของจิต แต่

บั้งเอญูจิตมี ๒ ประเภท คือ จิตที่คิดจะเอา (egocentric mind) และจิตที่คิดจะให้ (non-egocentric mind) พฤติกรรมของคนเราจึงแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ พฤติกรรมที่น่านิยมและพฤติกรรมที่ไม่น่านิยม

คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับความรู้สึกและความต้องการ และไม่ค่อยสนใจกับความคิด พฤติกรรมที่แสดงจึงมาจากความรู้สึกและความต้องการ พฤติกรรมจะไม่เปลี่ยนแปลงถ้าความรู้สึกและความต้องการไม่เปลี่ยนแปลง โดยลัทธิความรู้สึกและความต้องการจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ นอกจากได้ผ่านความคิดเท่านั้น ตอนที่เราเป็นเด็กเล็ก ๆ เราจะทำทุกอย่างเพื่อตัวเอง นิสนี้จะติดตัวมาพร้อมกับการเจริญเติบโต แต่เมื่อเราโตขึ้น รู้จักคิดมากขึ้น เราก็เริ่มที่จะคิดถึงสิ่งอื่นนอกตัว หัดทำอะไรเพื่อคนอื่นบ้าง ส่วนจิตที่เป็น non-egocentric จะถูกพัฒนาให้เห็นเด่นชัดขึ้น มีคำถามว่าบางคนอายุมากแล้วแต่ยังเป็นคน egocentric อยู่ เป็นเพราะอะไร จะมีทางแก้ไขหรือไม่ ใช้อย่าอะไรรักษา คำตอบคือ คน ๆ นั้นไม่เคยให้ความสนใจกับความคิด ถ้าฝึกคิดแบบมีวิจารณญาณบ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นคนมีพฤติกรรมที่น่านิยมและมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักการศึกษาว่ามีความสำคัญและจำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อม ๆ กับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ)

มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ อย่างชัดเจนตรงที่มนุษย์มีความสามารถในการคิด การคิดเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการดำรงชีวิต ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของชีวิต การคิดที่มีคุณภาพมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของชีวิต กล่าวกันว่าการคิดมีอยู่ ๒ สี คือ สีเขียวและสีแดง การคิดสีเขียว (green thinking) เป็นการคิดระดับต้น ไม่ค่อยมีคุณภาพ เพราะเป็นการคิดโดยไม่มีการประเมินสิ่งที่คิด ส่วนการคิดสีแดง (red thinking) เป็นการคิดระดับสูงมีคุณภาพ เพราะเป็นการคิดที่มีการหยุด (คิด) เพื่อประเมินสิ่งที่คิดแล้วจึงคิดต่อ เหมือนกับการขับรถ เมื่อรถวิ่งมาถึงสัญญาณไฟแดง รถต้องหยุด ขณะที่รถหยุดนั่นเอง ผู้ขับจะมีเวลามองซ้ายขวา ดูว่ามาถูกทางหรือไม่ ก่อนจะขับต่อไป แต่รถบางคนคิดว่าตนโชคดี พบไฟเขียวตลอดทางกว่าผู้ขับจะรู้ตัวว่ามาผิดทางก็ออกนอกเส้นทางมาไกลแล้ว การคิดสีแดงมีลักษณะเป็นการคิดที่มีวิจารณญาณ (critical thinking) มีกระบวนการคิดหลายขั้นตอน ผลผลิตของการคิดจึงมีคุณภาพนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่นใจให้กับผู้คิดว่าความคิดของตนได้ผ่านขั้นตอนการกลั่นกรองมาอย่างดีที่สุด ผู้ใดฝึกบ่อย ๆ ก็จะกลายเป็คนนักคิด นักคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinker) คือ ผู้ที่คิดจนเป็นนิสัย มีการทบทวนสิ่งที่คิดและขณะคิดจะปรับปรุงคุณภาพการคิดอยู่เสมอ คนเหล่านั้นจะมีความสามารถในหลาย ๆ เรื่อง ได้แก่^{๑๕}

- สร้างผลงานมีคุณภาพ
- ประเมินตนเองได้เที่ยงตรง
- ประเมินสิ่งต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๑๕} ชนาธิป พรกุล, การสอนกระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๔ - ๖.

- เรียนรู้วิชาได้หลากหลายสาขา
- ใช้เหตุผลในการทำงานและการดำเนินชีวิต
- มีความสามารถในการใช้ภาษาสนับสนุนการคิด
- มีทักษะการคิดช่วยให้สามารถคิดได้ชัดเจน ถูกต้อง ตรงประเด็น ลึกซึ้ง กว้างไกลและมี

เหตุผล

- พัฒนาค้นหาตัวเองให้เป็นคนพหุภาษา รับผิดชอบ มีวินัย ถ่อมตน และเข้าใจผู้อื่น
- เป็นผู้อ่าน ผู้เขียน ผู้พูด และผู้ฟังที่ดี
- เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และอยู่ในโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุข

ลักษณะสำคัญของการคิด

การทำความเข้าใจกับลักษณะของการคิดจะทำให้ครูระลึกได้เมื่อวางแผนสอนการคิด เวลาคิดกิจกรรมการเรียนรู้จะเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของการคิด แต่สิ่งที่สำคัญประการแรกครูต้องมีความเชื่อหรือมีความเห็นคล้อยตามว่าการคิดมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้เสียก่อน^{๑๖}

๑. การคิดเป็นกระบวนการทางสติปัญญา (cognitive process) ที่คนเราใช้สร้างความหมาย ความเข้าใจในสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัว
๒. การคิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง จัดกระทำกับข้อมูลที่ได้รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส
๓. การคิดเป็นกระบวนการ มีขั้นตอนการคิดเป็นลำดับในสมอง การคิดแบบต่าง ๆ มีขั้นตอนการคิดที่ต่างกัน การคิดไม่ใช่เนื้อหาที่จะถ่ายทอดให้จดจำกันได้
๔. การคิดเป็นงานเฉพาะตน ผู้เรียนต้องดำเนินการเอง จะให้ผู้อื่นคิดแทนไม่ได้
๕. การคิดเป็นสิ่งที่เกิดภายในสมอง แต่สามารถสังเกตได้จากการกระทำหรือการแสดงออก
๖. การคิดเป็นกระบวนการเรียนรู้

จากลักษณะสำคัญของการคิดดังกล่าว ทำให้การวางแผนการสอนของครูต้องเลือกวิธีการหรือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดย

๑. ครูให้ผู้เรียนทำกิจกรรมทุกคน
๒. ทุกกิจกรรมต้องทำให้ผู้เรียนใช้ความคิด
๓. ครูป้อนข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียนหลาย ๆ ทาง
๔. ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยใช้การคิดตามลำดับขั้นตอน

^{๑๖} ทิศนา แคมมณี และคณะ, กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐ - ๔๑.

๕. ผู้เรียนแสดงผลของการคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น อธิบายด้วยคำพูดของตนเอง สรุปเป็นความคิดรวบยอด แสดงผลงานหรือปฏิบัติงาน

บทบาทของครูนักคิด

ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งหมด ทั้งเนื้อหา กิจกรรม และเวลาอยู่ในมือของครู ผู้เรียนจะเป็นนักคิดหรือไม่ อยู่ที่ครูให้ออกาสผู้เรียนได้คิด มีการส่งเสริมการคิดของผู้เรียนหรือให้คำแนะนำวิธีคิดแก่ผู้เรียนหรือไม่

การให้ออกาสผู้เรียนได้คิด ผู้เรียนจะไม่สามารถฝึกทักษะการคิดหรือพัฒนาคุณภาพการคิดของตน ถ้าไม่มีโอกาสได้ฝึกการคิดอย่างสม่ำเสมอ โอกาสสำหรับการคิด ไม่ใช่เวลาที่ให้คิด แต่เป็นโอกาสที่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความคิดและคิดอย่างต่อเนื่อง ครูควรให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดระดับสูงหลาย ๆ ทักษะ และฝึกทักษะเหล่านั้นซ้ำ ๆ เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว การฝึกควรทำให้เป็นธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริงและมีแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากปรับปรุงความคิดของตนเอง

องค์ประกอบของความคิด

ในการที่เราจะเปลี่ยนแปลงการคิดแบบเดิมที่คิดอย่างธรรมดา ขาดหลักการหรือขาดความเชื่อมโยงไปสู่การคิดในระดับสูงขึ้นและมีประสิทธิภาพขึ้น เราจะต้องมีกรอบที่จะช่วยในการคิดของเราสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือที่เรียกว่าองค์ประกอบของความคิด ซึ่งจะเป็รากฐานที่สำคัญของการคิด เป็นมิติอันจำเป็นต่อการให้เหตุผลไม่ว่ากรณีใดก็ตามอย่างมีตรรกะ

กระบวนการคิดขั้นพื้นฐานในทุกสภาพเงื่อนไขก็คือการที่เราต้องมีการรวบรวมข้อมูล การก่อรูปแนวคิด การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ หรือการประเมินข้อมูลข่าวสาร ซึ่งองค์ประกอบของการคิดมี ๘ ประการที่จะช่วยในการคิดของเราให้ดีขึ้น ได้แก่

๑. การพิจารณาถึงจุดมุ่งหมาย เป้าประสงค์ หรือมุมมองสุดท้ายของสิ่งที่เรากำลังพิจารณาอยู่ในยามที่เราพยายามให้เหตุผลในเรื่องใดก็ตาม เราจะต้องยึดโยงกับวัตถุประสงค์อะไรบางอย่างหรือไม่ก็ต้องการให้ได้อะไรบางอย่างตามที่ต้องการ ปัญหาของการให้เหตุผลจึงเกี่ยวกับว่าเป้าประสงค์นั้น ๆ มีความเป็นจริงแค่ไหน หรือการมีเป้าประสงค์ที่ขัดแย้งกัน มีความสับสน หรือว่ายังมั่วกันอยู่ การประเมินการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ จึงอาจมีการทดสอบ เช่น ในการศึกษาว่า นักเรียนมีทักษะในการระบุ การค้นหาถึงเป้าประสงค์ของผู้เขียนได้หรือไม่ ระบุมุ่งหมายของเรื่องนั้นได้หรือไม่ การลำดับถึงวัตถุประสงค์ของผู้เขียนในบทความนั้นได้หรือไม่ รวมทั้งมีความสามารถในการแยกแยะได้อย่างชัดเจนระหว่างจุดมุ่งหมาย ผลสืบเนื่อง ข้อสมมติฐาน และองค์ประกอบอื่น ๆ ของความคิดนั้นได้หรือไม่

๒. การรู้จักตั้งคำถามต่อประเด็นหรือปัญหาที่จะแก้ไข ในการที่เราจะให้เหตุผลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งที่จะต้องทำก็คือจะต้องตั้งคำถามต่อประเด็นในเรื่องนั้นว่าคืออะไร ในการที่จะประเมินว่าเรามีทักษะในองค์ประกอบความคิดนี้เพียงใดจึงเป็นการดูว่า เราสามารถที่จะตั้งคำถามได้อย่างมีความชัดเจนและมีความสอดคล้องต่อประเด็นเพียงใด หรือการเลือกคำถามจากหลาย ๆ ทางเลือกความสามารถในการอธิบายต่อคำถามต่าง ๆ ต่อประเด็นนั้น ความแตกต่างในปัญหาต่าง ๆ เพื่อที่จะหาทางที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา

๓. การมีมุมมองหรือกรอบอ้างอิง ในยามใดก็ตามที่เราต้องให้เหตุผลเราก็จะต้องให้เหตุผลภายใต้กรอบอ้างอิงบางอย่าง หากว่ามีความไม่ครบถ้วนหรือเหมาะสมของมุมมองหรือกรอบอ้างอิงย่อมทำให้เป็นปัญหาต่อการให้เหตุผล ปัญหาก็คือการที่เราอาจมีมุมมองที่คับแคบเกินไป รวมทั้งการที่อาจมีมุมมองที่ขัดแย้งกัน การทดสอบการคิดในด้านนี้ก็คือการดูว่าเราสามารถเห็นมุมมอง อาทิ ของผู้เขียนในบทความนั้นได้หรือไม่ การแยกแยะความแตกต่างระหว่างมุมมองต่าง ๆ ได้ การรู้ถึงความมีอคติ การมีมุมมองที่คับแคบและมุมมองที่ขัดแย้งกัน และการรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างกรอบอ้างอิงที่ใช้และข้อบ่งชี้ของมัน ข้อสมมติฐานและแนวคิดหลักคืออะไร

๔. มิติของเหตุผลในเชิงประจักษ์ ในยามที่เราต้องมีปัจจัยประกอบของการให้เหตุผลของเรา ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์ ข้อมูล หลักฐาน หรือวัตถุดิบต่าง ๆ ความไม่สมบูรณ์และความไม่ถูกต้องบกพร่องของปัจจัยประกอบดังกล่าว ย่อมทำให้การให้เหตุผลของเราบกพร่องได้ การทดสอบว่าเราจะมีทักษะตรงนี้หรือไม่ก็คือการดูความสามารถในการแยกแยะหลักฐานออกจากข้อสรุปบนฐานของหลักฐานนั้น การระบุข้อมูลที่จะสนับสนุน ข้อมูลที่ให้ความเห็นตรงข้าม ข้อมูลที่เป็นกลาง การสังเกตได้ถึงหลักฐานที่มีอยู่หรือที่สอดคล้องแต่หายไปและตระหนักรู้ถึงการเบี่ยงเบนการใช้หลักฐาน

๕. มิติของเหตุผลเกี่ยวกับแนวคิด ทุกการให้เหตุผลต้องใช้ความคิด แนวคิด ซึ่งแนวคิด (concept) ดังกล่าวย่อมถึงทฤษฎี หลักการ กฎแห่งความจริง ความจริงที่ไม่ต้องพิสูจน์หรือสัจพจน์ (axiom) และกฎระเบียบ แต่สิ่งดังกล่าวข้างต้นอาจเป็นปัญหาได้ การประเมินว่าเรามีความคิดขั้นสูงหรือไม่ก็ด้วยการทดสอบความสามารถของเรา ในการที่สามารถระบุได้ถึงแนวความคิดหลักในบทความ ข้อความนั้นสามารถเลือกถึงแนวความคิดที่แตกต่างกัน การเห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดด้วยกัน การให้เหตุผลเกี่ยวกับความเหมือนของมุมมอง บนความเหมือนของแนวคิดที่เป็นรากฐาน การแยกได้ระหว่างแนวคิดหลักกับแนวคิดย่อย การได้มาซึ่งแนวคิดจากแนวคิดพื้นฐาน การเห็นได้ซึ่งข้อบ่งชี้จากการใช้แนวคิดนั้น

๖. การตั้งข้อสมมติฐาน ทุกการให้เหตุผลต้องเริ่มต้นจากที่ใดที่หนึ่งด้วยการตั้งข้อสมมติฐานอย่างหนึ่งที่นักวิทยาศาสตร์ทำกัน แต่ถ้าหากว่าข้อสมมติฐานมีข้อบกพร่องหรือการหาข้อสรุปเบื้องต้นที่ไม่ถูกต้องย่อมเกิดปัญหาแน่นอน การประเมินทักษะการให้เหตุผลเกี่ยวกับสมมติฐานต่าง ๆ ภายใต้การอนุมาน มุมมอง และเป้าประสงค์ ในการประเมินความถูกต้องของการกำหนดข้อสมมติฐานที่แตกต่าง

การแยกแยะได้ระหว่างข้อสมมติฐานและการอนุมาน การลำดับข้อสมมติฐานที่เป็นไปได้ การมีปัญญายิ่งที่เที่ยงธรรมด้วย การเลือกข้อสมมติฐานที่เป็นไปได้มากที่สุดถึงแม้ว่าอาจจะอยู่ภายใต้มุมมองที่เราแต่เดิมอาจไม่เห็นด้วยมาก่อน

๗. ข้อบ่งชี้และผลสืบเนื่อง ไม่ว่าเราจะยุติการให้เหตุผลของเรา อย่างไรก็ตามมาอย่างแน่นอนก็คือ ข้อบ่งชี้ (คือการกล่าวอ้าง หรือความจริงที่เกิดขึ้นตามมาจากความจริงหรือการกล่าวอ้างก่อนหน้า เช่น เห็นได้ว่าการหย่อนยานในการบังคับใช้กฎหมายมาจากข้อบ่งชี้หนึ่งที่ว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมที่มากขึ้น) และผลสืบเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามข้อบ่งชี้และผลสืบเนื่องที่ตามมาอาจมีความบกพร่องได้ ทักษะที่เราจะประเมินในเรื่องนี้ก็คือความสามารถในการระบุข้อบ่งชี้ที่สำคัญ ทำโดยการเลือกจากบัญชีรายการข้อบ่งชี้ที่เป็นไปได้ การแยกแยะมันได้ การแยกแยะได้ระหว่างข้อบ่งชี้และข้อสมมติฐาน ตระหนักถึงจุดอ่อนในจุดยืนของผู้เขียนตามที่แสดงในข้อบ่งชี้ที่เป็นไปไม่ได้ มีความเที่ยงธรรมทางปัญญาที่จะพินิจได้ถึงผลที่ตามมาที่อาจสร้างภัยพิบัติ หรือมีผลสืบเนื่องแต่เพียงเล็กน้อย

๘. การอนุมาน (inference) การอนุมานเป็นการประมาณว่าเพราะด้วยเหตุนี้จึงทำให้ได้สิ่งนี้ตามมา หรือหากว่าเป็นอย่างนี้ดังนั้นก็ทำให้เกิดอย่างนั้น เช่น การที่รัฐบาลทุ่มเงินจำนวนมากในการพัฒนาชนบทเป็นที่คาดว่าเกษตรกรน่าจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การอนุมานแบบนี้ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ หากจากการพิจารณาว่าโครงการที่ดำเนินการที่แท้จริงแล้วมีประสิทธิภาพเพียงใด การประเมินความสามารถในเรื่องนี้ก็คือ การทดสอบดูว่า เราสามารถจะรู้ได้ว่าการอนุมานของผู้เขียนถูกหรือผิด สามารถลำดับได้ว่าข้ออนุมานใดเป็นจริงได้มากน้อยเพียงใดและมีความสอดคล้องกับบริบทมากน้อยเพียงใดด้วย การอนุมานได้ดีภายใต้เหตุผลของตน การแยกแยะ การอนุมานของผู้เขียนและเห็นว่าอันไหนถูกต้องที่สุด สามารถที่จะโต้เถียง แม้ในบางเรื่องที่เราแทบไม่เชื่อว่าเป็นจริงแต่ก็ยินดีที่พร้อมจะมีการโต้เถียงในประเด็นนั้น และพยายามให้ได้ข้ออนุมานที่มีเหตุผลที่สุดตามมาให้ได้

กล่าวโดยสรุปคือ ทักษะการคิดเป็นคุณลักษณะสำคัญของครูเพราะมีความสำคัญและสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งนี้ทักษะการคิดที่สำคัญสำหรับครูในศตวรรษที่ ๒๑ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๑) ทักษะการคิดวิเคราะห์ ๒) ทักษะการคิดสังเคราะห์ ๓) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ๔) ทักษะการคิดเปรียบเทียบ ๕) ทักษะการคิดแก้ปัญหา และ ๖) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดสามารถนำไปกำหนดนิยามศัพท์ของการวิจัยได้ดังนี้

๑. **ทักษะการคิดวิเคราะห์** หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อค้นสภาพความเป็นจริง ไขความกระจ่างในเนื้อหา เชื่อมโยงความรู้เพื่อการถ่ายทอดได้

๒. ทักษะการคิดสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้ พร้อมทั้งเป็นผู้ช่างสังเกตและรับรู้ในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

๓. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดที่มีเหตุผลโดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์โดยแสดงออกถึงคุณธรรมจากแก่นแท้ทางธรรม รู้ว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือก หรือสิ่งใดควรทำ และไม่กระทำในสิ่งที่รู้ว่าผิด

๔. ทักษะการคิดเปรียบเทียบ หมายถึง การพิจารณาให้เห็นลักษณะที่มีความเหมือนและ/หรือความต่างระหว่างส่วนหนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ อธิบายเปรียบเทียบสิ่งดีชั่วให้เห็นได้ชัดแจ้ง โดยมีเกณฑ์การตัดสินด้วยความดีงาม ยุติธรรม และพิจารณาเลือกสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน

๕. ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างพินิจพิเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปมประเด็นสำคัญ เมื่อเกิดปัญหากับผู้เรียนก็ไม่นิ่งนอนใจ โดยพยายามหาหนทางคลี่คลายขจัดปัดเป่า และรู้ว่าใครสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาคือใคร

๖. ทักษะการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางปัญญาที่สามารถขยายขอบเขตความคิดที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดที่แปลกใหม่ ทั้งในด้านการสอน การสร้างสรรค์การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนรู้

จากความหมายและลักษณะของการคิดดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยนำไปกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อให้ได้องค์ประกอบของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการและพัฒนาารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการในลำดับต่อไป

ตอนที่ ๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู

สุเทพ ธรรมะตระกูล และ อนุวัติ คุณแก้ว^{๑๗} ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของครูยุคใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาคุณลักษณะของครูยุคใหม่ และ ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของครูยุคใหม่ ตามโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีทั้งหมด ๑,๓๘๘ คน ประกอบด้วยนักศึกษา คณะครุศาสตร์ จำนวน ๓๘๖ คน ครูผู้สอน จำนวน ๖๐๒ คน และ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๔๐๐ คน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามคุณลักษณะของครูยุคใหม่ วิเคราะห์องค์ประกอบขั้นต้น โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยวิธีหมุนแกนแบบตั้งฉาก โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะของครูยุคใหม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม LISREL ๘.๗๒ ผลการวิจัย พบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ของคุณลักษณะของครูยุคใหม่ ได้จำนวนองค์ประกอบ ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการสอน ด้านอารมณ์ และ ด้านความรู้ความสามารถ

๒. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (second order confirmatory analysis) ของคุณลักษณะของครูยุคใหม่ พบว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีองค์ประกอบอยู่ระหว่าง ๐.๗๘ ถึง ๐.๙๓ เรียงลำดับค่าดัชนีองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการสอน ด้านอารมณ์และด้านความรู้ ความสามารถ มีค่าดัชนีองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๙๓, ๐.๙๒, ๐.๙๐, ๐.๘๕ และ ๐.๗๘ ตามลำดับ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ ๕๖๓.๒๒ ค่าองศาอิสระ เท่ากับ ๕๓๒ ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ ๐.๑๗ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๖ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๙๔ ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปของคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ ๐.๐๓ และ ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๑

^{๑๗} สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนุวัติ คุณแก้ว, *คุณลักษณะของครูยุคใหม่*, (เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕), หน้า ค.

วรรณิภา ศุกรียพงษ์ และคณะ^{๑๘} ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ชั้นปีที่ ๒ ชั้นปีที่ ๓ และชั้นปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ๒๓๐ ๒๓๑ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ๑ รายวิชา ๒๓๐ ๓๓๐ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ๒ และ รายวิชา ๒๓๐ ๔๓๐ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ๓ มีจำนวนทั้งหมด ๔๔๒ คน จำนวน ๘ สาขาวิชา ดังนี้ ๑) คณิตศาสตร์ ศึกษา ๒) วิทยาศาสตร์ศึกษา ๓) การสอนภาษาไทย ๔) สังคมศึกษา ๕) ศิลปศึกษา ๖) พลศึกษา ๗) การสอนภาษาญี่ปุ่น และ ๘) คอมพิวเตอร์ศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ ๒ ชั้นปีที่ ๓ และชั้นปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ จำนวน ๓๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๑๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลลักษณะทั่วไปของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ได้แก่ เพศ ระดับชั้นที่ศึกษา สาขาวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประเมินค่าเพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพครู ประกอบด้วย ๑) ความสำคัญของวิชาชีพครู ๒) ความรักและความศรัทธาต่อวิชาชีพครู ๓) ความมั่นใจในการออกไปประกอบอาชีพ มีลักษณะแสดงความรู้สึก ระดับความคิดเห็น ๕ ระดับ ส่วนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานส่วนประเมินค่า เพื่อวัดคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพความเป็นครูและคุณลักษณะต่อหน้าที่ครู เป็นข้อความที่แสดงลักษณะ พฤติกรรมหรือความสามารถใน การปฏิบัติงานในวิชาชีพครู แยกเป็น ๕ ระดับ

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกสาขาทุกชั้นปี มีคุณลักษณะความเป็นครูค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านเจตคติต่อวิชาชีพครูและพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพ ความเป็นครู และพฤติกรรมต่อหน้าที่ความเป็นครู โดยมีเจตคติต่อความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูเฉลี่ยสูงสุด และมีพฤติกรรมต่อหน้าที่ครูเฉลี่ยต่ำสุด ยกเว้นสาขาสังคมศึกษาและสาขาศิลปศึกษาที่มีเจตคติต่อความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครูเฉลี่ยสูงสุด แต่มีเจตคติต่อการประกอบวิชาชีพครูเฉลี่ยต่ำสุด ในส่วนของสาขาการสอนภาษาญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะความเป็นครูเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่ต่ำกว่าสาขาอื่นๆ โดยมีเจตคติต่อความรักและความศรัทธาในวิชาชีพครู เฉลี่ยสูงสุดแต่มีเจตคติต่อการประกอบวิชาชีพครู และพฤติกรรมต่อหน้าที่ครูเฉลี่ยต่ำสุด

^{๑๘} วรรณิภา ศุกรียพงษ์ และคณะ, คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๓๒(๔) ตุลาคม – ธันวาคม, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒), หน้า ๑๒๘ – ๑๓๗.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเคราะห์งานวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) คณะผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ขั้นการศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ระยะที่ ๒ ขั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันซึ่งเป็นผลการวิจัยจากศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัย

ระยะที่ ๓ ขั้นการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

รายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยแต่ละระยะ มีดังต่อไปนี้

ระยะที่ ๑ ขั้นการศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัย

ขั้นการศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ โดยมีประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ เอกสารต่างๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ เอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู ที่คณะผู้วิจัยสามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลห้องสมุดต่าง ๆ และฐานข้อมูลออนไลน์

๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดให้เป็นแบบวิเคราะห์ความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ และแบ่งแบบวิเคราะห์เอกสารดังกล่าวเป็น ๒ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑: ข้อมูลพื้นฐานของเอกสาร ได้แก่ ชื่อเรื่อง ผู้เขียน ปีที่พิมพ์

ตอนที่ ๒: ผลการวิเคราะห์ความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) สำนักรายการเอกสารและงานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดหรือประเด็นที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้

(๒) รวบรวมตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์

(๓) ศึกษาเอกสารอย่างละเอียด คัดแยกเอกสาร อ่านทำความเข้าใจและบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องลงในแบบวิเคราะห์รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อให้ได้สาระตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๓ การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลของการวิจัยในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) โดยคณะผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเอกสารของผู้วิจัยแต่ละคน ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกันมาศึกษาร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสาร (manifest content) และตีความเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ในเอกสารที่เกี่ยวข้อง (latent content) โดยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคิดของ สุกงาศ์ จันทวานิช^๑ ขั้นตอนของการวิเคราะห์เนื้อหา มีดังต่อไปนี้

(๑) จำแนกถ้อยคำหรือใจความที่ปรากฏในเอกสาร

(๒) ตีความถ้อยคำที่ปรากฏในเอกสาร จำแนกถ้อยคำหรือใจความออกมา

^๑ สุกงาศ์ จันทวานิช, การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๔๔ – ๔๖.

(๓) สังเคราะห์ถ้อยคำหรือใจความที่จำแนกออกมา เพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ระยะที่ ๒ ขั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ขั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) ซึ่งเป็นผลการวิจัยจากศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัย โดยมีประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ๔ ภูมิภาค ทั่วประเทศ ได้แก่ ๑) จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเหนือ ๒) จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ๓) จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ๔) จังหวัดนครราชสีมา ภาคใต้ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๕ เท่าของจำนวนตัวแปรที่ศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่ศึกษาจำนวน ๕๓ ตัวแปร ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยจึงมีจำนวน ๒๖๕ รูป/คน และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เพื่อเป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม

๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถาม ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) คณะผู้วิจัยส่งจดหมายถึงหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามให้ครู

(๒) คณะผู้วิจัยจัดเตรียมส่งแบบสอบถาม

(๓) คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามคืน

๒.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม LISREL ๙.๓

ระยะที่ ๓ ขั้นการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ขั้นการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลหลัก

คณะผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ จำนวน ๒๐ รูป/คน ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มที่พอเหมาะที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบที่ผ่านการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันมาแล้วในขั้นตอนการวิจัยก่อนหน้านี้ ทั้งนี้จำนวนของผู้เชี่ยวชาญกำหนดตามข้อเสนอแนะของ Kerlinger and Lee^๒ และเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ มีดังต่อไปนี้

(๑) ต้องเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดใดก็ได้ ไม่ต่ำกว่า ๕ ปี

(๒) ต้องมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนหรือมีผลงานวิชาการอื่น ที่เป็นที่ยอมรับในวงการศึกษา อย่างน้อย ๑ เรื่อง/ชิ้นงาน

(๓) ต้องสนใจและให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามเดลฟาย ซึ่งอาจส่งกลับไปตามประมาณ ๓ ครั้ง เพื่อต้องการข้อมูลที่ถูกต้อง สอดคล้องและเหมาะสมที่สุด

๓.๒ เครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือ แบบสอบถามเดลฟาย เรื่องรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ แบ่งเป็น ๓ ประเด็น ได้แก่

(๑) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(๒) ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

(๓) ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

^๒ Kerlinger, F. N., and Lee, H. B., *Foundations of Behavioral Research*, ๔th ed.

(Singapore: Thomson Learning, ๒๐๐๐), pp. ๑๒๔.

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(๑) คณะผู้วิจัยประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๐ รูป/คน เพื่อส่งแบบสอบถามเดลฟาย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๐ รูป/คน มีรายชื่อดังนี้

พระครูปริยัติปัญญารุ	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
พระครูวินัยธรเอกชัย จิตปณฺโญ	โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มจร
พระมหาเมธา อภินนฺโท	โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
พระมหาปรีชา รตนโชโต	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
พระมหามิตร อทิวฑฒโน	โรงเรียนวัดราชบูรณะ
อาจารย์ภักจจิรา โพธิกิจ	โรงเรียนวัดสังเวช
อาจารย์พิลัพร ดอกมะขาม	โรงเรียนวัดสระเกษ
อาจารย์สิทธิเดช กานฺสนธ	โรงเรียนวัดสระเกษ
อาจารย์อนุศักดิ์ ติรสถิตย	โรงเรียนวัดสุวรรณ
อาจารย์ภรณ์ สืบเครือ	โรงเรียนวัดสุวรรณ
อาจารย์มนตรี มีชัย	โรงเรียนวัดราชบพิ
อาจารย์สุวิษ สิริอรุณธรรม	โรงเรียนวัดราชบพิ
อาจารย์วสจัตติ สุริยันต์	โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
อาจารย์โกสุม สัมพลัง	โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
อาจารย์ธีรโชติ กลับแป้น	โรงเรียนวัดศรีสุदारาม
อาจารย์ธงชัย พลเยี่ยม	โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มจร
อาจารย์วัชพล ตุลยวิไลกุล	โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร
อาจารย์ชุตติเดช สำเร็จ	โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร
อาจารย์ศิริรัตน์ สงวนศรี	โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
อาจารย์ ว่าที่ รต. ประเมธ เทพขวัญ	โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

(๒) คณะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามแบบเดลฟาย ครั้งที่ ๑ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

(๓) คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามแบบเดลฟาย ครั้งที่ ๑ เกี่ยวกับความถูกต้องของข้อมูลของรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

(๔) คณะผู้วิจัยส่งแบบสอบถามแบบเดลฟาย ครั้งที่ ๒ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล

(๕) คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามแบบเดลฟาย ครั้งที่ ๒ เกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อมูลของรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

(๖) หากผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูล ปรากฏผล ไม่สอดคล้องกัน คณะผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามแบบเดลฟาย ครั้งที่ ๓ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลอีกครั้ง แต่หาผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า มีความสอดคล้องกัน ก็ไม่จำเป็นต้องส่งแบบสอบถามไปอีกครั้ง ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบสอบถามแบบเดลฟาย ครั้งที่ ๒ ผลออกมา สอดคล้องกัน คณะผู้วิจัยจึงไม่ได้ส่งแบบสอบถามไปเป็นครั้งที่ ๓

๓.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR : interquartile range) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการที่มีความสมบูรณ์แบบที่สุด

ทั้งนี้สามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัยได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๓.๑ สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	การเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
๑. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	แบบวิเคราะห์เอกสาร	การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์เนื้อหา
๒. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ๔ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ขอนแก่น นครศรีธรรมราช	แบบสอบถาม	ส่งแบบสอบถามให้ครู และเก็บแบบสอบถามคืน	สถิติเชิงอ้างอิง (วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยโปรแกรม LISREL เวอร์ชัน ๙.๓)
๓. เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	ผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ และจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ จำนวน ๒๐ รูป/คน	การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย	ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ และจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ จำนวน ๒๐ รูป/คน และเก็บแบบสอบถามคืน (๒ รอบ)	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR : interquartile range) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเคราะห์งานวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยคณะผู้วิจัยกำหนดผลการวิจัยเป็น ๔ ตอน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ตอนที่ ๓ ผลการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ตอนที่ ๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

รายละเอียดของผลการวิจัยแต่ละตอน มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

การสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ โดยการสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แบ่งการนำเสนอไว้ ๔ ตอนย่อย ได้แก่

ตอนที่ ๑.๑ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการสอนของครูในศตวรรษที่ ๒๑

ตอนที่ ๑.๒ ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ตอนที่ ๑.๓ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะการคิดและหลักธรรมสำหรับความเป็นครู

ตอนที่ ๑.๔ ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ดังมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ ๑.๑ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการสอนของครูในศตวรรษที่ ๒๑

ผลการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ จากตำรา หนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของความเป็นครู พบว่า ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องมีหลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครู ดังนี้

หลักประการที่ ๑ ครูต้องเข้าใจความคิดหลัก เครื่องมือที่จะใช้หาความรู้และโครงสร้างของหลักการที่ใช้สอน และสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ลักษณะต่าง ๆ นี้มีความหมายแก่นักเรียน

หลักประการที่ ๒ ครูต้องเข้าใจว่าเด็กเรียนรู้อย่างไรและพัฒนาอย่างไรและสามารถตระเตรียมโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทางสติปัญญาและสังคมส่วนบุคคล

หลักประการที่ ๓ ครูต้องเข้าใจว่านักเรียนแตกต่างกันอย่างไรในการมีแนวทางเรียนรู้และครูต้องสร้างโอกาสทางการสอนที่มีการปรับให้เข้ากับนักเรียนที่มีความหลากหลาย

หลักประการที่ ๔ ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยเร่งรัดการพัฒนาของนักเรียนให้มีความคิด รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ แก้ปัญหาและแสดงทักษะได้

หลักประการที่ ๕ ครูต้องใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันดลใจและพฤติกรรมของกลุ่มและส่วนบุคคลที่จะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เร่งรัดการพบปะสังสรรค์ทางสังคม การเข้าไปเกี่ยวข้องในการเรียนรู้และการสร้างพลังใจของตนเอง

หลักประการที่ ๖ ครูต้องใช้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในหลักการนิเทศด้านการใช้คำพูด การไม่ใช้ถ้อยคำและสื่อที่จะให้มีการเรียนรู้อย่างจริงจัง มีการร่วมมือ การพบปะสังสรรค์ในชั้นเรียน

หลักประการที่ ๗ ครูต้องวางแผนการสอนโดยมีพื้นฐานทางความรู้ในเรื่องราวที่สอน ประชาคม และเป้าหมายในหลักสูตร

หลักประการที่ ๘ ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การประเมินอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการวัดผลและให้มั่นใจว่านักเรียนได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทางปัญญา ทางสังคมและทางกายภาพ

หลักประการที่ ๙ ครูต้องเป็นนักปฏิบัติที่มีการทบทวนตนเอง โดยวัดผลอย่างต่อเนื่องในผลของทางเลือกและการปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ (นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีวิชาชีพในประชาคมแห่งการเรียนรู้) และเป็นผู้แสวงหาโอกาสที่จะมีการเติบโตในทางวิชาชีพ

หลักประการที่ ๑๐ ครูต้องสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ผู้ปกครอง และองค์กรในประชาคมที่กว้างขวางมากขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน

นอกจากหลักและมาตรฐานดังกล่าวข้างต้น ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจำเป็นต้องศึกษา ทำความเข้าใจและเชี่ยวชาญในศาสตร์การสอนเด็ก (Pedagogy) จากการวิเคราะห์ศาสตร์การสอน หลักและ

มาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์ประเมินครู ทำให้ได้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอน ดังนี้ซึ่งมีองค์ประกอบหลักอยู่ ๖ ด้าน ได้แก่

องค์ประกอบที่ ๑ ปรัชญาทางการศึกษา (Educational Philosophy) ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักจิตวิทยาทั่วไป จิตวิทยาพัฒนาการ พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ จิตวิทยาการศึกษา ปรัชญาและแนวคิดการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านจิตใจ

องค์ประกอบที่ ๒ หลักสูตรและการสอน (Curriculum and Instruction) ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ออกแบบ และพัฒนาหลักสูตรการสอน ต้องเชี่ยวชาญในการใช้หลักการสอน เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล

องค์ประกอบที่ ๓ นวัตกรรมทางการศึกษา (Educational Innovation) ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาและใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการจัดและพัฒนากิจการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ โดยนวัตกรรมต้องครอบคลุมทั้งนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน และนวัตกรรมการบริหารจัดการฐานข้อมูลในสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ ๔ กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activities) ครูต้องสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการศึกษาหลักจิตวิทยาการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ซึ่งมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป มาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิคที่น่าสนใจในการนำเข้าสู่บทเรียน มีทักษะการสื่อสาร การสอนที่ดีและชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิพากษ์ แก้ปัญหา และฝึกปฏิบัติเพื่อแสดงทักษะที่คาดหวังได้

องค์ประกอบที่ ๕ การวัดและประเมินผลการศึกษา (Measurement and Evaluation in Education) ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถใช้การวัดเพื่อประเมินครอบคลุมทั้ง ๓ แนวทาง ได้แก่ การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of learning)

องค์ประกอบที่ ๖ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) นี้ ครูต้องมีลักษณะของการเป็นครุนักวิจัย (teacher-researcher) โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือใช้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการสอนของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ข้างต้น พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของการเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านการสอนของครูในศตวรรษที่ ๒๑

องค์ประกอบ	หลักและ มาตรฐาน คุณลักษณะตาม เกณฑ์ประเมิน ครู	สุรศักดิ์ หลาบมาลา	ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน	สุคนธ์ สินธพานนท์	ณอมพร เลาหจรัสแสง	พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข
ปรัชญาทาง การศึกษา	ครูต้องเข้าใจการ เรียนรู้ของเด็ก การพัฒนาเด็ก ทางสติปัญญา และสังคม	มีความรอบรู้ด้าน ปรัชญา การศึกษา นโยบายทางการ ศึกษา กฎหมาย การศึกษา มาตรฐานวิชาชีพ ครู มาตรฐาน การศึกษา จิตวิทยา การศึกษาและ หลักสูตรการ สอนทั่วไป	ทักษะการบูรณา การการสอน ครู ต้องสามารถ จัดการเรียนการ สอนที่เชื่อมโยง ความรู้หลาย แขนงไว้ด้วยกัน	มีวิสัยทัศน์ เข้าใจ การเปลี่ยนแปลง ในสถานการณ์ โลก	ครูผู้สอนต้อง เข้าใจแนวคิด ที่ว่า ผู้เรียน สามารถสร้าง องค์ความรู้ได้ ด้วยตัวเอง	ทักษะการจัดการ เรียนการสอนที่เน้น เด็กเป็นสำคัญ
หลักสูตรและ การสอน	ครูต้องเข้าใจ ความคิดหลักการ ที่ใช้สอน ยุทธศาสตร์การ สอน การสอนที่ เหมาะสมกับ ความแตกต่าง ของผู้เรียน	เข้าใจพัฒนาการ ของผู้เรียน มีความรู้และ ทักษะในวิชาชีพ ที่สอนอย่างลุ่ม ลึก ชัดเจน มีความสามารถ ในการออกแบบ วางแผนการสอน การบริหาร จัดการชั้นเรียน	ทักษะการจัดการ เรียนรู้แบบ สืบเสาะ (Inquiry Learning) ที่ สอนให้เด็กหา ความรู้ด้วยตัวเอง จากการลงมือ ปฏิบัติ ทักษะในการ คัดเลือกความรู้	มีความสามารถ ในการพัฒนา หลักสูตรจาก หลักสูตรระดับ สากล หลักสูตร ระดับชาติ หลักสูตรท้องถิ่น โดยบูรณาการ เข้ามาเป็น หลักสูตร สถานศึกษาอย่าง เหมาะสม กลมกลืน	ครูต้องมีความรู้ และทักษะใน เรื่องที่สอนเป็น อย่างดี	ทักษะการสร้าง หลักสูตร การ กำหนดจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร การ เลือกเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ การเรียนรู้

องค์ประกอบ	หลักและ มาตรฐาน คุณลักษณะตาม เกณฑ์ประเมิน ครู	สุรศักดิ์ หลาบมาลา	ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน	สุคนธ์ สินธพานนท์	ณอมพร เลาหจรัสแสง	พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข
นวัตกรรม ทาง การศึกษา	ครูต้องรู้จักใช้ เครื่องมือต่าง ๆ ในการแสวงหา ความรู้	มีทักษะในการ สอนอย่าง เชี่ยวชาญและ สร้างสรรค์	ทักษะในการตั้ง คำถาม และ ทักษะการสอน คิด มีความคิด สร้างสรรค์	มีความสามารถ ในการคิด วิเคราะห์ คิด อย่างมี วิจารณญาณ คิด สร้างสรรค์ เพื่อ เป็นพื้นฐาน สำคัญในการฝึก ทักษะการคิด และทักษะการ เรียนรู้ให้แก่ ผู้เรียน มีความรู้และ เข้าใจเทคโนโลยี ใหม่ ๆ และเลือก รับข้อมูลอย่าง ถูกต้อง	ครูต้องมีทักษะใน การใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยในการ จัดการเรียนการ สอน	ทักษะการใช้ นวัตกรรมการ เรียนรู้ในชั้นเรียน
กิจกรรมการ เรียนรู้	ครูต้องวาง แผนการสอน มี การสื่อสารให้เกิด การเรียนรู้ ใช้ ความรู้ในเราให้ ผู้เรียนเกิดการ คิด รู้จัก วิพากษ์วิจารณ์ แก้ปัญหา และ แสดงทักษะได้	มีความสามารถ ในการสร้าง บรรยากาศและ สิ่งแวดล้อมการ เรียนรู้ที่กระตุ้น ความสนใจใฝ่รู้ และมีความสุข	ออกแบบการ เรียนรู้ให้ เหมาะสมกับ ระดับพัฒนาการ ของเด็ก ส่งเสริม ความสามารถที่ แตกต่างกันของ นักเรียน	มีทักษะในการ จัดการเรียนการ สอนด้วยวิธีการ สอน รูปแบบการ สอน กระบวนการ และเทคนิคการ สอนที่ หลากหลาย	ครูมีบทบาทใน การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ใน ลักษณะการ เรียนรู้แบบ ร่วมมือระหว่าง นักเรียนกับครู และนักเรียนกับ นักเรียนด้วยกัน ครูต้องออกแบบ สร้างสรรค์ กิจกรรมการ เรียนรู้	การจัดการชั้นเรียน ที่คำนึงถึงความ แตกต่างระหว่าง บุคคล การบริหารจัดการ ชั้นเรียนเป็นองค์ รวมของการบูรณา การความรู้ ความสามารถของ ครูผู้สอน พร้อมทั้ง ก่อให้เกิดแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนได้มา

องค์ประกอบ	หลักและ มาตรฐาน คุณลักษณะตาม เกณฑ์ประเมิน ครู	สุรศักดิ์ หลาบมาลา	ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน	สุคนธ์ สินธพานนท์	ณอมพร เลาหจรัสแสง	พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข
					ครูต้องมีทักษะ การสื่อสาร	โรงเรียนทุกวันอย่าง มีความสุข
การวัดและ ประเมินผล การศึกษา	ครูต้องใช้ ยุทธศาสตร์การ ประเมินทั้งอย่าง เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ เพื่อให้เห็นการ พัฒนาอย่าง ต่อเนื่องในทาง ปัญหา ทาง สังคมและทาง กายภาพของ ผู้เรียน	มีความสามารถ วัดผลประเมินผล พัฒนาการของ การเรียนรู้ได้ หลายวิธีได้อย่าง เหมาะสม สม่ำเสมอ	ทักษะในการ ประเมินผลตาม สภาพจริง	มีความสามารถ ในการวัดและ ประเมินผล ผู้เรียนได้ตาม หลักการของการ วัดและ ประเมินผลและ เป็นไปตาม เป้าหมายการ เรียนรู้ มาตรฐาน การเรียนรู้		ทักษะการประเมิน การเรียนรู้ เพื่อ ประเมินพื้น ฐานความรู้ ความสามารถของ ผู้เรียนเป็นข้อมูลใน การพิจารณาสอน ซ่อมเสริมแก่ผู้เรียน
การวิจัย ปฏิบัติการใน ชั้นเรียน	ครูต้องเป็นนัก ปฏิบัติและ พัฒนาการสอน อย่างต่อเนื่อง	มีความสนใจ แสวงหา ความรู้ เป็น บุคคลแห่งการ เรียนรู้ มีความสามารถ ในการวิจัยและ พัฒนาการสอน	เปิดใจรับการ เปลี่ยนแปลง ทักษะการ ปรับตัวให้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง	มีความสามารถ ในการสร้าง นวัตกรรมเพื่อ สร้างผู้เรียนให้ เป็นผู้มีทักษะการ เรียนรู้เป็นไปตาม เป้าหมายของ การปฏิรูป การศึกษา มีการวิจัย ปฏิบัติการในชั้น เรียนเพื่อพัฒนา คุณภาพผู้เรียน		ทักษะการวิจัย ปฏิบัติการในชั้น เรียน เพื่อการ แก้ปัญหาในชั้น เรียน

ตอนที่ ๑.๒ ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ประกอบด้วย

ด้านที่ ๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ ๑ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

สอดคล้องกับหลักธรรมสำหรับความเป็นครู พุทฺธสุต ๕ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้คนแก่เรียน เป็นผู้ที่ฟังมาก ชอบฟัง ชอบอ่าน ชอบค้นคว้า ชอบพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ หมั่นจดหมั่นเขียน มีบุคลิกภาพดี พูดได้คล่องแคล่ว หมั่นเรียนรู้ทั้งวิชาทางธรรมและวิชาการทางโลก ซึ่งยังมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอด จึงหมั่นคิดหาเหตุผลให้กับเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอด้วย จนทำให้เกิดปัญญาสว่างไสว รู้เห็นสิ่งต่าง ๆ ไปตามความเป็นจริงได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู อนุปฺพฬิกกา ๕ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความประพฤติถูกต้องดีงาม ไม่หลงใหลมัวเมาในสิ่งผิด ในกามารมณ์ ปฏิบัติตนเป็นเนกขัมมานิสังสกถา คือ มีความสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่น เพลิดเพลินในกาม แต่มุ่งมั่นและหมั่นพัฒนาตนเองในทางแห่งความดีอย่างมีวินัย

ด้านที่ ๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ ๒ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

สอดคล้องกับหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ได้แก่ เทศนา ๒ เพราะวิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องทำหน้าที่ชี้แจงแสดงความ โดยการยกตัวอย่างและกล่าวอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ ตลอดจน ยกธรรมขึ้นแสดง เช่นการกล่าวถึง ผู้ทำกรรมดี ผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อยู่ในศีล อยู่ในธรรม และหลักธรรมที่สอดคล้องกับเทศนา ๒ คือ เทศนาวิธี ๔ ซึ่งกล่าวถึง การมีลีลาในการสอน ซึ่งมีคุณลักษณะ ๔ ประการ ประกอบด้วย การชี้แจงให้เห็นชัด การชักชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ การปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น และการบำรุงจิตให้เข้มขึ้นเบิกบาน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขต่อการเรียน นอกจากนี้ครูจะต้องมีหลักธรรมด้านธรรมเทศกธรรม ๕ ด้วย เพราะเป็นธรรมที่ผู้สอนควรตั้งไว้ในใจ ๕ ประการ ประกอบด้วย การแสดงเนื้อหาวิชาตามลำดับความง่ายยากกลุ่มเล็ก การชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ การสอนด้วยจิตเมตตามุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน การสอนโดยไม่มุ่งรับผลประโยชน์ตอบแทน และการสอนที่ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา โดยไม่ยกตน ไม่เสียดสีชมชื่น

ผู้อื่น หลักธรรมดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับจรรยาบรรณที่ครูควรมีต่ออาชีพ เพราะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของครูนั้นคือ “การสอน” อย่างชัดเจน นอกจากนี้ครูยังควรยึดหลักธรรม อนุพุทธิกกา ๕ เพื่อการเป็นผู้มีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ ที่พร้อมด้วยการเสียสละเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน การกล่าวถึงความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม การเข้าถึงความสุขความเจริญ การชี้ให้เห็นข้อเสีย และการแสดงให้เห็นถึงความสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่น เพลิดเพลินในกาม

ด้านที่ ๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ ๓ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อ ๔ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ ๕ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อ ๖ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อ ๗ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

สอดคล้องกับหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ได้แก่ หลักปฏิสัมพันธ์ ๔ เพราะครูควรเป็นผู้มี ปัญญาแตกฉาน มีความชำนาญพิเศษในความรู้ที่จะสอนลูกศิษย์ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้ที่สอนให้ผู้เรียนกระจ่างในความรู้ที่ตนได้ และต้องมีไหวพริบ สามารถนำความรู้มา ใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับกรณีหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้รับบริการเกิด ประโยชน์สูงสุด มีความรู้ เจตคติ และทักษะความสามารถตามความคาดหวัง และธรรมที่สำคัญที่ควร ปฏิบัติต่อผู้เรียนคือ อนุพุทธิกกา ๕ เพราะเป็นธรรมที่ทำให้ครูเสียสละ เผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือ ผู้เรียนของตน ประพฤติปฏิบัติต่อลูกศิษย์ในทางที่ถูกต้องดีงาม เป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนเห็นถึง ข้อดี ข้อเสียของสิ่งต่าง ๆ เพื่อไม่ให้หลงใหลมัวเมาในอบายมุข ในโลกธรรมที่จักทำให้ลูกศิษย์ไม่เจริญ งอกงามและไม่สามารถเข้าถึงความสุขอันสงบที่แท้จริงได้ นอกจากนี้ธรรมที่สำคัญอีกหลักหนึ่งคือ กัลยาณมิตรธรรม ๗ ซึ่งเป็นธรรมที่ครูควรยึดในการปฏิบัติหน้าที่ ครูที่มีความเป็นกัลยาณมิตรย่อม ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอน มีพื้นฐานแห่งวัตรปฏิบัติ ที่เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน

ด้านที่ ๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ ๘ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

สอดคล้องกับหลักธรรมสำหรับความเป็นครู คือ ประมาณ ๔ ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่เป็นนาชื่นชมยินดี กล่าวคือ ครูต้องมีลักษณะที่น่าชื่นชมยินดี สง่าผ่าเผย ผิวพรรณผ่องใส เวลาผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเห็นแล้วเกิดความสุข ควรพูดจาไพเราะ สุภาพ พูดในสิ่งที่มีสาระประโยชน์ เป็นความจริง มีเหตุผล มีหลักการ มีความถูกต้อง ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม มีสติปัญญาและปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำแต่คุณแต่ประโยชน์ ขอให้มีความดีอยู่ในใจ ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่ใช้อารมณ์ ใช้เหตุใช้ผล มีจิตใจสงบเยือกเย็น จะทำอะไรจะพูดอะไร ก็คิดเสียก่อนว่าสิ่งที่เราจะทำจะพูดนั้น จะส่งผลกระทบอย่างไร ถ้าสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นหรือกับตนเอง หรือทั้งกับตนเองและผู้อื่น ก็ไม่ควรจะทำในสิ่งนั้น ๆ ไม่ควรพูดในสิ่งนั้น ๆ ถ้าจะพูดก็ควรพูดในสิ่งที่ดีที่มีคุณ มีประโยชน์ ถ้าสามารถควบคุมการกระทำให้อยู่ในกรอบที่ดีที่งาม อยู่ในกรอบของศีลของธรรมได้แล้ว จะทำให้ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเลื่อมใสศรัทธา จะอยู่กับใครที่ไหนก็จะมีแต่คนขอร้องให้อยู่ เวลาจากไปก็มีแต่คนอาลัยอาวรณ์ นอกจากนี้ในการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ครูควรยึดหลักอนุพุทธิกกา ๕ ซึ่งกล่าวถึง การเสียสละเพื่อแม่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน การประพฤติที่ถูกต้องดีงาม การเข้าถึงความสุข ความเจริญ ไม่ให้หลงใหลมัวเมาในอบายมุข การชี้ให้เห็นข้อเสียของการหลงใหลมัวเมา

ด้านที่ ๕ จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ ๙ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สอดคล้องกับหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ได้แก่ อนุพุทธิกกา ๕ ซึ่งครอบคลุมถึงการเสียสละเพื่อแม่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน การประพฤติที่ถูกต้องดีงาม การเข้าถึงความสุขความเจริญ การชี้ให้เห็นข้อเสียของอบายมุข แนะนำไม่ให้ผู้อื่นหลงใหลมัวเมา และการแสดงให้เห็นถึงความสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่นเพลิดเพลินในกาม นอกจากนี้ครูควรยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ซึ่งเป็นธรรมที่ครูควรยึดในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นการช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอน มีพื้นฐานแห่งวัตรปฏิบัติที่เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ตั้งตนยึดมั่นในพรหมวิหาร ๔ เป็นบุคคลที่มีความหนักแน่นมั่นคงในด้านจิตใจ ที่จะดำรงตนอยู่ในความดีไม่หวั่นไหวไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความประพฤติดีงาม ควรค่าแก่การเคารพ กล่าวคือ การแต่งกายเรียบร้อย กิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย วาจาอ่อนหวาน มีวิทยาความรู้และระเบียบวินัยอันดี การที่ครูจะอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้มี

ประพฤติดีงามได้นั้น ตัวครูเองจะต้องอบรมตนเองให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามเสียก่อน ไม่นำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ประพฤติตัวชั่ว โดยละเว้นอบายมุขทั้ง ๖ อย่าง ได้แก่ การติดสุราและของมีเมา เที้ยวกลางคืน เที้ยวดูการละเล่น ติดการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านในการทำงาน ถือเป็นการยึดมั่นในจรรยาบรรณต่อสังคม เพราะประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม

จรรยาบรรณวิชาชีพดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ตามแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ดังผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒ ผลการวิเคราะห์จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

จรรยาบรรณวิชาชีพครู	หลักธรรมสำหรับความเป็นครู	คำอธิบาย
ด้านที่ ๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง	พหุสุต ๕ อนุปพพิกกา ๕	พหุสุต ๕ เป็นหลักธรรมที่จะทำให้ครูมีคุณสมบัติของผู้คงแก่เรียน เป็นผู้ฟังมาก ชอบฟัง ชอบอ่าน ชอบค้นคว้า ชอบพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ หมั่นจดหมั่นเขียน มีบุคลิกภาพดี พูดได้คล่องแคล่ว หมั่นเรียนรู้ทั้งวิชาทางธรรมและวิชาการทางโลก ซึ่งยังมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอด จึงหมั่นคิดหาเหตุผลให้กับเหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอด้วย จนทำให้เกิดปัญญาสว่างไสว รู้เห็นสิ่งต่าง ๆ ไปตามความเป็นจริงได้ สำหรับหลักอนุปพพิกกา ๕ นั้นจะทำให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติถูกต้องดีงาม ไม่หลงใหลมัวเมาในสิ่งผิด ในกามารมณ์ ปฏิบัติตนเป็นเนกขัมมานิสังสกลา คือ มีความสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่น เพลิดเพลินในกาม แต่มุ่งมั่นและหมั่นพัฒนาตนเองในทางแห่งความดีอย่างมีวินัย
ด้านที่ ๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	เทศนา ๒ เทศนาวิธี ๔ ธรรมเทศกธรรม ๕ อนุปพพิกกา ๕	เทศนา ๒ เป็นธรรมที่ครูต้องยึดปฏิบัติ เพราะวิชาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องทำหน้าที่ชี้แจงแสดงความ โดยการยกตัวอย่างและกล่าวอ้างอิงถึงสิ่งต่าง ๆ ตลอดจน ยกธรรมขึ้นแสดง เช่นการกล่าวถึง ผู้ทำกรรมดี ผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อยู่ใน

จรรยาบรรณ วิชาชีพครู	หลักธรรมสำหรับ ความเป็นครู	คำอธิบาย
		ศีล อยู่ในธรรม อีกหลักธรรมหนึ่งที่สอดคล้องกับการสอนคือ เทศนาวิธี ๔ ซึ่งกล่าวถึง การมีลีลาในการสอน ๔ ประการ ประกอบด้วย การชี้แจงให้เห็นชัด การชักชวนให้ยอมรับ เอาไปปฏิบัติ การปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น และการบำรุง จิตให้เข้มขึ้นเบิกบาน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขต่อการเรียน นอกจากนี้ครูจะต้องมีธรรมเทศกธรรม ๕ ด้วย เพราะเป็น ธรรมที่ผู้สอนควรตั้งไว้ในใจ ประกอบด้วย การแสดง เนื้อหาวิชาตามลำดับความง่ายยากกลุ่มเล็ก การชี้แจงยก เหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ การสอนด้วยจิตเมตตามุ่งให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้เรียน การสอนโดยไม่มุ่งรับผลประโยชน์ตอบ แทน และการสอนที่ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตาม หลักตามเนื้อหา โดยไม่ยกตน ไม่เสียตีสิ่มชี้ผู้อื่น ธรรม ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับจรรยาบรรณที่ครูควรมีต่อ อาชีพ เพราะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของครูนั้น คือ การสอน อย่างชัดเจน นอกจากนี้ครูยังควรยึดหลักธรรม อนุบุพพิกกา ๕ เพื่อการเป็นผู้มีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพอย่าง สมบูรณ์ ที่พร้อมด้วยการเสียสละเพื่อแบ่งปัน ช่วยเหลือ กัน การกล่าวถึงความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม การเข้าถึง ความสุขความเจริญ การชี้ให้เห็นข้อเสีย และการแสดงให้เห็นถึงความสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่น เพลิดเพลินใน กาม
ด้านที่ ๓ จรรยาบรรณ ต่อ ผู้รับบริการ	ปฏิสัมพันธ์ ๔ อนุบุพพิกกา ๕ กัลยาณมิตรธรรม ๗	ปฏิสัมพันธ์ ๔ เป็นธรรมที่ครูควรยึดปฏิบัติ เพราะครูควร เป็นผู้ต้องมีปัญญาแตกฉาน มีความชำนาญพิเศษในความรู้ที่ จะสอนลูกศิษย์ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้ที่สอนให้ผู้เรียนกระจ่างในความรู้ที่นั้น ๆ ได้ และต้องมีไหวพริบ สามารถนำความรู้มา ใช้ประโยชน์ได้ อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนซึ่งเป็น ผู้รับบริการเกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องมี ความรู้ เจตคติ และทักษะความสามารถตามที่สังคมคาดหวัง

จรรยาบรรณ วิชาชีพครู	หลักธรรมสำหรับ ความเป็นครู	คำอธิบาย
		และธรรมที่สำคัญที่ควรปฏิบัติต่อผู้เรียนคือ อนุปพพิกกา ๕ เพราะเป็นธรรมที่ทำให้ครูเสียสละ เพื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้เรียนของตน ประพฤติปฏิบัติต่อลูกศิษย์ในทางที่ถูกต้องดีงาม เป็นผู้ชี้แนะแนวทางให้ลูกศิษย์เห็นถึงข้อดี ข้อเสียของสิ่งต่าง ๆ เพื่อไม่ให้หลงใหลมัวเมาในอบายมุข ในโลกธรรมที่จักทำให้ลูกศิษย์ไม่เจริญงอกงามและไม่สามารถเข้าถึงความสุขอันสงบที่แท้จริง นอกจากนี้ธรรมที่สำคัญอีกหลักหนึ่งคือ กัลยาณมิตรธรรม ๗ ซึ่งเป็นธรรมที่ครูควรยึดในการปฏิบัติหน้าที่ ครูที่มีความเป็นกัลยาณมิตรย่อมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอน มีพื้นฐานแห่งวัตรปฏิบัติที่เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน
ด้านที่ ๔ จรรยาบรรณ ต่อผู้ร่วม ประกอบ วิชาชีพ	ประมาณ ๔ อนุปพพิกกา ๕	ประมาณ ๔ เป็นลักษณะของบุคคลที่เป็นนั้าขึ้นชมยินดี ต้องมีลักษณะที่นั้าขึ้นชมยินดี สง่าผ่าเผย ผิวพรรณผ่องใส เวลาผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเห็นแล้วเกิดความสุข ควรพูดจาไพเราะ สุภาพ พูดในสิ่งที่มีสาระประโยชน์ เป็นความจริง มีเหตุผล มีหลักการ มีความถูกต้อง ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม มีสติปัญญาและปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทำแต่คุณแต่ประโยชน์ ขอให้มีความดีอยู่ในใจ ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่ใช้อารมณ์ ใช้เหตุใช้ผล มีจิตใจสงบเยือกเย็น จะทำอะไรจะพูดอะไร ก็คิดเสียก่อนว่าสิ่งที่จะทำจะพูดนั้น จะส่งผลกระทบอย่างไร ถ้าสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นหรือกับตนเอง หรือทั้งกับตนเองและผู้อื่น ก็ไม่ควรจะทำในสิ่งนั้น ไม่ควรพูดในสิ่งนั้น ถ้าจะพูดก็ควรพูดในสิ่งที่ดีที่มีคุณ มีประโยชน์ ถ้าสามารถควบคุมการกระทำให้อยู่ในกรอบที่ดีที่งาม อยู่ในกรอบของศีลของธรรมได้แล้ว จะทำให้ผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเลื่อมใสศรัทธา จะอยู่กับใครที่ไหนก็จะมีแต่คนขอร้องให้อยู่ เวลาจากไปก็มีแต่คนอาลัยอาวรณ์ นอกจากนี้ในการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณต่อผู้ร่วม

จรรยาบรรณ วิชาชีพครู	หลักธรรมสำหรับ ความเป็นครู	คำอธิบาย
		ประกอบวิชาชีพ ครูควรยึดหลักอนุพุทธิกกา ๕ ซึ่งกล่าวถึง การเสียสละเพื่อแม่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน การประพฤติที่ ถูกต้องดีงาม การเข้าถึงความสุขความเจริญ ไม่ให้หลงใหล มัวเมาในอบายมุข การชี้ให้เพื่อนผู้ร่วมประกอบวิชาชีพเห็น ข้อเสียของการหลงใหลหมกมุ่นมัวเมา
ด้านที่ ๕ จรรยาบรรณ ต่อสังคม	อนุพุทธิกกา ๕ กัลยาณมิตรธรรม ๗	อนุพุทธิกกา ๕ เป็นลักษณะของครูที่เสียสละเพื่อแม่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน การประพฤติที่ถูกต้องดีงาม การเข้าถึง สุขความเจริญ การชี้ให้เห็นข้อเสียของอบายมุข แนะนำไม่ให้ผู้อื่นหลงใหลมัวเมาและแสดงให้เห็นถึงความสุข อันสงบจากการไม่หมกมุ่นเพลิดเพลินในกาม นอกจากนี้ครู ควรยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ซึ่งเป็นธรรมที่ครูควรยึดใน การปฏิบัติหน้าที่ เป็นการช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ใน ชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอน ต้องมีความเป็น กัลยาณมิตรต่อผู้เรียน เป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ตั้ง ตนยึดมั่นในพรหมวิหาร ๔ เป็นบุคคลที่มีความหนักแน่น มั่นคงในด้านจิตใจ ดำรงตนอยู่ในความดี ไม่หวั่นไหวไปตาม อำนาจของกิเลสตัณหา มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง เป็น ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความประพฤติดีงาม ควรค่าแก่การ เคารพ มีวิทยาความรู้และระเบียบวินัยอันดี การที่ครูจะ อบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามได้นั้น ตัว ครูเองจะต้องอบรมตนเองให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงาม เสียก่อน ไม่นำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงศิษย์ไปในทางที่ เสื่อมเสีย ไม่ประพฤติชั่ว โดยละเว้นอบายมุขทั้ง ๖ อย่าง ได้แก่ การติดสุราและของมึนเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดู การละเล่น ติดการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านในการ ทำงาน ถือเป็นการยึดมั่นในจรรยาบรรณต่อสังคม เพราะ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม

ตอนที่ ๑.๓ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะการคิดและหลักธรรมสำหรับความเป็นครู

ทักษะการคิด เป็นคุณลักษณะสำคัญของครู เพราะมีความสำคัญและสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ทั้งนี้ทักษะการคิดที่สำคัญสำหรับครูในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย ๑) ทักษะการคิดวิเคราะห์ ๒) ทักษะการคิดสังเคราะห์ ๓) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ๔) ทักษะการคิดเปรียบเทียบ ๕) ทักษะการคิดแก้ปัญหา และ ๖) ทักษะการคิดสร้างสรรค์

ทักษะการคิดสอดคล้องกับหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ตามแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ พบว่ามีความสอดคล้องกับทักษะการคิดทั้ง ๖ จึงสังเคราะห์และให้คำอธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะการคิดและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ทักษะการคิด	หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
ทักษะการคิดวิเคราะห์	ปฏิสัมภิตา ๔ (การมีปัญญาแตกฉาน ความชำนาญพิเศษ)	อรรถปฏิสัมภิตา หมายถึง ปัญญาแตกฉาน ในอรรถ สามารถคิดแยกแยะกระจาย เชื่อมโยงต่อออกไปได้จนล่วงรู้ถึงผล
	เทศนาวิธี ๔ (การมีลีลาในการสอน)	สันติสสน หมายถึง การมีลีลาในการสอน ชี้แจงให้เห็นชัด จะสอนอะไร ก็ชี้แจง จำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง
ทักษะการคิดสังเคราะห์	พหุสูตร ๕ (คุณสมบัติของผู้คงแก่เรียน)	ทิวฐิยา สุปฐิวิธา หมายถึง การขบคิด ทฤษฎีจนประจักษ์แก่ปัญญา โดยเข้าใจ แจ่มแจ้ง ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ
		มนฐานุเปกขิตา หมายถึง การใส่ใจนึกคิด พิจารณาจนเข้าใจ
ทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ	พละ ๕	สติพละ หมายถึง ความระลึกได้ มีความ รู้สึกรู้สีกตัวในการกระทำ การพูด การคิดให้ รอบคอบ

ทักษะการคิด	หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง	คำอธิบาย
	ประมาณ ๔ (เครื่องวัดความเลื่อมใส ขึ้นมยินดี)	ธรรมประมาณ หมายถึง บุคคลที่พิจารณา ด้วยปัญญาและปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจึงชอบ ใจที่จะเชื่อถือ การคิดก่อนพูด
	พหุสูตร ๕	ธตา หมายถึง การจำได้ จับสาระสำคัญได้ จับหลักให้ได้ แล้วจำได้แม่นยำ
ทักษะการคิด เปรียบเทียบ	เทศนา ๒ (การชี้แจงแสดงความ)	บุคลาธิษฐาน หมายถึง การยกบุคคลเป็น ที่ตั้ง แสดงความคิดโดยยกบุคคลขึ้นกล่าว อ้างอิง
		ธรรมาธิษฐาน หมายถึง การมีธรรมเป็น ที่ตั้ง แสดงความคิดว่า ศรัทธา ศีล ธรรมที่ ประเสริฐดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้
ทักษะการคิดแก้ปัญห	ปฏิสัมภิทา ๔ (การมีปัญญาแตกฉาน ความชำนาญพิเศษ)	ปฏิภาณสัมภิทา หมายถึง ปัญญาแตกฉาน ในปฏิภาณ มีไหวพริบ ใช้ประโยชน์ได้เข้า กับเหตุการณ์
ทักษะการคิดสร้างสรรค์	เทศนาวิธี ๔ (การมีลีลาในการสอน)	สมุตเตชนา หมายถึง การปลุกเร้าให้เกิด อุตสาหะ มีมานะให้สำเร็จ
	ธรรมเทศกธรรม ๕ (ธรรมที่ผู้สอนควรตั้งไว้ใน ใจ)	อนุปพพิกลัง หมายถึง การแสดง เนื้อหาวิชาตามลำดับความง่ายยากกลุ่มเล็ก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

ตอนที่ ๑.๔ ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครูซึ่งรายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละด้าน มีดังนี้

องค์ประกอบด้านที่ ๑ ด้านการจัดการเรียนการสอน

๑.๑ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาทางการศึกษา แนวคิดการศึกษา หลักจิตวิทยาทั่วไป จิตวิทยาพัฒนาการ พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ จิตวิทยาการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านจิตใจ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรคำนึงถึงการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเสมอ
- (๒) ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
- (๓) ครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง
- (๔) ครูสามารถกำหนดปรัชญาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ได้

๑.๒ ทักษะการสร้างหลักสูตร ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ออกแบบ และพัฒนาหลักสูตรการสอน ต้องเชี่ยวชาญในการใช้หลักการสอน เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) การออกแบบหลักสูตรควรใช้การบูรณาการในวิชาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน
- (๒) หลักสูตรที่ดีต้องเชื่อมโยงวิชาการไปสู่การดำเนินชีวิตได้จริง
- (๓) หลักสูตรที่ดีต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมได้

๑.๓ ทักษะการใช้วัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาและใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการจัดและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ โดยนวัตกรรมต้องครอบคลุมทั้งนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน และนวัตกรรมการบริหารจัดการฐานข้อมูลในสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูออกแบบและพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ได้หลากหลายเพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียน
- (๒) ครูควรมีความสามารถในการเลือกใช้ทรัพยากรและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- (๓) ครูควรมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทเรียน

๑.๔ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการศึกษาหลักจิตวิทยาการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ซึ่งมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป มาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิคที่น่าสนใจในการนำเข้าสู่บทเรียน มีทักษะการสื่อสารการสอนที่ดีและชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิพากษ์ แก้ปัญหา และฝึกปฏิบัติเพื่อแสดงทักษะที่คาดหวังได้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน
- (๒) ครูควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- (๓) ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย

๑.๕ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถใช้การวัดเพื่อประเมินครอบคลุมทั้ง ๓ แนวทาง ได้แก่ การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of learning) ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรมีความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง
- (๒) ครูควรสร้างวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน
- (๓) ครูควรนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการออกแบบการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน
- (๔) ครูควรนำผลการประเมินจากผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๑.๖ ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูต้องมีลักษณะของการเป็นครุนักวิจัย (teacher-researcher) โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือใช้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรเข้าใจและอธิบายหลักพื้นฐานการวิจัยและมีทักษะในการทำวิจัยได้ด้วยตนเอง

(๒) ครูควรมีความสามารถในการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ในชั้นเรียน

(๓) ครูควรมีความสามารถในการนำผลที่ได้จากงานวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและนักเรียน

องค์ประกอบด้านที่ ๒ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

๒.๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

(๑) ครูควรตระหนักและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

(๒) ครูควรมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้หมั่นหาความรู้ทั้งทางวิชาการและข่าวสารรอบตัวทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

(๓) ครูที่ดีควรพึงระวังตนไม่ให้ทำผิดทั้งทางกฎหมายและทางศีลธรรม

๒.๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

(๑) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรัก ศรัทธา มีความซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ

(๒) การคัดลอกผลงานและนำผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน เป็นการทำผิดต่อองค์กรวิชาชีพครู

(๓) ครูต้องอุทิศตนและทุ่มเทต่อการสร้างบุคคลที่เป็นกำลังของชาติในอนาคต

๒.๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของ ศิษย์ และผู้รับบริการ ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

(๑) ครูที่ดีต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ

(๒) ครูควรปฏิบัติตนและอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตากรุณา

(๓) ครูควรมีความภูมิใจในหน้าที่ครูคือการตั้งใจอบรมสั่งสอนอย่างเต็มที่

๒.๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์
- (๒) ครูต้องยึดมั่นในระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัด
- (๓) ครูควรเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

๒.๕ จรรยาบรรณต่อสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาและวิถีชุมชนในพื้นที่ตั้งของโรงเรียน
- (๒) ครูควรมีแนวคิดและปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม
- (๓) ครูควรดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย และหลักเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบด้านที่ ๓ ด้านทักษะการคิด

๓.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อค้นสภาพความเป็นจริง ไขความกระจ่างในเนื้อหา เชื่อมโยงความรู้เพื่อการถ่ายทอดได้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเหตุและผลได้
- (๒) ครูควรมีความสามารถในการอธิบายไขความกระจ่างแก่ผู้เรียนได้
- (๓) ครูควรมีความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวและเชื่อมโยงความรู้เพื่อถ่ายทอดแก่

ผู้เรียน

๓.๒ ทักษะการคิดสังเคราะห์ เป็นความสามารถในการรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้ พร้อมทั้งเป็นผู้ช่างสังเกตและรับรู้ในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้อย่างแม่นยำ และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้
- (๒) ครูควรมีความรู้รอบตัวและเหตุการณ์ปัจจุบันในศตวรรษที่ ๒๑
- (๓) ครูควรสังเกตและใส่ใจในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลา

๓.๓ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดที่มีเหตุผลโดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์โดยแสดงออกถึงคุณธรรมจากแก่นแท้ทางธรรม รู้ว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือก หรือสิ่งใดควรทำ และไม่กระทำในสิ่งที่รู้ว่าผิด ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรเป็นแสดงออกทางคุณธรรมให้ศิษย์เห็นเป็นแบบอย่าง
- (๒) ครูควรมีความประพฤติที่ดีงาม ทั้งการพูดและการกระทำ
- (๓) ครูควรมีความรอบคอบในการดำเนินชีวิต ไม่กระทำในสิ่งที่รู้ว่าผิด

๓.๔ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ เป็นการพิจารณาให้เห็นลักษณะที่มีความเหมือนและ/หรือความต่างระหว่างส่วนหนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ อธิบายเปรียบเทียบสิ่งดีชั่วให้เห็นได้ชัดแจ้ง โดยมีเกณฑ์การตัดสินด้วยความดีงาม ยุติธรรม และพิจารณาเลือกสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรมีความสามารถในการอธิบายเปรียบเทียบสิ่งดีชั่วให้เห็นได้ชัดแจ้ง
- (๒) ครูควรปฏิบัติทุกสิ่งตามความยุติธรรม
- (๓) ครูควรมีกววิธในการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน

๓.๕ ทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างพินิจพิเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปมประเด็นสำคัญ เมื่อเกิดปัญหากับผู้เรียนก็ไม่นิ่งนอนใจ โดยพยายามหาหนทางคลี่คลายขจัดปัดเป่า และรู้ว่าใครสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้นได้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูต้องมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองและไม่ควรนิ่งนอนใจในปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนคนใด
- (๒) ครูควรทราบว่าเมื่อเกิดปัญหาในรูปแบบต่างกัน ใครคือผู้ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้
- (๓) ครูควรมีความสามารถในการคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับผู้เรียนได้

๓.๖ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางปัญญาที่สามารถขยายขอบเขตความคิดที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดที่แปลกใหม่ ทั้งในด้านการสอน การสร้างสรรค์การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอ
- (๒) ครูควรสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือผลงานอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- (๓) ครูควรมีศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์บทเรียน สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล

องค์ประกอบด้านที่ ๔ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู

หลักธรรมที่ครูควรยึดปฏิบัติประกอบด้วยหลายธรรมะที่สำคัญ ๘ หมวดธรรม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

๔.๑ เทศนา ๒ กล่าวคือ การชี้แจงแสดงความ ประกอบด้วย

เทศนา ๒ กล่าวคือ การชี้แจงแสดงความ ประกอบด้วย

(๑) บุคลาธิษฐาน คือ การยกบุคคลเป็นที่ตั้ง เทศนาโดยการยกบุคคลขึ้นตั้งเป็นหลัก คือ วิธีแสดงธรรมโดยยกบุคคลขึ้นกล่าวอ้าง หรือกล่าวอิง

(๒) ธรรมาธิษฐาน คือ มีธรรมเป็นที่ตั้ง คือ เทศนาโดยยกธรรมขึ้นแสดง เช่นว่า ศรัทธา ศีล คืออย่างนี้ ธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ย่อมนำสุขมาให้ ดังนี้ เป็นต้น

ในปัจจุบันความหมายของบุคลาธิษฐานเทศนาในศาสนาพุทธ ได้เปลี่ยนมาใช้เป็น การยกคนหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรมอื่น ๆ ขึ้นมาเป็นหลักในการอธิบาย เช่น เปรียบกิเลสเหมือนमार คู่กับ ธรรมาธิษฐาน หรือการเปรียบเทียบ เป็นบุคลาธิษฐาน ที่อาจมีความหมายในทางธรรมาธิษฐานถึงผู้ทำกรรมดี ผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อยู่ในศีล อยู่ในธรรม จึงย่อมยังเกิดความสุขได้

๔.๒ ปฏิสัมภีทา ๔

ปฏิสัมภีทา ๔ กล่าวคือ การมีปัญญาแตกฉาน ความชำนาญพิเศษ ๔ อย่าง ประกอบด้วย

(๑) อัตถปฏิสัมภีทา คือ ปัญญาแตกฉานในอรรถ ปรีชาแจ้งในความหมาย เห็นข้อธรรมหรือความย่อ ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่ง ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่ง ก็สามารถคิดแยกแยะกระจายเชื่อมโยงต่อเนื่องไปได้จนล่วงรู้ถึงผล

(๒) ธัมมปฏิสัมภีทา คือ ปัญญาแตกฉานในธรรม ปรีชาแจ้งใจหลัก เห็นอรรถอธิบายพิสดาร ก็สามารถจับใจความมาตั้งเป็นกระทำหรือหัวข้อได้ เห็นผลอย่างหนึ่ง ก็สามารถสืบสาวกลับไปหาเหตุได้

(๓) นิรุตติปฏิสัมภีทา คือ ปัญญาแตกฉานในภาษาต่าง ๆ รู้ศัพท์ ถ้อยคำบัญญัติ และภาษาต่าง ๆ เข้าใจใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้

(๔) ปฏิภาณปฏิสัมภีทา คือ ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ ปรีชาแจ้งในความคิดทันการ มีไหวพริบ ชี้แจงในความรู้ที่มีอยู่ เอามาเชื่อมโยงเข้าสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ใช้ประโยชน์ได้สละเหมาะสม เข้ากับกรณีเข้ากับเหตุการณ์

๔.๓ ประมาณ ๔

ประมาณ ๔ กล่าวคือ คุณลักษณะของบุคคลที่เป็นเครื่องวัดความเลื่อมใสขึ้นชมยินดี มีอยู่ ๔ ประการ ประกอบด้วย

(๑) รูปประมาณ คือ บุคคลที่มองเห็นในรูปจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในรูป ชื่นชมยินดีในคนที่มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม สง่าผ่าเผย ผิวพรรณผ่องใส เวลาเห็นแล้วเกิดความสุข

(๒) โฆษประมาณ คือ บุคคลที่ได้ยินเสียงพูดจาไพเราะจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในเสียง ทั้งเสียงที่ตั้งกังวาน สดใส ไพเราะเพราะพริ้ง อ่อนหวาน ฟังแล้วเกิดความชื่นชอบ ยินดี มีความสุข หรือเสียงที่สุภาพ มีสาระประโยชน์ เป็นความจริง มีเหตุผล หลักการ ถูกต้อง เช่น เสียงของนักพูดที่ดีทั้งหลาย

(๓) ลูขประมาณ คือ บุคคลที่เห็นความเคร่งครัดขัดเกลادنจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นการประพฤตินแบบปอน ๆ คร่ำคร่ำ แบบเรียบง่าย อย่างพระภิกษุบางรูปที่ใช้แต่ผ้าบังสุกุลจีวร ซึ่งเป็นผ้าที่ถูกทิ้งอยู่ในป่าช้า เป็นผ้าห่อศพ แล้วนำมาตัดเย็บ ย้อมด้วยน้ำฝาด ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงยกย่องพระมหากัสสปะว่าเป็นผู้มีมีความขวนขวายในการอยู่แบบปอน ๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ไม่เห่อของใหม่ ใช้แต่ของที่มีย่อย จุนกว่าจะใช้ไม่ได้

(๔) ธรรมประมาณ คือ บุคคลที่พิจารณาด้วยปัญญาและปฏิบัติปฏิบัติชอบจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในคุณธรรม คือเอาเนื้อหาสาระ เหตุผล หลักการ ความถูกต้อง เป็นประมาณ เช่น เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้า และพระอริยสงฆ์สาวกทั้งหลาย เพราะเป็นผู้ทรงศีลทรงธรรม มีเหตุมีผล ทำแต่คุณแต่ประโยชน์

ทั้งนี้ ถ้าปรารถนาให้เป็นที่ยื่นชอบศรัทธาเลื่อมใสของผู้อื่น ขอให้สร้างคุณธรรมขึ้นมาในใจ แม้รูปร่างหน้าตาจะไม่สวยงาม เสียงจะไม่ไพเราะ จะไม่ประเสริฐปอน ๆ ก็จะไม่เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด ขอให้มึคุณธรรมอยู่ในใจ ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่ใช่อารมณ์ ใช้เหตุใช้ผล มีจิตใจสงบเยือกเย็น จะทำอะไรจะพูดอะไร ก็คิดเสียก่อนว่าสิ่งที่จะทำจะพูดนั้น จะส่งผลกระทบอย่างไร ถ้าสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นหรือกับตนเอง หรือทั้งกับตนเองและผู้อื่น ก็ไม่ควรจะทำในสิ่งนั้น ๆ ไม่ควรพูดในสิ่งนั้น ๆ ถ้าจะพูดก็ควรพูดในสิ่งที่ดีที่มีคุณ มีประโยชน์ ถ้าสามารถควบคุมการกระทำให้อยู่ในกรอบที่ดีที่งาม อยู่ในกรอบของศีลของธรรมได้แล้ว จะทำให้ผู้อื่นเลื่อมใสศรัทธา ชื่นชมยินดีในตัวเราอย่างแน่นอน จะอยู่กับใครที่ไหนก็จะมีแต่คนขอร้องให้อยู่ เวลาจากไปก็มีแต่คนอาลัยอาวรณ์

๔.๔ เทศนาวิธี ๔

เทศนาวิธี ๔ กล่าวคือ การมีลีลาในการสอน หรือ พุทธลีลาในการสอน (การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมิกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีใช้คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษ ก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดีโดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ ๔ ประการประกอบด้วย

(๑) สันผัสสนา คือ ชี้แจงให้เห็นชัด จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดง เหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจูงมือไปดูเห็นกับตา สอนจากสิ่งที่ย้ายไป ยาก สอนจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรม สอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาการใช้เหตุผล

(๒) สมาทปนา คือ ชักชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือห้ามนั้น ก็แนะนำหรือ บรรยายให้ชัดซึ่งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

(๓) สมุตเตชนา คือ การเร้าใจให้อาจหาญแก่งกล้า ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความ อุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้สำเร็จจงได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก และมีมานะว่าจะต้องเรียน

(๔) สัมปหังสนา คือ การปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง บำรุงจิตให้เข้มแข็งเบิกบาน โดย ชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากความสำเร็จและความหวังถึงทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผล สำเร็จยิ่งขึ้นไป โดยมีเทคนิคการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ ครูจะต้องมีกลวิธีที่ทำให้ ผู้เรียนมีความสุขต่อการเรียน

ทั้งนี้อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง

๔.๕ ธรรมเทศกธรรม ๕

ธรรมเทศกธรรม ๕ กล่าวคือ ธรรมที่ผู้สอนควรตั้งไว้ในใจ ประกอบด้วย

(๑) อนุพุทฺธิกถิ คือ การแสดงเนื้อหาวิชาตามลำดับความง่ายยากกลุ่มเล็ก มีเหตุผลสัมพันธ์ ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

(๒) ปริยายทสฺสาวิ คือ การชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เห็นเข้าใจ คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่ แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความ ยกเยื้องไปต่าง ๆ ตามแนวเหตุผล

(๓) อนุทยตํ ปฏิจฺจ คือ การสอนด้วยจิตเมตตาบำรุงให้เกิดประโยชน์แก่เขา

(๔) น อามิสฺนตโร คือ การสอนโดยไม่มุ่งรับผลประโยชน์ตอบแทน

(๕) อุตฺตตานญจ ปรยฺจ อนฺนปหฺจ คือ การสอนที่ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตาม เนื้อหา มุ่งแสดงธรรมโดยไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขี่ผู้อื่น

๔.๖ พหุสุต ๕

พหุสุต ๕ กล่าวคือ คุณสมบัติของผู้คงแก่เรียน ประกอบด้วย

(๑) พหุสฺสุตา คือ การฟังมาก มีนิสัยชอบฟัง ชอบอ่าน ชอบค้นคว้า ยึดหลัก "เรียนจากครู ดู จากตำรับ สดับปาฐะ"

(๒) ธตา คือ การจำได้ จับสาระสำคัญได้ จับหลักให้ได้ แล้วจำได้แม่นยำ คนที่ความจำไม่ดี เพราะภพในอดีตชอบพูดปด ตี๋มสุรามาก ฯลฯ ดังนั้นถ้าในชาตินี้เลิกตี๋มสุรา เลิกพูดปดและพยายามท่องบ่อย ๆ หมั่นจดหมั่นเขียนบ่อย ๆ ไม่ช้าก็จะเป็นผู้มีความจำดี

(๓) วจสา ปริจิตา คือ การท่องจำได้พูดได้คล่องแคล่ว ท่องจนขึ้นใจ จำได้คล่องแคล่วจัดเจน ไม่ต้องพลิกตำรา โดยเฉพาะพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นความจริงแท้แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ควรท่องไว้ให้ขึ้นใจให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ส่วนวิชาการทางโลก ยังมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เพราะยังไม่มีใครรู้จริง จึงควรท่องเฉพาะที่สำคัญและหมั่นคิดหาเหตุผลด้วย

(๔) มนसानุเปกขิตา คือ การใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเข้าใจ สวเหตุผลให้เข้าใจตลอด พิจารณาให้เจนจบ นึกถึงครั้งใดก็เข้าใจปรุโปร่งหมด

(๕) ทิฏฐิยา สุปฏิวิธยา คือการขบคิดทฤษฎีจนประจักษ์แก่ปัญญา โดยเข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ความรู้กับใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คุณสมบัติข้อนี้จะเกิดเต็มที่ได้ ต้องฝึกสมาธิอย่างจริงจัง จนเกิดปัญญาสว่างไสว รู้เห็นสิ่งต่าง ๆ ไปตามความเป็นจริง

ลักษณะความรู้ที่สมบูรณ์ของพหูสูต มีลักษณะดังนี้

(๑) รู้ลึก หมายถึง รู้เรื่องราวสาวไปหาเหตุในอดีตได้ลึกซึ้งถึงความเป็นมา เช่น แพทย์เมื่อเห็นอาการคนป่วย ก็บอกได้ว่าเป็นโรคอะไร รู้ไปถึงว่าที่เป็นโรคนี้เพราะเหตุใด หรือช่างเมื่อเห็นอาการเครื่องยนต์ที่เสีย ก็สามารถบอกได้ทันทีว่า เครื่องนั้นเสียที่ชิ้นส่วนไหน เป็นเพราะอะไร เป็นต้น

(๒) รู้รอบ หมายถึง ช่างสังเกต รู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว สภาพภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ผู้คนในชุมชน ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว สิ่งที่เราควรต้องรู้

(๓) รู้กว้าง หมายถึง สิ่งรอบตัวแต่ละอย่างที่รู้ก็รู้อย่างละเอียด รู้ถึงความเกี่ยวพันของสิ่งนั้นกับสิ่งอื่น ๆ ด้วย คล้ายรู้รอบแต่เก็บรายละเอียดมากขึ้น

(๔) รู้ไกล หมายถึง มองการณ์ไกล รู้ถึงผลที่จะตามมาในอนาคต เช่น เห็นสภาพดินฟ้าอากาศ ก็รู้ทันทีว่า ปีนี้พืชผลชนิดใดจะขาดแคลน เห็นพฤติกรรมของผู้ร่วมงานไม่น่าไว้วางใจ ก็รู้ทันทีว่าเขา กำลังจะคิดไม่ซื่อ เห็นตนเองเริ่มย่อหย่อนต่อการปฏิบัติธรรม ก็รู้ทันทีว่าถ้าทิ้งไว้เช่นนี้ต่อไปตนก็จะเสื่อมจากกุศลธรรม ฯลฯ

๔.๗ อนุพุทฺธิกา ๕

อนุพุทฺธิกา ๕ กล่าวคือ การแสดงเนื้อหาที่ลุ่มลึกไปตามลำดับจนเข้าใจ ประกอบด้วย

(๑) ทานกถา คือ การเสียสละเผื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน

(๒) สีลกถา คือ การกล่าวถึงความประพฤติกฎที่ต้องดองาม

(๓) สักคกถา คือ การเข้าถึงความสุขความเจริญ และผลที่น่าปรารถนาอันเป็นส่วนดีที่จะพึงเข้าถึง เมื่อได้ประพฤติดีงามตามหลักธรรมสองข้อต้น

(๔) กามาทีนวกถา คือ การชี้ให้เห็นข้อเสีย เพื่อไม่ให้หลงใหลมัวเมา พร้อมทั้งผลร้ายที่สืบเนื่องมาแต่การหลงใหลหมกมุ่นมัวเมา จนถึงรู้จักที่จะหน่ายถอนตนออกได้

(๕) เนกขัมมานิสังสกะถา คือ การแสดงให้เห็นถึงความสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่นเพติดเพลินในกาม

๔.๘ กัลยาณมิตรธรรม ๗

กัลยาณมิตรธรรม ๗ กล่าวคือ ธรรมที่ครูควรยึดในการปฏิบัติหน้าที่ ครูที่มีความเป็นกัลยาณมิตรย่อมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอน มีพื้นฐานแห่งวัตรปฏิบัติที่เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน

(๑) ปิโย คือ ความสนิทสนมให้ศิษย์มีความสบายใจ ขวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไตร่ถาม โดยครูต้องทำตนให้เป็นคนน่ารักของลูกศิษย์ มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส การที่ครูทำตัวเป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป สามารถตั้งตนยึดมั่นในพรหมวิหาร ๔ ดังต่อไปนี้

(๑.๑) เมตตา คือ ปรารถนาดีต่อศิษย์ หาทางให้ศิษย์เป็นสุข และเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และการดำเนินชีวิต

(๑.๒) กรุณา คือ สงสาร เอ็นดูศิษย์ อยากช่วยเหลือให้พ้นจากความทุกข์ และใส่ใจบำบัดทุกข์ร้อน

(๑.๓) มุทิตา คือ ชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี และยกย่องเชิดชูให้ปรากฏ เป็นการให้กำลังใจ และช่วยให้เกิดความภูมิใจในตนเอง

(๑.๔) อุเบกขา คือ วางตัวเป็นกลาง จิตใจที่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ไม่ลำเอียงและไม่อคติ

(๒) ครุ คือ ความน่าเคารพ ในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะ การปกครองให้ศิษย์อบอุ่นใจเป็นที่พึ่ง และปลอดภัย การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่นมั่นคงในด้านจิตใจ ที่จะดำรงตนอยู่ในความดี ไม่หวั่นไหวไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา สิ่งที่จะช่วยให้ครูมีคุณสมบัติดังกล่าว คือ พละ ๕ ดังต่อไปนี้

(๒.๑) ศรัทธาพละ คือ มีความเชื่อในทางที่ดี เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเกิดขึ้นในใจแล้ว จะเป็นพลังต่อต้านฝ่ายอกุศล

(๒.๒) วิริยะพละ คือ ความเพียรในทางที่ดี เพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นในตัว เพียรทำความดีให้คงอยู่ และเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๒.๓) สติพละ คือ ความระลึกได้ มีความรู้สึกรู้ตัวในการกระทำ การพูด การคิดให้รอบคอบ

(๒.๔) สมาธิพละ คือ ความมีใจจดจ่อ แน่วแน่ มั่นคง ในสิ่งที่เพียรปฏิบัติ พลังสมาธินี้จะ เป็นกำลังต่อต้านความฟุ้งซ่านมิให้เกิดขึ้นในใจ

(๒.๕) ปัญญาพละ คือ ความรอบรู้ รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

(๓) ภาวนีโย คือ นำเจริญใจ นำยกย่อง คือ มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งต้องเป็นผู้รู้ ผูกอบรม และปรับปรุงตนเองเสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ โดยครูควรเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความประพฤติดีงาม ควรค่าแก่การเคารพ กล่าวคือ การแต่งกายเรียบร้อย กิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย วาจาอ่อนหวาน มีวิทยาความรู้และระเบียบวินัยอันดี การที่ครูจะอบรมสั่งสอน ศิษย์ให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามได้นั้น ตัวครูเองจะต้องอบรมตนเองให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามเสียก่อน

(๔) วัตตา คือ การต้องรู้จักพูดเพื่อให้ศิษย์เข้าใจ รู้จักชี้แจง รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี ครูเป็นผู้มีมานะในการตักเตือนสั่งสอน เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ ความสามารถ และเป็นคนดี ใช้ความรู้ความสามารถไปในทางสุจริต เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ ลักษณะการสอนในพุทธศาสนามี ๔ ประการ คือ เทศนาวิธี ๔ ดังที่กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ คือ สันทสสนา สมาทปนา สมุตเตชนนา และ สัมปหังสนา

(๕) วจนิกขโม คือ การอดทนรับฟังคำปรึกษา พร้อมให้ซักถาม ฟังคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ซึ่งการเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ และอดทนต่อวาจา กิริยา ก้าวร้าวรุนแรงของผู้อื่นได้นั้น เป็นสัญลักษณ์ของความเข้มแข็ง และการรู้จักหักห้ามใจ ครูจะต้องมีขันติ รู้จักรักษาควบคุมอารมณ์ และมีความยับยั้งชั่งใจ เพราะหน้าที่ของครูก็คือ เปลี่ยนพฤติกรรมของคนที่ไม่รู้ให้รู้ ดังนั้นครูจึงต้องพร้อมที่จะอดทนต่อถ้อยคำรบกวน โต้แย้ง ซักถามของผู้เรียน ไม่เบื่อหน่ายขุนเคืองที่จะให้ความกระจ่างในเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เรียนยังเคลือบแคลงสงสัยไม่เข้าใจ ครูจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีสติปัญญา ความสามารถแตกต่างกัน และยังมาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกันด้วย

(๖) คัมภีริญจะ กถัง กัตตา คือ การแถลงได้อย่างล้าลึก สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เข้าใจง่าย และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป โดยครูต้องสามารถขยายข้อความที่ยากให้ง่าย แก่การเข้าใจ เพราะวิชาการต่าง ๆ ที่ครูนำมาสอนนั้น ล้วนเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ครูจะต้องมีวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ยากได้ง่าย รวมทั้งมีการอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ

(๗) โน จัฏฐาเน นิโยชเย คือ การไม่นำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ประพฤติชั่ว โดยละเว้นอบายมุขทั้ง ๖ อย่าง ได้แก่ การติดสุราและของมีนเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น ติดการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านในการทำงาน

จากองค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครูดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบ ๓ ด้านแรก ไป

สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยบูรณาการนำองค์ประกอบด้านที่ ๔ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู แทรกรวมเข้าไปในข้อคำถาม ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบย่อย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ผู้ตอบแบบสอบถามมี จำนวน ๒๐๐ รูป/คน ซึ่งเป็นครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ มีสถานภาพเป็นบรรพชิตร้อยละ ๒๙.๐๐ และมีสถานภาพเป็นคฤหัสถ์ คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐๐

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ มีเกณฑ์การแปลความหมาย พิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยของช่วงคะแนน ๕ ระดับดังนี้

๑.๐๐ – ๑.๘๐ หมายถึง	มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด
๑.๘๑ – ๒.๖๐ หมายถึง	มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
๒.๖๑ – ๓.๔๐ หมายถึง	มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
๓.๔๑ – ๔.๒๐ หมายถึง	มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
๔.๒๑ – ๕.๐๐ หมายถึง	มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน	๔.๗๘	๐.๔๕	มากที่สุด
๑.๑ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑	๔.๖๙	๐.๕๓	มากที่สุด
(๑) ครูควรคำนึงถึงการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเสมอ	๔.๘๒	๐.๔๑	มากที่สุด

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
(๒) ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	๔.๓๑	๐.๖๖	มากที่สุด
(๓) ครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง	๔.๓๕	๐.๖๘	มากที่สุด
(๔) ครูสามารถกำหนดปรัชญาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ได้	๔.๖๙	๐.๕๓	มากที่สุด
๑.๒ ทักษะการสร้างหลักสูตร	๔.๗๘	๐.๔๙	มากที่สุด
(๕) การออกแบบหลักสูตรควรใช้การบูรณาการในวิชาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน	๔.๖๒	๐.๖๒	มากที่สุด
(๖) หลักสูตรที่ดีต้องเชื่อมโยงวิชาการไปสู่การดำเนินชีวิตได้จริง	๔.๗๑	๐.๔๙	มากที่สุด
(๗) หลักสูตรที่ดีต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมได้	๔.๖๔	๐.๕๕	มากที่สุด
๑.๓ ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน	๔.๕๕	๐.๖๑	มากที่สุด
(๘) ครูออกแบบและพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ได้หลากหลายเพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียน	๔.๕๖	๐.๖๕	มากที่สุด
(๙) ครูควรมีความสามารถในการเลือกใช้ทรัพยากรและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	๔.๗๒	๐.๕๒	มากที่สุด
(๑๐) ครูควรมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทเรียน	๔.๖๖	๐.๕๔	มากที่สุด
๑.๔ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๖๓	๐.๕๙	มากที่สุด
(๑๑) ครูควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	๔.๖๓	๐.๕๖	มากที่สุด
(๑๒) ครูควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่	๔.๖๘	๐.๕๒	มากที่สุด
(๑๓) ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย	๔.๕๑	๐.๖๒	มากที่สุด
๑.๕ ทักษะการประเมินการเรียนรู้	๔.๕๔	๐.๖๖	มากที่สุด

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
(๑๔) ครูควรมีความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง	๔.๕๙	๐.๕๙	มากที่สุด
(๑๕) ครูควรสร้างวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน	๔.๘๔	๐.๔๑	มากที่สุด
(๑๖) ครูควรนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการออกแบบการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน	๔.๗๑	๐.๕๒	มากที่สุด
(๑๗) ครูควรนำผลการประเมินจากผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	๔.๘๗	๐.๓๗	มากที่สุด
๑.๖ ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน	๔.๘๗	๐.๓๖	มากที่สุด
(๑๘) ครูควรเข้าใจและอธิบายหลักพื้นฐานการวิจัยและมีทักษะในการทำวิจัยได้ด้วยตนเอง	๔.๗๗	๐.๖๑	มากที่สุด
(๑๙) ครูควรมีความสามารถในการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อันในชั้นเรียน	๔.๗๔	๐.๕๑	มากที่สุด
(๒๐) ครูควรมีความสามารถในการนำผลที่ได้จากงานวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียน	๔.๘๒	๐.๔๖	มากที่สุด
๒. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	๔.๘๓	๐.๔๑	มากที่สุด
๒.๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง	๔.๘๕	๐.๓๙	มากที่สุด
(๒๑) ครูควรตระหนักและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู	๔.๗๖	๐.๔๘	มากที่สุด
(๒๒) ครูควรมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้หมั่นหาความรู้ทั้งทางวิชาการและข่าวสารรอบตัวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ	๔.๗๕	๐.๕๕	มากที่สุด
(๒๓) ครูที่ดีควรพึงระวังตนไม่ให้ทำผิดทั้งทางกฎหมายและทางศีลธรรม	๔.๗๒	๐.๕๒	มากที่สุด
๒.๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	๔.๖๒	๐.๕๕	มากที่สุด
(๒๔) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรัก ศรัทธา มีความซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ	๔.๖๗	๐.๕๖	มากที่สุด

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
(๒๕) การคัดลอกผลงานและนำผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน เป็นการทำผิดต่อองค์การวิชาชีพครู	๔.๖๖	๐.๕๗	มากที่สุด
(๒๖) ครูต้องอุทิศตนและทุ่มเทต่อการสร้างบุคคลที่เป็นกำลังของชาติในอนาคต	๔.๖๙	๐.๕๐	มากที่สุด
๒.๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	๔.๗๗	๐.๔๓	มากที่สุด
(๒๗) ครูที่ดีต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด
(๒๘) ครูควรปฏิบัติตนและอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตากรุณา	๔.๗๓	๐.๔๙	มากที่สุด
(๒๙) ครูควรมีความภูมิใจในหน้าที่ครูคือการตั้งใจอบรมสั่งสอนอย่างเต็มที่	๔.๗๔	๐.๕๒	มากที่สุด
๒.๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	๔.๖๖	๐.๕๖	มากที่สุด
(๓๐) ครูควรเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์	๔.๘๐	๐.๔๓	มากที่สุด
(๓๑) ครูต้องยึดมั่นในระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัด	๔.๗๗	๐.๔๗	มากที่สุด
(๓๒) ครูควรเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ	๔.๗๔	๐.๕๑	มากที่สุด
๒.๕ จรรยาบรรณต่อสังคม	๔.๗๔	๐.๔๘	มากที่สุด
(๓๓) ครูควรให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาและวิถีชุมชนในพื้นที่ตั้งของโรงเรียน	๔.๗๘	๐.๔๗	มากที่สุด
(๓๔) ครูควรมีแนวคิดและปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม	๔.๘๑	๐.๔๔	มากที่สุด
(๓๕) ครูควรดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย และหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๔.๗๓	๐.๕๓	มากที่สุด
๓. ด้านทักษะการคิด	๔.๖๖	๐.๕๓	มากที่สุด
๓.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์	๔.๖๒	๐.๕๖	มากที่สุด
(๓๖) ครูควรมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงเหตุและผลได้	๔.๖๙	๐.๕๒	มากที่สุด

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
(๓๗) ครูควรมีความสามารถในการอธิบายไขความกระจ่างแก่ผู้เรียนได้	๔.๖๗	๐.๕๓	มากที่สุด
(๓๘) ครูควรมีความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวและเชื่อมโยงความรู้เพื่อถ่ายทอดแก่ผู้เรียน	๔.๗๐	๐.๕๐	มากที่สุด
๓.๒ ทักษะการคิดสังเคราะห์	๔.๗๘	๐.๔๕	มากที่สุด
(๓๙) ครูควรมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้อย่างแม่นยำ และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้	๔.๖๙	๐.๕๓	มากที่สุด
(๔๐) ครูควรมีความรู้รอบตัวและเหตุการณ์ปัจจุบันในศตวรรษที่ ๒๑	๔.๘๒	๐.๔๑	มากที่สุด
(๔๑) ครูควรสังเกตและใส่ใจในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลา	๔.๓๑	๐.๖๖	มากที่สุด
๓.๓ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	๔.๓๕	๐.๖๘	มากที่สุด
(๔๒) ครูควรเป็นแสดงออกทางคุณธรรมให้ศิษย์เห็นเป็นแบบอย่าง	๔.๖๙	๐.๕๓	มากที่สุด
(๔๓) ครูควรมีความประพฤติที่ดีงาม ทั้งการพูดและการกระทำ	๔.๗๘	๐.๔๙	มากที่สุด
(๔๔) ครูควรมีความรอบคอบในการดำเนินชีวิต ไม่กระทำในสิ่งที่รู้ว่ามีผิด	๔.๖๒	๐.๖๒	มากที่สุด
๓.๔ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ	๔.๗๑	๐.๔๙	มากที่สุด
(๔๕) ครูควรมีความสามารถในการอธิบายเปรียบเทียบสิ่งดีชั่วให้เห็นได้ชัดแจ้ง	๔.๖๔	๐.๕๕	มากที่สุด
(๔๖) ครูควรปฏิบัติทุกสิ่งตามความยุติธรรม	๔.๕๕	๐.๖๑	มากที่สุด
(๔๗) ครูควรมีกลวิธีในการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน	๔.๕๖	๐.๖๕	มากที่สุด
๓.๕ ทักษะการคิดแก้ปัญหา	๔.๗๒	๐.๕๒	มากที่สุด
(๔๘) ครูต้องมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองและไม่ควรนิ่งนอนใจในปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนคนใด	๔.๖๖	๐.๕๔	มากที่สุด

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
(๔๙) ครูควรทราบว่าเมื่อเกิดปัญหาในรูปแบบต่างกัน ใครคือผู้ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้	๔.๖๓	๐.๕๙	มากที่สุด
(๕๐) ครูควรมีความสามารถในการคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับผู้เรียนได้	๔.๖๓	๐.๕๖	มากที่สุด
๓.๖ ทักษะการคิดสร้างสรรค์	๔.๖๘	๐.๕๒	มากที่สุด
(๕๑) ครูควรสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอ	๔.๕๑	๐.๖๒	มากที่สุด
(๕๒) ครูควรสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือผลงานอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	๔.๕๔	๐.๖๖	มากที่สุด
(๕๓) ครูควรมีศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์บทเรียน สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล	๔.๕๙	๐.๕๙	มากที่สุด

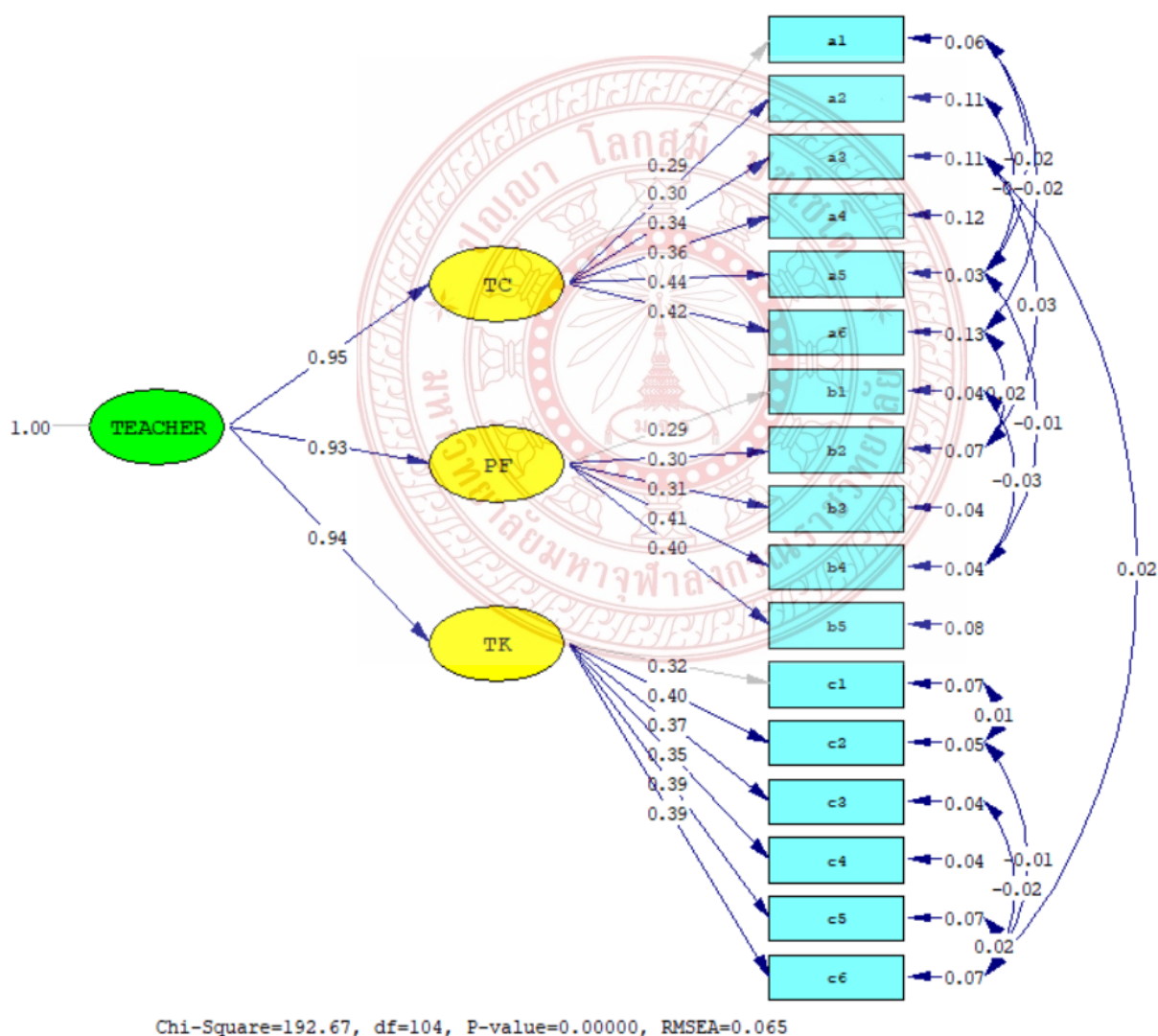
จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเพื่อยืนยันองค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ เมื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลพบว่ามีความสัมพันธ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง ๐.๔๑ ถึง ๐.๗๔ ทุกตัวแปรสังเกตได้ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และเมทริกซ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมดไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ (Bartlett's test: =๒๙๑๘.๔๐๙, df = ๑๓๖, p = ๐.๐๐๐, KMO = ๐.๙๔๘) แสดงว่าข้อคำถามมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างได้

สำหรับค่าเฉลี่ยของตัวแปรสังเกตอยู่ระหว่าง ๔.๕๕ ถึง ๔.๘๓ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ตัวแปรจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ (b3) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับสูงมาก ($\bar{X}$ = ๔.๘๓, S.D.= ๐.๓๗) รองลงมาคือจรรยาบรรณต่อตนเอง (b1) ($\bar{X}$ = ๔.๘๐, S.D.= ๐.๓๕) และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (c3) ($\bar{X}$ = ๔.๗๗, S.D.= ๐.๔๒ ตามลำดับ) ขณะที่ตัวแปรทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (a6) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = ๔.๕๕, S.D.= ๐.๕๕) รายละเอียดดังตาราง

แผนภาพที่ ๔.๑ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑

	a1	a2	a3	a4	a5	a6	b1	b2	b3	b4	b5	c1	c2	c3	c4	c5	c6
a1	1.00																
a2	.566**	1.00															
a3	.558**	.514**	1.00														
a4	.602**	.559**	.568**	1.00													
a5	.566**	.533**	.670**	.647**	1.00												
a6	.459**	.466**	.495**	.535**	.725**	1.00											
b1	.567**	.529**	.606**	.523**	.702**	.520**	1.00										
b2	.561**	.500**	.606**	.511**	.599**	.573**	.659**	1.00									
b3	.493**	.449**	.519**	.494**	.664**	.488**	.706**	.663**	1.00								
b4	.632**	.524**	.491**	.571**	.671**	.581**	.587**	.668**	.756**	1.00							
b5	.570**	.490**	.501**	.561**	.722**	.593**	.663**	.573**	.661**	.730**	1.00						
c1	.413**	.481**	.571**	.450**	.667**	.578**	.526**	.475**	.526**	.556**	.587**	1.00					
c2	.576**	.509**	.564**	.568**	.733**	.650**	.593**	.547**	.608**	.715**	.678**	.732**	1.00				
c3	.558**	.482**	.560**	.587**	.739**	.634**	.617**	.591**	.692**	.744**	.657**	.677**	.755**	1.00			
c4	.564**	.523**	.563**	.541**	.686**	.603**	.604**	.532**	.618**	.736**	.621**	.673**	.726**	.752**	1.00		
c5	.511**	.440**	.544**	.578**	.686**	.564**	.541**	.549**	.619**	.700**	.685**	.640**	.725**	.721**	.744**	1.00	
c6	.498**	.528**	.629**	.555**	.718**	.533**	.627**	.508**	.563**	.587**	.677**	.693**	.668**	.635**	.719**	.782**	1.00
M	4.65	4.60	4.66	4.61	4.65	4.55	4.80	4.79	4.83	4.74	4.65	4.74	4.71	4.77	4.78	4.67	4.68
S.D.	0.38	0.45	0.47	0.50	0.48	0.55	0.35	0.39	0.37	0.45	0.49	0.42	0.46	0.42	0.41	0.46	0.47
Bartlett's test: =2918.409, df = 136, p = 0.000, KMO = 0.948																	

องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 หลังการปรับโมเดลโดยปรับแก้รูปแบบสมมติฐานตามค่าดัชนีความกลมกลืนพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ ๑๙๒.๖๗, $p = 0.000$, $df = 104$ และเมื่อพิจารณาจากค่าอื่น ๆ ร่วมด้วยพบว่า ค่าสถิติไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ ๑.๘๕ และมีค่าน้อยกว่า ๒ ส่วนค่าดัชนี $GFI = 0.๙๐$, $AGFI = 0.๘๕$, $CFI = 0.๙๙$ มีค่ามากกว่า ๐.๙๐๐ สำหรับค่าดัชนี $RMSEA = 0.๐๖๕$ สำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง ๐.๒๙ ถึง ๐.๙๕ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๑๐ ทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (TC) ($\beta = 0.๙๕$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการคิด (TK) ($\beta = 0.๙๔$) และ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ (PF) ($\beta = 0.๙๓$) ตามลำดับ

แผนภาพที่ ๔.๒ แบบจำลองโครงสร้างการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑

ตารางที่ ๔.๕ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับแรกและลำดับสองขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	b(SE)	β	t	R ²
การวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับแรก					
ด้านการจัดการเรียนการสอน (TC)	ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ (a1)	๐.๒๙(-)	๐.๗๖	-	๐.๕๘
	ทักษะการสร้างหลักสูตร (a2)	๐.๓๐ (๐.๐๓)	๐.๖๘	๙.๗๓	๐.๔๗
	ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน (a3)	๐.๓๔ (๐.๐๓)	๐.๗๑	๑๐.๔๐	๐.๕๑
	ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (a4)	๐.๓๖ (๐.๐๓)	๐.๗๓	๑๐.๖๐	๐.๕๓
	ทักษะการประเมินการเรียนรู้ (a5)	๐.๔๔ (๐.๐๔)	๐.๙๓	๑๒.๑๘	๐.๘๗
	ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (a6)	๐.๔๒ (๐.๐๔)	๐.๗๖	๙.๙๔	๐.๕๗
ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ (PF)	จรรยาบรรณต่อตนเอง (b1)	๐.๒๙(-)	๐.๘๔	-	๐.๗๐
	จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ (b2)	๐.๓๐ (๐.๐๒)	๐.๗๖	๑๒.๕๖	๐.๕๗
	จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ (b3)	๐.๓๑ (๐.๐๒)	๐.๘๔	๑๔.๔๗	๐.๗๐
	จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ (b4)	๐.๔๑ (๐.๐๓)	๐.๙๑	๑๒.๘๙	๐.๘๒
	จรรยาบรรณต่อสังคม (b5)	๐.๔๐ (๐.๐๓)	๐.๘๑	๑๓.๘๔	๐.๖๖
ด้านทักษะการคิด (TK)	ทักษะการคิดวิเคราะห์ (c1)	๐.๓๒(-)	๐.๗๘	-	๐.๖๐
	ทักษะการคิดสังเคราะห์ (c2)	๐.๔๐ (๐.๐๓)	๐.๘๖	๑๕.๓๓	๐.๗๕
	ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (c3)	๐.๓๗ (๐.๐๓)	๐.๘๘	๑๓.๘๕	๐.๗๗

องค์ประกอบ	ตัวแปรสังเกตได้	b(SE)	β	t	R ²
	ทักษะการคิดเปรียบเทียบ (c4)	๐.๓๕ (๐.๐๓)	๐.๘๖	๑๓.๕๐	๐.๗๓
	ทักษะการคิดแก้ปัญหา (c5)	๐.๓๙ (๐.๐๓)	๐.๘๓	๑๒.๙๕	๐.๖๙
	ทักษะการคิดสร้างสรรค์ (c6)	๐.๓๙ (๐.๐๓)	๐.๘๔	๑๒.๘๖	๐.๗๐

การวิเคราะห์องค์ประกอบลำดับสอง

ความเป็นครูใน ศตวรรษที่ ๒๑	ด้านการจัดการเรียนการสอน (TC)	๐.๙๕ (๐.๐๘)	๐.๙๕	๑๑.๗๖	๐.๙๐
	ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ (PF)	๐.๙๓ (๐.๐๗)	๐.๙๓	๑๓.๐๗	๐.๘๖
	ด้านทักษะการคิด (TK)	๐.๙๔ (๐.๐๘)	๐.๙๔	๑๒.๐๔	๐.๘๘

ตอนที่ ๓ ผลการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพ เชิงพุทธบูรณาการ

การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยมีผู้เชี่ยวชาญซึ่งให้ข้อมูลหลักในการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องของรูปแบบ จำนวน ๒๐ รูป/คน และผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๖ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	IR	ความ สอดคล้อง
๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน	๔.๖๘	๐.๔๕	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๑.๑ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑	๔.๗๒	๐.๕๘	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑) ครูควรคำนึงถึงการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเสมอ	๔.๘๐	๐.๔๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒) ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	๔.๔๕	๐.๕๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓) ครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง	๔.๔๒	๐.๔๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔) ครูสามารถกำหนดปรัชญาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ได้	๔.๖๔	๐.๖๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๑.๒ ทักษะการสร้างหลักสูตร	๔.๗๘	๐.๔๙	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๕) การออกแบบหลักสูตรควรใช้การบูรณาการในวิชาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน	๔.๖๘	๐.๕๘	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๖) หลักสูตรที่ดีต้องเชื่อมโยงวิชาการไปสู่การดำเนินชีวิตได้จริง	๔.๗๕	๐.๓๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	IR	ความ สอดคล้อง
(๗) หลักสูตรที่ดีต้องสามารถพัฒนา ผู้เรียนให้ความรู้ควบคู่คุณธรรมได้	๔.๖๕	๐.๕๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๑.๓ ทักษะการใช้นวัตกรรม การเรียนรู้ในชั้นเรียน	๔.๕๘	๐.๖๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๘) ครูออกแบบและพัฒนานวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ได้หลากหลายเพื่อ ความเหมาะสมกับผู้เรียน	๔.๖๓	๐.๔๕	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๙) ครูควรมีความสามารถในการ เลือกใช้ทรัพยากรและสื่อเทคโนโลยีที่ ทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	๔.๖๘	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๐) ครูควรมีความสามารถในการ สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบทเรียน	๔.๖๙	๐.๕๔	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๑.๔ ทักษะการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้	๔.๗๐	๐.๕๙	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๑) ครูควรเปลี่ยนบทบาทจาก ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกใน การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	๔.๖๓	๐.๕๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๒) ครูควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้อย่างเต็มที่	๔.๗๘	๐.๕๐	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๓) ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถ ในการใช้เทคนิคการสอนที่ หลากหลาย	๔.๖๕	๐.๖๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๑.๕ ทักษะการประเมินการเรียนรู้	๔.๖๖	๐.๖๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๔) ครูควรมีความสามารถในการ ประเมินผลตามสภาพจริง	๔.๕๖	๐.๕๙	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	IR	ความ สอดคล้อง
(๑๕) ครูควรสร้างวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับ บทเรียนและผู้เรียน	๔.๘๘	๐.๔๑	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๖) ครูควรนำผลการประเมินผู้เรียน มาใช้ในการออกแบบการสอนซ่อม เสริมให้แก่ผู้เรียน	๔.๗๑	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๗) ครูควรนำผลการประเมินจาก ผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง	๔.๘๗	๐.๓๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๑.๖ ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการใน ชั้นเรียน	๔.๘๗	๐.๓๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๘) ครูควรเข้าใจและอธิบายหลัก พื้นฐานการวิจัยและมีทักษะในการทำ วิจัยได้ด้วยตนเอง	๔.๗๗	๐.๖๑	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๑๙) ครูควรมีความสามารถในการ ดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการ เรียนรู้ในชั้นเรียน	๔.๗๕	๐.๕๑	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๐) ครูควรมีความสามารถในการนำ ผลที่ได้จากงานวิจัยในชั้นเรียนไปใช้ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียน	๔.๘๒	๐.๔๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๒. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	๔.๘๓	๐.๔๑	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๒.๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง	๔.๘๕	๐.๓๙	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๑) ครูควรตระหนักและปฏิบัติตาม จรรยาบรรณวิชาชีพครู	๔.๗๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๒) ครูควรมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ หมั่นหาความรู้ทั้งทางวิชาการและ ข่าวสารรอบตัวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ	๔.๗๕	๐.๕๕	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	IR	ความ สอดคล้อง
(๒๓) ครูที่ดีควรพึงระวังตนไม่ให้ทำผิดทั้งทางกฎหมายและทางศีลธรรม	๔.๗๒	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๒.๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	๔.๖๒	๐.๕๕	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๔) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรัก ศรัทธา มีความซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ	๔.๖๗	๐.๕๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๕) การคัดลอกผลงานและนำผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน เป็นการทำผิดต่อองค์กรวิชาชีพครู	๔.๖๖	๐.๕๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๖) ครูต้องอุทิศตนและทุ่มเทต่อการสร้างบุคคลที่เป็นกำลังของชาติในอนาคต	๔.๖๙	๐.๕๐	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๒.๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	๔.๗๗	๐.๔๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๗) ครูที่ดีต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ	๔.๗๕	๐.๕๐	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๘) ครูควรปฏิบัติตนและอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตากรุณา	๔.๗๓	๐.๔๙	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๒๙) ครูควรมีความภูมิใจในหน้าที่ครูคือการตั้งใจอบรมสั่งสอนอย่างเต็มที่	๔.๗๔	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๒.๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	๔.๖๖	๐.๕๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๐) ครูควรเป็นกัลยาณมิตรช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์	๔.๘๐	๐.๔๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๑) ครูต้องยึดมั่นในระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัด	๔.๗๗	๐.๔๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๒) ครูควรเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ	๔.๗๔	๐.๕๑	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๒.๕ จรรยาบรรณต่อสังคม	๔.๗๔	๐.๔๘	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	IR	ความ สอดคล้อง
(๓๓) ครูควรให้ความสำคัญต่อภูมิ ปัญญาและวิถีชุมชนในพื้นที่ตั้งของ โรงเรียน	๔.๘๕	๐.๔๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๔) ครูควรมีแนวคิดและปฏิบัติตน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักษา ผลประโยชน์ส่วนรวม	๔.๘๔	๐.๔๔	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๕) ครูควรดำเนินชีวิตตามวิถี ประชาธิปไตย และหลักเศรษฐกิจ พอเพียง	๔.๗๖	๐.๕๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๓. ด้านทักษะการคิด	๔.๖๖	๐.๕๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๓.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์	๔.๖๒	๐.๕๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๖) ครูควรมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์เชื่อมโยงเหตุและผลได้	๔.๖๙	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๗) ครูควรมีความสามารถในการ อธิบายไขความกระจ่างแก่ผู้เรียนได้	๔.๖๗	๐.๕๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๘) ครูควรมีความสามารถในการ แยกแยะเรื่องราวและเชื่อมโยงความรู้ เพื่อถ่ายทอดแก่ผู้เรียน	๔.๖๙	๐.๕๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๓.๒ ทักษะการคิดสังเคราะห์	๔.๖๘	๐.๔๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๓๙) ครูควรมีความสามารถในการ รวบรวมความรู้ได้อย่างแม่นยำ และ อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้	๔.๕๖	๐.๕๙	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๐) ครูควรมีความรู้รอบตัวและ เหตุการณ์ปัจจุบันในศตวรรษที่ ๒๑	๔.๘๖	๐.๔๑	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๑) ครูควรสังเกตและใส่ใจใน รายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียน ตลอดเวลา	๔.๔๓	๐.๖๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๓.๓ ทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ	๔.๖๕	๐.๔๙	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง

องค์ประกอบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	IR	ความ สอดคล้อง
(๔๒) ครูควรเป็นแสดงออกทาง คุณธรรมให้ศิษย์เห็นเป็นแบบอย่าง	๔.๗๘	๐.๔๕	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๓) ครูควรมีความประพฤติที่ดีงาม ทั้งการพูดและการกระทำ	๔.๖๘	๐.๔๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๔) ครูควรมีความรอบคอบในการ ดำเนินชีวิต ไม่กระทำในสิ่งที่รู้ว่าผิด	๔.๕๙	๐.๕๔	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๓.๔ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ	๔.๗๔	๐.๔๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๕) ครูควรมีความสามารถในการ อธิบายเปรียบเทียบสิ่งต่างๆให้เห็นได้ ชัดแจ้ง	๔.๖๘	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๖) ครูควรปฏิบัติทุกสิ่งตามความ ยุติธรรม	๔.๕๙	๐.๖๐	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๗) ครูควรมีกลวิธีในการสอนที่ทำให้ ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน	๔.๖๕	๐.๔๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๓.๕ ทักษะการคิดแก้ปัญหา	๔.๗๘	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๘) ครูต้องมีความสามารถในการคิด พิจารณาไตร่ตรองและไม่ควรนิ่งนอน ใจในปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็น ผู้เรียนคนใด	๔.๕๘	๐.๕๒	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๔๙) ครูควรทราบว่ามีเมื่อเกิดปัญหา ในรูปแบบต่างกัน ใครคือผู้ที่สามารถ ช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้	๔.๖๓	๐.๖๕	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๕๐) ครูควรมีความสามารถในการ คลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับผู้เรียน ได้	๔.๕๖	๐.๔๖	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
๓.๖ ทักษะการคิดสร้างสรรค์	๔.๖๘	๐.๕๘	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๕๑) ครูควรสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ใน การพัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอ	๔.๗๑	๐.๖๐	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	IR	ความ สอดคล้อง
(๕๒) ครูควรสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือผลงานอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	๔.๕๘	๐.๕๔	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
(๕๓) ครูควรมีศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์บทเรียน สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล	๔.๖๑	๐.๔๓	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง
รวม	๔.๖๕	๐.๕๗	มากที่สุด	๑.๐	สอดคล้องสูง

จากตารางที่ ๔.๖ ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ พบว่าโดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D.= ๐.๕๗) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักทั้ง ๓ ด้าน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๘๓$, S.D.= ๐.๔๑) ด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับรองลงมา ($\bar{X} = ๔.๖๘$, S.D.= ๐.๔๕) และด้านทักษะการคิดอยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = ๔.๖๖$, S.D.= ๐.๕๓) นอกจากนี้ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ของทุกข้ออยู่ที่ระดับ ๑.๐ ถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องในระดับสูง แสดงว่ารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการมีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกัน

ตอนที่ ๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนาารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ และ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ๑) การศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเคราะห์งานวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ๒) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และ ๓) การวิจัยโดยใช้เทคนิค

เดลฟาย (Delphi technique) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน ๒๖๕ รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๒๐ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบและแบบสอบถามเดลฟาย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม LISREL ๙.๓ ผลการวิจัยพบว่า

๑) องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู

๒) องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ ๑๙๒.๖๗ ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ ๐.๐๐๐ ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ ๑๐๔ ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ ๑.๘๕ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๐ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๘๕ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ ๐.๙๙ ค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปของคะแนนมาตรฐาน (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๖๕ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง ๐.๒๙ ถึง ๐.๙๕ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๑๐

๓) รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะการสร้างหลักสูตร ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ และทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ๒) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ๓) ด้านทักษะการคิด ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสังเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ ทักษะการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ และ ๔) หลักธรรมสำหรับความเป็นครู ได้แก่ เทศนา ๒ ปฏิสัมภีทา ๔ ประมาณ ๔ เทศนาวิธี ๔ ธรรมเทศก ธรรม ๕ พหุสุต ๕ อนุปฺพฬิกกา ๕ และกัลยาณมิตรธรรม ๗ และถูกตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและพบว่าโดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบว่าถูกต้องและสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D. = ๐.๕๗)

องค์ความรู้จากการวิจัยคือ รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเคราะห์งานวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยคณะผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น ๓ ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ ๑ ขั้นการศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ระยะที่ ๒ ขั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันซึ่งเป็นผลการวิจัยจากศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัย

ระยะที่ ๓ ขั้นการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ ๑ องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ซึ่งรายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละด้าน มีดังนี้

องค์ประกอบด้านที่ ๑ ด้านการจัดการเรียนการสอน

- ๑.๑ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑
- ๑.๒ ทักษะการสร้างหลักสูตร
- ๑.๓ ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- ๑.๔ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ๑.๕ ทักษะการประเมินการเรียนรู้
- ๑.๖ ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

องค์ประกอบด้านที่ ๒ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

- ๒.๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง
- ๒.๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ
- ๒.๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ
- ๒.๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- ๒.๕ จรรยาบรรณต่อสังคม

องค์ประกอบด้านที่ ๓ ด้านทักษะการคิด

- ๓.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์
- ๓.๒ ทักษะการคิดสังเคราะห์
- ๓.๓ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ๓.๔ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ
- ๓.๕ ทักษะการคิดแก้ปัญหา
- ๓.๖ ทักษะการคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบด้านที่ ๔ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู

- ๔.๑ เทศนา ๒
- ๔.๒ ปฏิสัมภีทา ๔
- ๔.๓ ประมาณ ๔
- ๔.๔ เทศนาวิธี ๔
- ๔.๕ ธรรมเทศกธรรม ๕
- ๔.๖ พหุสุต ๕
- ๔.๗ อนุปุพพิกา ๕
- ๔.๘ กัลยาณมิตรธรรม ๗

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ หลังการปรับโมเดลโดยปรับแก้รูปแบบสมมติฐานตามค่าดัชนีความกลมกลืนพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ ๑๙๒.๖๗, $p = ๐.๐๐๐$, $df = ๑๐๔$ และเมื่อพิจารณาจากค่าอื่น ๆ ร่วมด้วยพบว่า ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ ๑.๘๕ และมีค่าน้อยกว่า ๒ ส่วนค่าดัชนี GFI = ๐.๙๐, AGFI = ๐.๘๕, CFI = ๐.๙๙ มีค่ามากกว่า ๐.๙๐๐ สำหรับค่าดัชนี RMSEA = ๐.๐๖๕ สำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง ๐.๒๙ ถึง ๐.๙๕ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๑๐ ทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (TC) ($\beta = ๐.๙๕$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการคิด (TK) ($\beta = ๐.๙๔$) และ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ (PF) ($\beta = ๐.๙๓$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ซึ่งรายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละด้าน มีดังนี้

องค์ประกอบด้านที่ ๑ ด้านการจัดการเรียนการสอน

๑.๑ **ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑** ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาทางการศึกษา แนวคิดการศึกษา หลักจิตวิทยาทั่วไป จิตวิทยาพัฒนาการ พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ จิตวิทยาการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านจิตใจ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรคำนึงถึงการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเสมอ
- (๒) ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
- (๓) ครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง
- (๔) ครูสามารถกำหนดปรัชญาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ได้

๑.๒ **ทักษะการสร้างหลักสูตร** ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ออกแบบ และพัฒนาหลักสูตรการสอน ต้องเชี่ยวชาญในการใช้หลักการสอน

เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ และสามารถเลือกใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) การออกแบบหลักสูตรควรใช้การบูรณาการในวิชาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน
- (๒) หลักสูตรที่ดีต้องเชื่อมโยงวิชาการไปสู่การดำเนินชีวิตได้จริง
- (๓) หลักสูตรที่ดีต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมได้

๑.๓ ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาและใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการจัดและพัฒนากิจการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ โดยนวัตกรรมต้องครอบคลุมทั้งนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน และนวัตกรรมการบริหารจัดการฐานข้อมูลในสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูออกแบบและพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ได้หลากหลายเพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียน
- (๒) ครูควรมีความสามารถในการเลือกใช้ทรัพยากรและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- (๓) ครูควรมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทเรียน

๑.๔ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการศึกษาหลักจิตวิทยาการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ซึ่งมีจุดเน้นที่แตกต่างกันไป มาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิคที่น่าสนใจในการนำเข้าสู่บทเรียน มีทักษะการสื่อสารการสอนที่ดีและชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิพากษ์ แก้ปัญหา และฝึกปฏิบัติเพื่อแสดงทักษะที่คาดหวังได้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน
- (๒) ครูควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่
- (๓) ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย

๑.๕ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถใช้การวัดเพื่อประเมินครอบคลุมทั้ง ๓ แนวทาง ได้แก่ การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning) การ

ประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) และการประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of learning) ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรมีความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง
- (๒) ครูควรสร้างวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน
- (๓) ครูควรนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการออกแบบการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน
- (๔) ครูควรนำผลการประเมินจากผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

๑.๖ ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูต้องมีลักษณะของการเป็นครุนักวิจัย (teacher-researcher) โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือใช้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรเข้าใจและอธิบายหลักพื้นฐานการวิจัยและมีทักษะในการทำวิจัยได้ด้วยตนเอง
- (๒) ครูควรมีความสามารถในการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- (๓) ครูควรมีความสามารถในการนำผลที่ได้จากงานวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียน

องค์ประกอบด้านที่ ๒ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

๒.๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรตระหนักและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู
- (๒) ครูควรมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้หมั่นหาความรู้ทั้งทางวิชาการและข่าวสารรอบตัวทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
- (๓) ครูที่ดีควรพึงระวังตนไม่ให้เกิดทั้งทางกฎหมายและทางศีลธรรม

๒.๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรัก ศรัทธา มีความซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ
- (๒) การคัดลอกผลงานและนำผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน เป็นการทำผิดต่อองค์กรวิชาชีพครู
- (๓) ครูต้องอุทิศตนและทุ่มเทต่อการสร้างบุคคลที่เป็นกำลังของชาติในอนาคต

๒.๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูที่ดีต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ
- (๒) ครูควรปฏิบัติตนและอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตากรุณา
- (๓) ครูควรมีความภูมิใจในหน้าที่ครูคือการตั้งใจอบรมสั่งสอนอย่างเต็มที่

๒.๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์
- (๒) ครูต้องยึดมั่นในระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัด
- (๓) ครูควรเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

๒.๕ จรรยาบรรณต่อสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาและวิถีชุมชนในพื้นที่ตั้งของโรงเรียน
- (๒) ครูควรมีแนวคิดและปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม
- (๓) ครูควรดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย และหลักเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบด้านที่ ๓ ด้านทักษะการคิด

๓.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อค้นสภาพความเป็นจริง ไขความกระจ่างในเนื้อหา เชื่อมโยงความรู้เพื่อการถ่ายทอดได้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงเหตุและผลได้

(๒) ครูควรมีความสามารถในการอธิบายไขความกระจ่างแก่ผู้เรียนได้

(๓) ครูควรมีความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวและเชื่อมโยงความรู้เพื่อถ่ายทอดแก่ผู้เรียน

๓.๒ ทักษะการคิดสังเคราะห์ เป็นความสามารถในการรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้ พร้อมทั้งเป็นผู้ช่างสังเกตและรับรู้ในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

(๑) ครูควรมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้อย่างแม่นยำ และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้

(๒) ครูควรมีความรู้รอบตัวและเหตุการณ์ปัจจุบันในศตวรรษที่ ๒๑

(๓) ครูควรสังเกตและใส่ใจในรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียนตลอดเวลา

๓.๓ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดที่มีเหตุผลโดยผ่านการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์โดยแสดงออกถึงคุณธรรมจากแก่นแท้ทางธรรม รู้ว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรเลือก หรือสิ่งใดควรทำ และไม่กระทำในสิ่งที่รู้ว่าผิด ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

(๑) ครูควรเป็นแสดงออกทางคุณธรรมให้ศิษย์เห็นเป็นแบบอย่าง

(๒) ครูควรมีความประพฤติที่ดีงาม ทั้งการพูดและการกระทำ

(๓) ครูควรมีความรอบคอบในการดำเนินชีวิต ไม่กระทำในสิ่งที่รู้ว่าผิด

๓.๔ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ เป็นการพิจารณาให้เห็นลักษณะที่มีความเหมือนและ/หรือความต่างระหว่างส่วนหนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ อธิบายเปรียบเทียบสิ่งชี้ให้เห็นได้ชัดแจ้ง โดยมีเกณฑ์การตัดสินด้วยความดีงาม ยุติธรรม และพิจารณาเลือกสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

(๑) ครูควรมีความสามารถในการอธิบายเปรียบเทียบสิ่งชี้ให้เห็นได้ชัดแจ้ง

(๒) ครูควรปฏิบัติทุกสิ่งตามความยุติธรรม

(๓) ครูควรมีกลวิธีในการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน

๓.๕ ทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างพินิจพิเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปมประเด็นสำคัญ เมื่อเกิดปัญหากับผู้เรียนก็ไม่นิ่งนอนใจ โดยพยายามหาหนทางคลี่คลายขจัดปัดเป่า และรู้ว่าใครสามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาก็ได้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูต้องมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองและไม่ควรนิ่งนอนใจในปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนคนใด
- (๒) ครูควรทราบว่าเมื่อเกิดปัญหาในรูปแบบต่างกัน ใครคือผู้ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้
- (๓) ครูควรมีความสามารถในการคลี่คลายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับผู้เรียนได้

๓.๖ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางปัญญาที่สามารถขยายขอบเขตความคิดที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดที่แปลกใหม่ ทั้งในด้านการสอน การสร้างสรรค์การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- (๑) ครูควรสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอ
- (๒) ครูควรสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือผลงานอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
- (๓) ครูควรมีศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์บทเรียน สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล

องค์ประกอบด้านที่ ๔ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู

หลักธรรมที่ครูควรยึดปฏิบัติประกอบด้วยหลายธรรมะที่สำคัญ ๘ หมวดธรรม ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

๔.๑ เทศนา ๒ กล่าวคือ การชี้แจงแสดงความ ประกอบด้วย

เทศนา ๒ กล่าวคือ การชี้แจงแสดงความ ประกอบด้วย

- (๑) บุคลาธิฐาน คือ การยกบุคคลเป็นที่ตั้ง เทศนาโดยการยกบุคคลขึ้นตั้งเป็นหลัก คือ วิธีแสดงธรรมโดยยกบุคคลขึ้นกล่าวอ้าง หรือกล่าวอิง
- (๒) ธรรมาธิฐาน คือ มีธรรมเป็นที่ตั้ง คือ เทศนาโดยยกธรรมขึ้นแสดง เช่นว่า ศรัทธา ศีล คืออย่างนี้ ธรรมที่ประพาดดีแล้ว ย่อมนำมาสุขมาให้ ดังนี้ เป็นต้น

ในปัจจุบันความหมายของบุคลาธิฐานเทศนาในศาสนาพุทธ ได้เปลี่ยนมาใช้เป็น การยกคนหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรมอื่น ๆ ขึ้นมาเป็นหลักในการอธิบาย เช่น เปรียบกิเลสเหมือนमार คู่กับ ธรรมาธิฐาน หรือการเปรียบเทียบดา เป็นบุคลาธิฐาน ที่อาจมีความหมายในทางธรรมาธิฐานถึงผู้ทำกรรมดี ผู้ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ อยู่ในศีล อยู่ในธรรม จึงย่อมยังเกิดความสุขได้

๔.๒ ปฏิสัมภิทา ๔

ปฏิสัมภิทา ๔ กล่าวคือ การมีปัญญาแตกฉาน ความชำนาญพิเศษ ๔ อย่าง ประกอบด้วย

- (๑) อตถปฏิสัมภิทา คือ ปัญญาแตกฉานในอรรถ ปรีชาแจ้งในความหมาย เห็นข้อธรรมหรือความย่อ ก็สามารถแยกแยะอธิบายขยายออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่ง ก็สามารถแยกแยะ

อธิบายขยายออกไปได้โดยพิสดาร เห็นเหตุอย่างหนึ่ง ก็สามารถคิดแยกแยะกระจายเชื่อมโยงต่อกันออกไปได้จนล่วงรู้ถึงผล

(๒) ธัมมปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในธรรม ปรีชาแจ้งใจหลัก เห็นอรรถาธิบายพิสดาร ก็สามารถจับใจความมาตั้งเป็นกระทู้หรือหัวข้อได้ เห็นผลอย่างหนึ่ง ก็สามารถสืบสาวกลับไปหาเหตุได้

(๓) นิรุตติปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในภาษาต่าง ๆ รู้ศัพท์ ถ้อยคำบัญญัติ และภาษาต่าง ๆ เข้าใจใช้คำพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้

(๔) ปฏิภาณปฏิสัมภิตา คือ ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ ปรีชาแจ้งในความคิดทันการ มีไหวพริบ ชี้แจงในความรู้ที่มีอยู่ เอามาเชื่อมโยงเข้าสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ใช้ประโยชน์ได้สละเหมาะสม เข้ากับกรณีเข้ากับเหตุการณ์

๔.๓ ประมาณ ๔

ประมาณ ๔ กล่าวคือ คุณลักษณะของบุคคลที่เป็นเครื่องวัดความเลื่อมใสขึ้นมยินดี มีอยู่ ๔ ประการ ประกอบด้วย

(๑) รูปประมาณ คือ บุคคลที่มองเห็นในรูปจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในรูปขึ้นมยินดีในคนที่มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม สง่าผ่าเผย ผิวพรรณผ่องใส เวลาเห็นแล้วเกิดความสุข

(๒) โสมะประมาณ คือ บุคคลที่ได้ยินเสียงพูดจาไพเราะจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในเสียง ทั้งเสียงที่ดังกังวาน สดใส ไพเราะเพราะพริ้ง อ่อนหวาน ฟังแล้วเกิดความสุขขึ้นมยินดี มีความสุข หรือเสียงที่สุภาพ มีสาระประโยชน์ เป็นความจริง มีเหตุผล หลักการ ถูกต้อง เช่นเสียงของนักพูดที่ดีทั้งหลาย

(๓) ลูขประมาณ คือ บุคคลที่เห็นความเคร่งครัดขัดเกลาดนจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นการประพฤติดนแบบปอน ๆ คร่ำคร่า แบบเรียบง่าย อย่างพระภิกษุบางรูปที่ใช้แต่ผ้าบังสุกุลจีวร ซึ่งเป็นผ้าที่ถูกทิ้งอยู่ในป่าช้า เป็นผ้าห่อศพ แล้วนำมาตัดเย็บ ย้อมด้วยน้ำฝาด ในสมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ทรงยกย่องพระมหากัสสปะว่าเป็นผู้มีความขวนขวายในการอยู่แบบปอน ๆ ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม ไม่เห่อของใหม่ ใช้แต่ของที่มีอยู่ จนกว่าจะใช้ไม่ได้

(๔) ธรรมประมาณ คือ บุคคลที่พิจารณาด้วยปัญญาและปฏิบัติปฏิบัติชอบจึงชอบใจที่จะเชื่อถือ เป็นความเลื่อมใสในคุณธรรม คือเอาเนื้อหาสาระ เหตุผล หลักการ ความถูกต้อง เป็นประमाण เช่น เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธเจ้า และพระอริยสงฆ์สาวกทั้งหลาย เพราะเป็นผู้ทรงศีลทรงธรรม มีเหตุมีผล ทำแต่คุณแต่ประโยชน์

ทั้งนี้ ถ้าปรารถนาให้เป็นที่ยินดีชอบศรัทธาเลื่อมใสของผู้อื่น ขอให้สร้างคุณธรรมขึ้นมาในใจ แม้รูปร่างหน้าตาจะไม่สวยงาม เสียงจะไม่ไพเราะ จะไม่ประพฤติดนแบบปอน ๆ ก็จะไม่เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด ขอให้มีความดีอยู่ในใจ ไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลง ไม่ใช้อารมณ์ ใช้เหตุใช้ผล มีจิตใจ

สงบเยือกเย็น จะทำอะไรจะพูดอะไร ก็คิดเสียก่อนว่าสิ่งที่เราจะพูดนั้น จะส่งผลกระทบอย่างไร ถ้าสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นหรือกับตนเอง หรือทั้งกับตนเองและผู้อื่น ก็ไม่ควรจะทำในสิ่งนั้น ๆ ไม่ควรพูดในสิ่งนั้น ๆ ถ้าจะพูดก็ควรพูดในสิ่งที่ดีที่มีคุณ มีประโยชน์ ถ้าสามารถควบคุมการกระทำให้อยู่ในกรอบที่ดีที่งาม อยู่ในกรอบของศีลของธรรมได้แล้ว จะทำให้ผู้อื่นเลื่อมใสศรัทธา ชื่นชมยินดีในตัวเราอย่างแน่นอน จะอยู่กับใครที่ไหนก็จะมีแต่คนขอร้องให้อยู่ เวลาจากไปก็มีแต่คนอาลัยอาวรณ์

๔.๔ เทศนาวิธี ๔

เทศนาวิธี ๔ กล่าวคือ การมีลีลาในการสอน หรือ พุทธลีลาในการสอน (การสอนของพระพุทธเจ้าแต่ละครั้ง แม้ที่เป็นเพียงธรรมิกถา หรือการสนทนาทั่วไป ซึ่งมีใช้คราวที่มีความมุ่งหมายเฉพาะพิเศษ ก็จะดำเนินไปอย่างสำเร็จผลดีโดยมีองค์ประกอบที่เป็นคุณลักษณะ ๔ ประการประกอบด้วย

(๑) สันทสสนา คือ ชี้แจงให้เห็นชัด จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้เห็นชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจูมมือไปดูเห็นกับตา สอนจากสิ่งที่ง่ายไปยาก สอนจากสิ่งที่ป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่ป็นนามธรรม สอนจากสิ่งที่คุ้นเคยไปหาการใช้เหตุผล

(๒) สมาทปนา คือ ชักชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือหัดทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับ อยากลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

(๓) สมุตเตชนา คือ การเร้าใจให้อาจหาญแก่งกล้า ปลุกเร้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้อาจสำเร็จได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก และมีมานะว่าจะต้องเรียน

(๔) สัมปหังสนา คือ การปลอบขวัญโลมใจให้สดชื่นร่าเริง บำรุงจิตให้เข้มแข็งเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากความสำเร็จและความหวังถึงทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป โดยมีเทคนิคการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ ครูจะต้องมีกลวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขต่อการเรียน

ทั้งนี้อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจ หาญกล้า ร่าเริง

๔.๕ ธรรมเทศกธรรม ๕

ธรรมเทศกธรรม ๕ กล่าวคือ ธรรมที่ผู้สอนควรตั้งไว้ในใจ ประกอบด้วย

(๑) อนุปุพพิกถิ คือ การแสดงเนื้อหาวิชาตามลำดับความง่ายยากกลุ่มเล็ก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

(๒) ปริยายทสฺสาวี คือ การชี้แจงยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความ ยกเยื้องไปต่าง ๆ ตามแนวเหตุผล

(๓) อนนฺตํ ปฏิจฺจ คือ การสอนด้วยจิตเมตตามุ่งให้เกิดประโยชน์แก่เขา

(๔) น อามิสฺสนโร คือ การสอนโดยไม่มุ่งรับผลประโยชน์ตอบแทน

(๕) อุตฺตํ ปรณฺจ อนฺนํ ปหฺจ คือ การสอนที่ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงธรรมโดยไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น

๔.๖ พหุสฺต ๕

พหุสฺต ๕ กล่าวคือ คุณสมบัติของผู้คงแก่เรียน ประกอบด้วย

(๑) พหุสฺสตา คือ การฟังมาก มีนิสัยชอบฟัง ชอบอ่าน ชอบค้นคว้า ยึดหลัก "เรียนจากครู ดูจากตำรับ สดับปาฐะ"

(๒) ธตา คือ การจำได้ จับสาระสำคัญได้ จับหลักให้ได้ แล้วจำได้แม่นยำ คนที่ความจำไม่ดี เพราะภพในอดีตชอบพูดปด ตี๋มสุรามาก ฯลฯ ดังนั้นถ้าในชาตินี้เลิกตี๋มสุรา เลิกพูดปดและพยายามท่องบ่น ๆ หมั่นจดหมั่นเขียนบ่อย ๆ ไม่ช้าก็จะเป็นผู้มีความจำดี

(๓) วจฺสา ปริจิตา คือ การท่องจำได้พูดได้คล่องแคล่ว ท่องจนขึ้นใจ จำได้คล่องแคล่วชัดเจน ไม่ต้องพลิกตำรา โดยเฉพาะพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นความจริงแท้แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลง ควรท่องไว้ให้ขึ้นใจให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ส่วนวิชาการทางโลก ยังมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เพราะยังไม่มีใครรู้จริง จึงควรท่องเฉพาะที่สำคัญและหมั่นคิดหาเหตุผลด้วย

(๔) มนฺสํ อนุเปกฺขิตา คือ การใส่ใจนึกคิดพิจารณาจนเข้าใจ สวเหตุผลสาวผลให้เข้าใจตลอด พิจารณาให้เจนจบ นึกถึงครั้งใดก็เข้าใจปรุปรุทั้งหมด

(๕) ทิฏฺฐิยา สุปฏิวิทฺตา คือ การขบคิดทฤษฎีจนประจักษ์แก่ปัญญา โดยเข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ความรู้กับใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คุณสมบัติข้อนี้จะเกิดเต็มที่ได้ ต้องฝึกสมาธิอย่างจริงจัง จนเกิดปัญญาสว่างไสว รู้เห็นสิ่งต่าง ๆ ไปตามความเป็นจริง

ลักษณะความรู้ที่สมบูรณ์ของพหุสฺต มีลักษณะดังนี้

(๑) รู้ลึก หมายถึง รู้เรื่องราวสาวไปหาเหตุในอดีตได้ลึกซึ้งถึงความเป็นมา เช่น แพทย์เมื่อเห็นอาการคนป่วย ก็บอกได้ว่าเป็นโรคอะไร รู้ไปถึงว่าที่เป็นโรคนี้อเพราะเหตุใด หรือช่างเมื่อเห็นอาการเครื่องยนต์ที่เสีย ก็สามารถบอกได้ทันทีว่า เครื่องนั้นเสียที่ชิ้นส่วนไหน เป็นเพราะอะไร เป็นต้น

(๒) รู้รอบ หมายถึง ช่างสังเกต รู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว สภาพภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ผู้คนในชุมชน ความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว สิ่งที่เราควรจะต้องรู้

(๓) รู้กว้าง หมายถึง สิ่งรอบตัวแต่ละอย่างที่เราที่รู้ก็รู้อย่างละเอียด รู้ถึงความเกี่ยวพันของสิ่งนั้นกับสิ่งอื่น ๆ ด้วย คล้ายรู้รอบแต่เก็บรายละเอียดมากขึ้น

(๔) รู้ไกล หมายถึง มองการณ์ไกล รู้ถึงผลที่จะตามมาในอนาคต เช่น เห็นสภาพดินฟ้าอากาศ ก็รู้ทันทีว่า ปีนี้อากาศไหนดีไหนจะขาดแคลน เห็นพฤติกรรมของผู้ร่วมงานไม่น่าไว้วางใจ ก็รู้ทันทีว่าเขา กำลังจะคิดไม่ซื่อ เห็นตนเองเริ่มย่อหย่อนต่อการปฏิบัติธรรม ก็รู้ทันทีว่าถ้าทิ้งไว้เช่นนี้ต่อไปตนก็จะ เสื่อมจากกุศลธรรม ฯลฯ

๔.๗ อนุปพพิกกา ๕

อนุปพพิกกา ๕ กล่าวคือ การแสดงเนื้อหาที่ลุ่มลึกไปตามลำดับจนเข้าใจ ประกอบด้วย

- (๑) ทานกถา คือ การเสียสละเผื่อแผ่แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน
- (๒) สีลกถา คือ การกล่าวถึงความประเสริฐที่ถูกต้องดีงาม
- (๓) สักคกถา คือ การเข้าถึงความสุขความเจริญ และผลที่น่าปรารถนาอันเป็นส่วนดีที่จะพึงเข้าถึง เมื่อได้ประพฤติดีงามตามหลักธรรมสองข้อต้น
- (๔) กามาทีนวกถา คือ การชี้ให้เห็นข้อเสีย เพื่อไม่ให้หลงใหลมัวเมา พร้อมทั้งผลร้ายที่สืบเนื่องมาแต่การหลงใหลหมกมุ่นมัวเมา จนถึงรู้จักที่จะหน่ายถอนตนออกได้
- (๕) เนกขัมมานิสังสกถา คือ การแสดงให้เห็นถึงสุขอันสงบจากการไม่หมกมุ่นเพติดเพลินในกาม

๔.๘ กัลยาณมิตรธรรม ๗

กัลยาณมิตรธรรม ๗ กล่าวคือ ธรรมที่ครูควรยึดในการปฏิบัติหน้าที่ ครูที่มีความเป็นกัลยาณมิตรย่อมช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูที่ประสบผลสำเร็จในการสอน มีพื้นฐานแห่งวัตรปฏิบัติที่เป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน

(๑) ปิโย คือ ความสนิทสนมให้ศิษย์มีความสบายใจ ขวนให้อยากเข้าไปปรึกษา ไตร่ถาม โดยครูต้องทำตนให้เป็นคนน่ารักของลูกศิษย์ มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส การที่ครูทำตัวเป็นที่รักแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป สามารถตั้งตนยึดมั่นในพรหมวิหาร ๔ ดังต่อไปนี้

(๑.๑) เมตตา คือ ปรารถนาดีต่อศิษย์ หาทางให้ศิษย์เป็นสุข และเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการ และการดำเนินชีวิต

(๑.๒) กรุณา คือ สงสาร เอ็นดูศิษย์ อยากช่วยเหลือให้พ้นจากทุกข์ และใส่ใจบำบัดทุกข์ร้อน

(๑.๓) มุทิตา คือ ชื่นชมยินดีเมื่อศิษย์ได้ดี และยกย่องเชิดชูให้ปรากฏ เป็นการให้กำลังใจ และช่วยให้เกิดความภูมิใจในตนเอง

(๑.๔) อุเบกขา คือ วางตัวเป็นกลาง จิตใจที่ตั้งอยู่ในความยุติธรรม ไม่ลำเอียงและไม่อคติ

(๒) ครู คือ ความน่าเคารพ ในฐานะประพจน์สมควรแก่ฐานะ การปกครองให้ศิษย์อบอุ่นใจ เป็นที่พึ่ง และปลอดภัย การเป็นบุคคลที่มีความหนักแน่นมั่นคงในด้านจิตใจ ที่จะดำรงตนอยู่ในความดี ไม่หวั่นไหวไปตามอำนาจของกิเลสตัณหา สิ่งที่จะช่วยให้ครูมีคุณสมบัติดังกล่าว คือ พละ ๕ ดังต่อไปนี้

(๒.๑) ศรัทธาพละ คือ มีความเชื่อในทางที่ดี เช่น เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเกิดขึ้นในใจแล้ว จะเป็นพลังต่อต้านฝ่ายอกุศล

(๒.๒) วิริยะพละ คือ ความเพียรในทางที่ดี เพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นในตัว เพียรทำความดีให้คงอยู่ และเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(๒.๓) สติพละ คือ ความระลึกได้ มีความรู้สึกตัวในการกระทำ การพูด การคิดให้รอบคอบ

(๒.๔) สมาธิพละ คือ ความมีใจจดจ่อ แน่วแน่ มั่นคง ในสิ่งที่เป็นบุญกุศล พลังสมาธินี้จะเป็นการกำลังต่อต้านความฟุ้งซ่านมิให้เกิดขึ้นในใจ

(๒.๕) ปัญญาพละ คือ ความรอบรู้ รู้ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

(๓) ภาวนีโย คือ นำเจริญใจ นำยกย่อง คือ มีความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งต้องเป็นผู้รู้ ผูกอบรม และปรับปรุงตนเองเสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ่ยนางด้วยซาบซึ้งภูมิใจ โดยครูควรเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความประพฤติดีงาม ควรค่าแก่การเคารพ กล่าวคือ การแต่งกายเรียบร้อย กิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย วาจาอ่อนหวาน มีวิทยาความรู้และระเบียบวินัยอันดี การที่ครูจะอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามได้นั้น ตัวครูเองจะต้องอบรมตนเองให้เป็นผู้มีความประพฤติดีงามเสียก่อน

(๔) วิตตา คือ การต้องรู้จักพูดเพื่อให้ศิษย์เข้าใจ รู้จักชี้แจง รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี ครูเป็นผู้มีมานะในการตักเตือนสั่งสอน เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ ความสามารถ และเป็นคนดี ใช้ความรู้ความสามารถไปในทางสุจริต เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ ลักษณะการสอนในพุทธศาสนามี ๔ ประการ คือ เทศนาวิธี ๔ ดังที่กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ คือ สันตัสสนา สมาทปนา สมุตเตชนา และ สัมปหังสนา

(๕) วจนักขโม คือ การอดทนรับฟังคำปรึกษา พร้อมให้ซักถาม ฟังคำแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว ซึ่งการเป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ และอดทนต่อวาทะกิริยา ก้าวร้าวรุนแรงของผู้อื่นได้นั้น เป็นสัญลักษณ์ของความเข้มแข็ง และการรู้จักหักห้ามใจ ครูจะต้องมีขันติ รู้จักรักษาควบคุมอารมณ์ และมีความยับยั้งชั่งใจ เพราะหน้าที่ของครูก็คือ เปลี่ยนพฤติกรรมของคนที่ไม่รู้ให้รู้ ดังนั้นครูจึงต้องพร้อมที่จะอดทนต่อถ้อยคำรบกวาน โต้แย้ง ซักถามของผู้เรียน ไม่เบือนหน้าหนีหรือจะให้ความกระจ่างในเรื่องต่าง ๆ ที่ผู้เรียนยังเคลือบแคลงสงสัยไม่เข้าใจ ครูจะต้อง

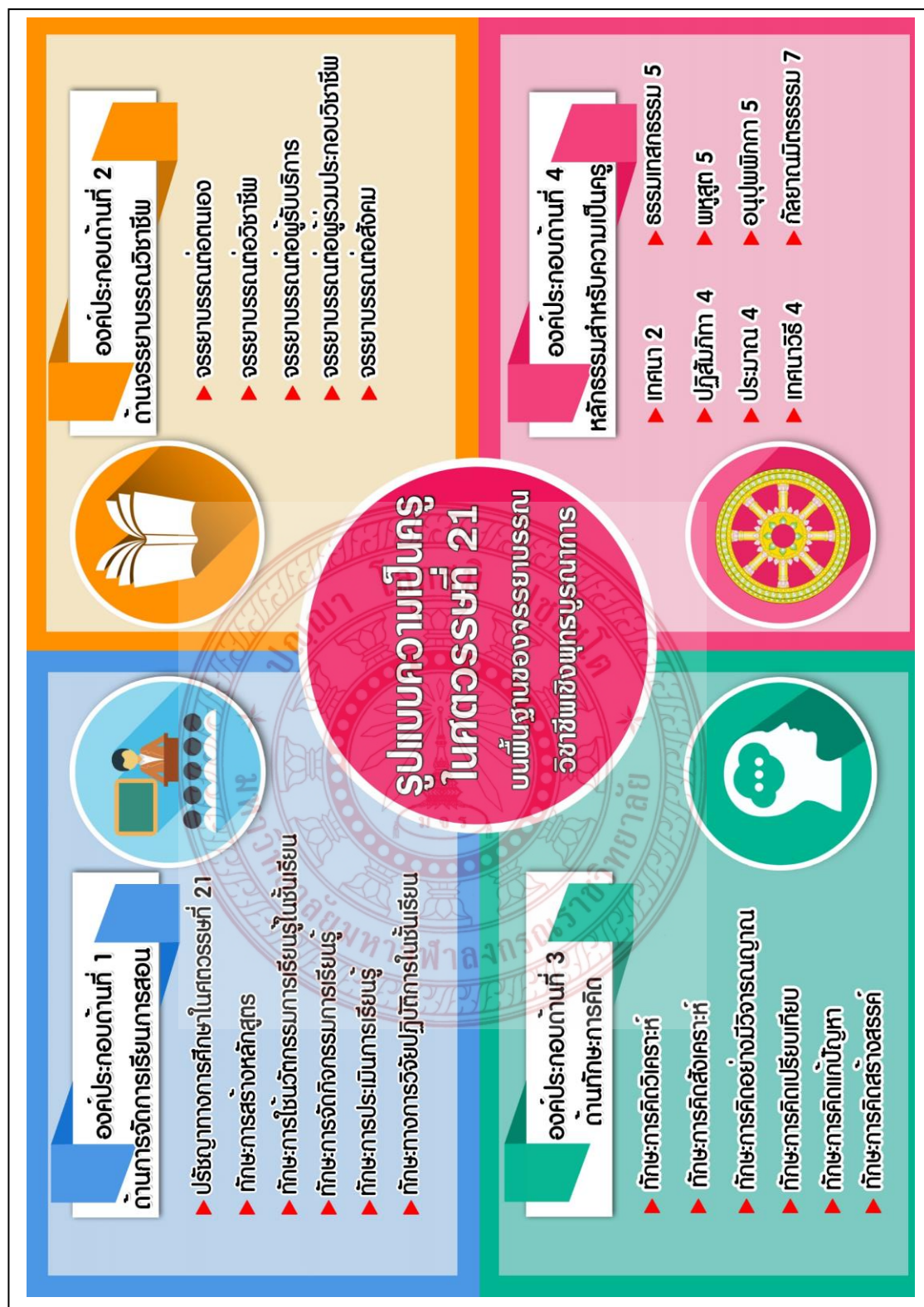
ระลึกอยู่เสมอว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีสติปัญญา ความสามารถแตกต่างกัน และยังมีสภาพแวดล้อมที่ต่างกันด้วย

(๖) คัมภีร์จะ กถา กัตตา คือ การแปลงได้อย่างล้าลึก สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เข้าใจง่าย และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป โดยครูต้องสามารถขยายข้อความที่ยากให้ง่าย แก่การเข้าใจ เพราะวิชาการต่าง ๆ ที่ครูนำมาสอนนั้น ล้วนเป็นเรื่องที่ผู้เรียนไม่เคยเรียนมาก่อน ครูจะต้องมีวิธีที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ยากได้ง่าย รวมทั้งมีการอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ของวิชาได้ถูกต้องแม่นยำ

(๗) โน จัฏฐาเน นิโยชเย คือ การไม่นำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ประพฤติชั่ว โดยละเว้นอบายมุขทั้ง ๖ อย่าง ได้แก่ การติดสุราและของมึนเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น ติดการพนัน คบคนชั่ว และเกียจคร้านในการทำงาน

รูปแบบดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้เป็นแผนภาพ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๕.๑ รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D.= 0.57) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักทั้ง ๓ ด้าน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D.= 0.41) ด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับรองลงมา ($\bar{X} = 4.68$, S.D.= 0.45) และด้านทักษะการคิดอยู่ในลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.53) นอกจากนี้ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ของทุกข้ออยู่ที่ระดับ 1.0 ถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องในระดับสูง แสดงว่ารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการมีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกัน

อภิปรายผล

รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ซึ่งองค์ประกอบแต่ละด้านมีรายละเอียดที่น่าสนใจ สามารถนำมาเป็นประเด็นในการอภิปรายได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านที่ ๑ ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะการสร้างหลักสูตร ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ และทักษะทางวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสุเทพ ธรรมะตระกูล และ อนุวัติ คุณแก้ว^๑ ซึ่งศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูยุคใหม่ และพบว่า คุณลักษณะของครูยุคใหม่ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการสอน ด้านอารมณ์ และ ด้านความรู้ความสามารถ ซึ่งทั้งด้านทักษะการสอนและด้านความรู้ความสามารถเป็นองค์ประกอบที่สะท้อนถึงองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน เห็นได้ชัดเจนว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการประกอบวิชาชีพครู และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการด้วย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสภาแห่งชาติด้านมาตรฐานวิชาชีพการสอน (NBPTS) มีการกำหนดหลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่ ๑๐ ประการเพื่อการออกไป

^๑ สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนุวัติ คุณแก้ว, **คุณลักษณะของครูยุคใหม่**, (เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕), หน้า ค.

ประกอบวิชาชีพครู^๒ ซึ่งมาตรฐานนี้เทียบเท่าวุฒิบัตรขั้นสูงของสภาแห่งชาติด้านมาตรฐานวิชาชีพการสอน (NBPTS) ประกอบด้วยคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก เช่น ครูต้องเข้าใจความคิดหลัก เครื่องมือที่จะใช้หาความรู้และโครงสร้างของหลักการที่ใช้สอน และสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ลักษณะต่าง ๆ นี้มีความหมายแก่นักเรียน ครูต้องเข้าใจว่าเด็กเรียนรู้ได้อย่างไรและพัฒนาอย่างไรและสามารถเตรียมโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทางสติปัญญาและสังคมส่วนบุคคล ครูต้องเข้าใจว่านักเรียนแตกต่างกันอย่างไรในการมีแนวทางเรียนรู้และครูต้องสร้างโอกาสทางการสอนที่มีการปรับให้เข้ากับนักเรียนที่มีความหลากหลาย ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยเร่งรัดการพัฒนาของนักเรียนให้มีความคิด รู้จัก วิพากษ์วิจารณ์ แก้ปัญหาและแสดงทักษะได้ ครูต้องใช้เวลาเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกลงและพฤติกรรมของกลุ่มและส่วนบุคคลที่จะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เร่งรัดการพบปะสังสรรค์ทางสังคม การเข้าไปเกี่ยวข้องในการเรียนรู้และการสร้างพลังใจของตนเอง ครูต้องมีความรู้ที่มีประสิทธิภาพในหลักการนิเทศด้านการใช้คำพูด การไม่ใช้ถ้อยคำและสื่อที่จะให้มีการเรียนรู้อย่างจริงจัง มีการร่วมมือ การพบปะสังสรรค์ในชั้นเรียน ครูต้องวางแผนการสอนโดยมีพื้นฐานทางความรู้ในเรื่องราวที่สอนประชาคม และเป้าหมายในหลักสูตร ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การประเมินอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการวัดผลและให้มั่นใจว่านักเรียนได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทางปัญญา ทางสังคมและทางกายภาพ ครูต้องเป็นนักปฏิบัติที่มีการทบทวนตนเอง โดยวัดผลอย่างต่อเนื่องในผลของทางเลือกและการปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ (นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีวิชาชีพในประชาคมแห่งการเรียนรู้) และเป็นผู้เสาะแสวงหาโอกาสที่จะมีการเติบโตในทางวิชาชีพ และครูต้องสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ผู้ปกครอง และองค์กรในประชาคมที่กว้างขวางมากขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน ซึ่งคุณลักษณะทั้งหมดเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น

องค์ประกอบด้านที่ ๒ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งมีข้อกำหนดของจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม โดยมาตรฐานการปฏิบัติตนเป็นจรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามระเบียบจรรยาบรรณครู พุทธศักราช ๒๕๕๙ ตามที่เลขาธิการคุรุ

^๒ สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, **หลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๐).

สภา ได้เสนอพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและแนวทางในการปฏิบัติ^๓ เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและ สังคม อันนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ดังนั้นองค์ประกอบที่ ๒ จึงเป็นองค์ประกอบของ รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ที่ไม่ แตกต่างไปจากข้อบังคับของคุรุสภา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้ว

องค์ประกอบด้านที่ ๓ ด้านทักษะการคิด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ทักษะ การคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสังเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ ทักษะการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับทฤษฎี ขัมมณีและคณะ ที่กล่าว ไว้ว่า ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งหมด ทั้งเนื้อหา กิจกรรม และเวลาอยู่ในมือของครู ผู้เรียน จะเป็นนักคิดหรือไม่ อยู่ที่ครูให้โอกาสผู้เรียนได้คิด มีการส่งเสริมการคิดของผู้เรียนหรือให้คำแนะนำ วิธีคิดแก่ผู้เรียนหรือไม่ การให้โอกาสผู้เรียนได้คิด ผู้เรียนจะไม่สามารถฝึกทักษะการคิดหรือพัฒนา คุณภาพการคิดของตน ถ้าไม่มีโอกาสได้ฝึกการคิดอย่างสม่ำเสมอ โอกาสสำหรับการคิด ไม่ใช่เวลาที่ให้ คิด แต่เป็นโอกาสที่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความคิดและคิดอย่างต่อเนื่อง ครูควรให้ผู้เรียนฝึกทักษะการ คิดระดับสูงหลาย ๆ ทักษะ และฝึกทักษะเหล่านั้นซ้ำ ๆ เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว การฝึก ควรทำให้เป็นธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริงและมีแรงจูงใจให้ผู้เรียน อยากปรับปรุงความคิดของตนเอง การทำความเข้าใจกับลักษณะของการคิดจะทำให้ครูระลึกได้เมื่อ วางแผนสอนการคิด เวลาคิดกิจกรรมการเรียนรู้จะเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของการคิด แต่สิ่งที่สำคัญประการแรก ครูต้องมีความเชื่อหรือมีความเห็นคล้อยตามว่าการคิดมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้เสียก่อน^๔ โดยต้องมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ความคิดว่า การคิดเป็นกระบวนการทาง สติปัญญา (cognitive process) ที่คนเราใช้สร้างความหมาย ความเข้าใจในสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัว การ คิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง จัดกระทำกับข้อมูลที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส การคิด เป็นกระบวนการ มีขั้นตอนการคิดเป็นลำดับในสมอง การคิดแบบต่าง ๆ มีขั้นตอนการคิดที่ต่างกัน การคิดไม่ใช่เนื้อหาที่จะถ่ายทอดให้จดจำกันได้ การคิดเป็นงานเฉพาะตน ผู้เรียนต้องดำเนินการเอง จะให้ผู้อื่นคิดแทนไม่ได้ การคิดเป็นสิ่งที่เกิดภายในสมอง แต่สามารถสังเกตได้จากการกระทำหรือการ แสดงออก การคิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ จากลักษณะสำคัญของการคิดดังกล่าว ทำให้การวาง แผนการสอนของครูต้องเลือกวิธีการหรือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดย ครูให้ผู้เรียนทำ กิจกรรมทุกคน ทุกกิจกรรมต้องทำให้ผู้เรียนใช้ความคิด ครูป้อนข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียน

^๓ เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน, ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ คุรุสภา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖ - ๒๒.

^๔ ทิศนา ขัมมณี และคณะ, กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐ - ๔๑.

หลาย ๆ ทาง ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยใช้การคิดตามลำดับขั้นตอน และผู้เรียนแสดงผลของการคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น อธิบายด้วยคำพูดของตนเอง สรุปเป็นความคิดรวบยอด แสดงผลงานหรือปฏิบัติงาน จากประเด็นที่น่าสนใจดังกล่าวสะท้อนว่า ทักษะการคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการองค์ประกอบหนึ่ง

องค์ประกอบด้านที่ ๔ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ เทศนา ๒ ปฏิสัมภิทา ๔ ประมาณ ๔ เทศนาวิธี ๔ ธรรมเทศกธรรม ๕ พหุสูตร ๕ อนุพุทฺธิกา ๕ และกัลยาณมิตรธรรม ๗ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^๕ วิเคราะห์ไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมได้อธิบายถึงหลักธรรมที่ครูควรยึดปฏิบัติไว้หลายธรรมะ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และบูรณาการร่วมกับจรรยาบรรณวิชาชีพ และนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมไว้เป็นอันดับสำคัญของคุณลักษณะความเป็นครู เช่น สุคนธ์ สิ้นธพานนท์^๖ ซึ่งสรุปทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ว่าควรมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้มีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะลูกศิษย์ ชักชวนผู้อื่นให้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม และสุรศักดิ์ หลาบมาลา^๗ ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะครูรุ่นใหม่ที่สำคัญและเป็นจุดเด่นในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมคือ ครูต้องมีความรัก ศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตากรุณาและเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ มีจริยธรรม มีริยา มารยาทสุภาพเรียบร้อย วางตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเปี่ยมด้วยคุณธรรมฝึกหัดปฏิบัติตนยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยชี้แนะทางถูกต้องแก้ไขสิ่งผิดและยึดมั่นตามหลักศาสนา และมีบุคลิกภาพดี เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กและสาธารณชน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการดำรงชีวิต และมีความสามารถในการปลูกฝังวินัย คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี และถูกต้องต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับบรรณานุกรม จิตฺตชญาวณิช^๘ ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะครูที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมสำคัญคือ ครูต้องสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะความร่วมมือการทำงานเป็นทีม ทักษะการเรียนรู้ และทักษะอาชีพ และมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู

^๕ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖).

^๖ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๙๑๙ เทคโนโลยีรุ่งเรือง, ๒๕๕๘), หน้า ๑๐.

^๗ สุรศักดิ์ หลาบมาลา, บทบาทครูแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕ - ๒๗.

^๘ ธารณา จิตฺตชญาวณิช, การศึกษาและความเป็นครูไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๔๙ - ๑๕๔.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยแบ่งเป็น ๒ ประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ที่เป็นผลจากการวิจัย บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีภารกิจในการพัฒนาครู เช่น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สามารถนำไปใช้ในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัยต่อยอดองค์ความรู้ หรือวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการได้

๒. บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในระดับนโยบาย สามารถนำไปใช้ในการเป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาครูบนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการให้มีศักยภาพและความพร้อมในการเป็นครูในยุค Thailand 4.0 เป็นครูที่มีทักษะในการเป็นพลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลกได้

๓. บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และบุคคลทั่วไปที่สนใจ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการครู เพราะครูเป็นผู้สร้างทรัพยากรมนุษย์ที่ดีให้กับประเทศชาติ และพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ มีทักษะชีวิต และพร้อมจะเป็นพลเมืองที่สร้างชุมชนและสังคมให้เกิดความเข้มแข็งบนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

๔. หน่วยงานที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้โดยทางอ้อม ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรที่มีภารกิจบางส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาหรือมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ตลอดจนบุคคลทุกช่วงวัย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานหรือแนวคิดในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรหรือผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาการเรียนรู้ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑. รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ในครั้งนี้เป็นการศึกษาเอกสารและเก็บข้อมูลจากครูทั่วประเทศ และยืนยันความถูกต้องและความเหมาะสมสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งข้อมูลมีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง แต่เพื่อให้องค์ความรู้ดังกล่าวได้ส่งผลอันเป็นรูปธรรมและเหมาะกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ผู้ที่สนใจสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาให้ขยายผลต่อในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบดังกล่าวเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน และเพิ่มเติมองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสถานศึกษาได้

๒. บุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู ซึ่งมีความสนใจในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ควรทำวิจัยเพื่อออกแบบกิจกรรมหรือชุดกิจกรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูทั่วประเทศได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กิตติชัย สุธาสิโนบล. จิตสำนึกและจรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: คอมเมอร์เชียล เวิลด์ มีเดีย, ๒๕๖๐.

ชนาธิป พรกุล. การสอนกระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

ณรงค์ สิทธิประเสริฐ. จรรยาบรรณของครูผู้สอนในทศวรรษของข้าราชการครู: ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๓๗.

ถนอมพร เลหาจรัสแสง. การเรียนรู้ในยุคสมัยหน้า: ตอนรูปแบบและทฤษฎี การเรียนรู้อนาคต. [อินเทอร์เน็ต], ม.ป.ป. [เข้าถึงเมื่อ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑], เข้าถึงได้จาก <http://thanompo.edu.cmu.ac.th/load/journal/50-51/next-generation%20of%20learning.pdf>

ทิตินา แคมมณี และคณะ. กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อข้องใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๕๕.

ธราญา จิตรขญาวณิช. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. การวิเคราะห์ห่อภิมาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก. ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. เปิด ๖ อุปสรรคการทำงานครูไทย สอนหนัก ขาดจิตวิญญาณ ไร้ทักษะ ICT. [อินเทอร์เน็ต], ๒๕๕๖, [เข้าถึงเมื่อ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๑], เข้าถึงได้จาก <http://www.enn.co.th/๕๙๔๒>.

วรรณิภา ศุกรียพงศ์ และคณะ. คุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๓๒(๔), (ตุลาคม - ธันวาคม), ๒๕๕๒: หน้า ๑๒๘ - ๑๓๗.

สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ. หลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๒.

สุคนธ์ สินธพานนท์. การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๙๑๙ เทคโนโลยีรุ่งเรือง, ๒๕๕๘.

สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนูวัติ คุณแก้ว. คุณลักษณะของครูยุคใหม่. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕.

สุภางค์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. ครูแห่งชาติประเทศอังกฤษ Advance Skills Teachers. [อินเทอร์เน็ต], ๒๕๔๓, [เข้าถึงเมื่อ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑], เข้าถึงได้จาก <http://admin.e-library.onecapps.org/Book/560.pdf>

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. บทบาทครูแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๓.

เอมมา อาสนจินดา และวินัยกานต์ รุจิภักดิ์. จริยธรรมในวิชาชีพครู. นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย มหิดล, ๒๕๕๙.

ภาษาอังกฤษ

Kerlinger, F. N., and Lee, H. B., *Foundations of Behavioral Research*, 4th ed. (Singapore: Thomson Learning, 2000).

ภาคผนวก ก

บทความการวิจัย

การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของ
จรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ
The Development of Being a Professional Teacher in the 21st Century
Model Based on the Ethics of Profession with Buddhism Integration

นางสาวชนันภรณ์ อารีกุล
พระครูสมุห์ทอง ฐิตปญโญ (บุตรดี)
นายสุวิทย์ แสงรัมย์
นายอรรถพล จอมมงคล

บทคัดย่อ

การวิจัย “การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ และ ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ๑) การศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเคราะห์งานวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ๒) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และ ๓) การวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน ๒๖๕ รูป/คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๒๐ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบและแบบสอบถามเดลฟาย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม LISREL ๙.๓ ผลการวิจัยพบว่า

๑) องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู

๒) องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ ๑๙๒.๖๗ ค่าความน่าจะเป็น (P-

value) เท่ากับ ๐.๐๐๐ ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ ๑๐๔ ค่าสถิติไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ ๑.๘๕ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ ๐.๙๐ ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) เท่ากับ ๐.๘๕ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ ๐.๙๙ ค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปของคะแนนมาตรฐาน (RMSEA) เท่ากับ ๐.๐๖๕ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง ๐.๒๙ ถึง ๐.๙๕ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๑๐

๓) รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ประสิทธิภาพการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะการสร้างหลักสูตร ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ และทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ๒) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ๓) ด้านทักษะการคิด ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสังเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ ทักษะการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ และ ๔) หลักธรรมสำหรับความเป็นครู ได้แก่ เทศนา ๒ ปฏิสัมภิทา ๔ ประมาณ ๔ เทศนาวิธี ๔ ธรรมเทศก ธรรม ๕ พหุสูตร ๕ อนุปพิภกกา ๕ และกัลยาณมิตรธรรม ๗ และถูกตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและพบว่าโดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อรูปแบบว่าถูกต้องและสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๕$, S.D. = ๐.๕๗)

คำสำคัญ: ความเป็นครู, จรรยาบรรณวิชาชีพ, พุทธบูรณาการ

ABSTRACT

The purposes of this research “The Development of Being a Professional Teacher in the 21st Century Model Based on the Ethics of Profession with Buddhism Integration” were 1) to synthesize the components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration, 2) to analyze the confirmatory factor of the components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration, and 3) to develop the being a professional teacher in the 21st century model based on the ethics of profession with Buddhism integration. The research methodology was divided 3 stages: 1) the documentary study and research synthesis by content analysis, 2) the confirmatory factor analysis, and the Delphi technique. The research samples were teachers in primary and secondary schools and 20 experts. The research instruments were the documentary analysis form, the confirmatory factor analysis questionnaire, and Delphi technique questionnaire. The analysis of this research were content analysis, the descriptive statistical analysis, and the confirmatory factor analysis by LISREL 9.3. The research results were,

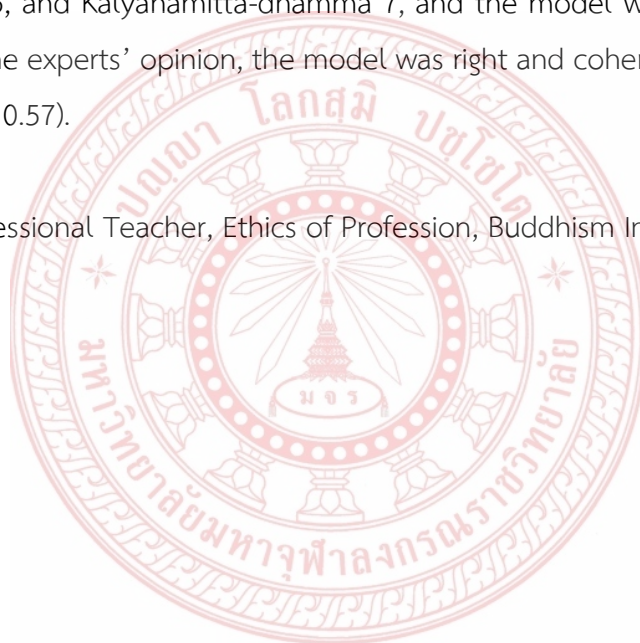
1) the components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration were: 1) the instruction, the ethics of profession, 3) the thinking skills, and 4) the Buddhism principles for being teacher,

2) the results of confirmatory factor analysis of model in components of being a professional teacher in the 21st century based on the ethics of profession with Buddhism integration were found that model was fitted with empirical data with Chi-Square (χ^2) = 192.67, Probability value (P-value) = 0.000, Degree of freedom (df) = 104, Chi-Square Statistic (χ^2/df) = 1.85, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.90, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.85, Comparative Fit Index (CFI) = 0.99, Root Mean Square of Error Approximation (RMSEA) = 0.065, Factor Loading (β) = 0.29 – 0.95, and the value of significant different of .10,

3) the being a professional teacher in the 21st century model based on the ethics of profession with Buddhism integration consisted of 1) the instruction that

comprised of the 21st century educational philosophy, the curriculum design skill, the educational innovation skill in classroom, the learning activity skill, the learning evaluation skill, and classroom action research skill, 2) the ethics of profession that comprised of the professional ethics for person, the professional ethics for profession, the professional ethics for clients, the professional ethics for co-professionals, and the professional ethics for social, 3) the thinking skills that comprised of the analysis thinking skill, the synthesis thinking skill, the critical thinking skill, the comparative thinking skill, the problem-solving thinking skill, and the creative thinking skill, and 4) the Buddhism principles for being teacher that comprised of, Desana 2, Patisambhida 4, Pamana 4, Desanavidhi 4, Dhammadesaka-dhamma 5, Bahussutanga 5, Anupubbikatha 5, and Kalyanamitta-dhamma 7, and the model was reconsidered by the experts. In the experts' opinion, the model was right and coherent in highest level ($\bar{X} = 4.65$, S.D.= 0.57).

Key words: Professional Teacher, Ethics of Profession, Buddhism Integration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านธรรมชาติและวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ระบบข้อมูลข่าวสารที่แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วทั่วทุกส่วนของโลกอย่างรวดเร็ว มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาศาสตร์ และการแพทย์ ท่ามกลางกระแสของความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ ๒๑ สมาชิกในสังคมจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกให้ได้ ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงจะต้องรู้เท่าทันกระแสดังกล่าว การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นมิติใหม่ของวงการการศึกษา ที่ทุกองค์กรทั้งในระดับประเทศลงมาถึงระดับที่มีหน้าที่โดยตรงหรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างก็ให้ความสำคัญและร่วมมือกันวางแผนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะสำคัญและจำเป็นบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองโลก และร่วมมือกันสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติและสภาพแวดล้อมในโลก^๑

การศึกษาคือเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาคน พัฒนาสังคม พัฒนาประเทศชาติ การวางนโยบายให้เกิดเป็นสังคมแห่งความรู้ ย่อมมีการส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และเมื่อการศึกษาไทยดำเนินมาถึงช่วงศตวรรษที่ ๒๑ เป็นต้นมา การจัดการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคม กล่าวคือ ๑) ด้านหลักสูตร เน้นหลักสูตรมาตรฐานการเรียนรู้ มีกรอบหลักสูตรเป็นหลักสูตรแกนกลางในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแต่ละสถานศึกษาจะต้องนำกรอบหลักสูตรไปพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และมีการพัฒนารายวิชาพื้นฐานเพิ่มเติมตามความต้องการของผู้เรียน และบูรณาการเรื่องราวของท้องถิ่น ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนสื่อการเรียนรู้เน้นสื่อตามสภาพจริง สื่อ ICT รวมทั้งใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตามสภาพจริง ๓) ด้านการประเมินการเรียนรู้ เน้นการประเมินการเรียนรู้และผลการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย ๔) ด้านการจัดการในชั้นเรียน เน้นการสร้างบรรยากาศเชิงบวก เพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีวินัยเชิงบวก เรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมตามหลักสูตรและตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และ ๕) ด้านการนิเทศเพื่อพัฒนาครู โดยเน้นกระบวนการชี้แนะแบบพี่เลี้ยงผ่านกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ หรือ Professional Learning

^๑ สุคนธ์ สิ้นพานนท์, การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๙๑๙ เทคนิคพรินต์, ๒๕๕๘), หน้า ๗.

Community^๒ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนในสอดคล้องกับการสังคมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

อย่างไรก็ตามในการประกอบอาชีพใด ๆ การมีจรรยาบรรณเพื่อยึดถือเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับความประพฤติจะช่วยให้เกิดการปฏิบัติที่ชัดเจน อาชีพครูก็เช่นกัน เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของความเป็นครู เห็นได้ว่า การเป็นครूमืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ในสังคมไทยนั้นครูต้องเป็นผู้ที่มีทั้งความรู้ และคุณธรรม เพราะหน้าที่ของครูคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม หากครูขาดคุณธรรม จริยธรรมแล้ว ประเทศก็อาจจะไม่สามารถผลิตบุคคลที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคตได้ ซึ่งในสังคมไทยคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย การบูรณาการแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมในปรับใช้กับการพัฒนาครูจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู คุณลักษณะและแนวทางปฏิบัติของครूमืออาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ยังไม่พบว่ามีเอกสารที่สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ ได้ครบถ้วน จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ โดยใช้การสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis) ในการศึกษา ค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นเพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครบถ้วนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นพบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ยังขาดองค์ความรู้ที่มาจากสังเคราะห์ความรู้ด้วยวิธีการสังเคราะห์งานวิจัย จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู สามารถนำไปใช้ในการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของประเทศที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

^๒ พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, **ทักษะ ๗C ของครู ๔.๐**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๔.

๒. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

๓. เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ซึ่งใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (documentary study) การสังเคราะห์งานวิจัยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) โดยคณะผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น ๓ ระยะ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ ๑ ขั้นการศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัยโดยวิธีโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ เอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ เอกสารต่าง ๆ เช่น ตำรา หนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู ที่คณะผู้วิจัยสามารถสืบค้นได้จากฐานข้อมูลห้องสมุดต่าง ๆ และฐานข้อมูลออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งคณะผู้วิจัยกำหนดให้เป็นแบบวิเคราะห์ความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ และแบ่งแบบวิเคราะห์เอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในขั้นตอนนี้ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสาร (manifest content) และตีความเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ในเอกสารที่เกี่ยวข้อง (latent content)

ระยะที่ ๒ ขั้นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันซึ่งเป็นผลการวิจัยจากศึกษาเอกสารและการสังเคราะห์งานวิจัย

ประชากรของการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ๔ ภูมิภาคทั่วประเทศ ได้แก่ ๑) จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเหนือ ๒) จังหวัดกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ๓) จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ๔) จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคใต้ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ ๕ เท่าของจำนวนตัวแปรที่ศึกษา และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เพื่อเป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม จำนวน ๒๖๕ รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม LISREL ๙.๓

ระยะที่ ๓ ขั้นการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คณะผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ จำนวน ๒๐ รูป/คน ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มที่พอเหมาะที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบที่ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาแล้ว

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือ แบบสอบถามเดลฟาย เรื่องรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR : interquartile range) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ ๑ องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้าน

จรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ซึ่งรายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละด้าน มีดังนี้

องค์ประกอบด้านที่ ๑ ด้านการจัดการเรียนการสอน

- ๑.๑ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑
- ๑.๒ ทักษะการสร้างหลักสูตร
- ๑.๓ ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
- ๑.๔ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ๑.๕ ทักษะการประเมินการเรียนรู้
- ๑.๖ ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

องค์ประกอบด้านที่ ๒ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ

- ๒.๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง
- ๒.๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ
- ๒.๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ
- ๒.๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
- ๒.๕ จรรยาบรรณต่อสังคม

องค์ประกอบด้านที่ ๓ ด้านทักษะการคิด

- ๓.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์
- ๓.๒ ทักษะการคิดสังเคราะห์
- ๓.๓ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- ๓.๔ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ
- ๓.๕ ทักษะการคิดแก้ปัญหา
- ๓.๖ ทักษะการคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบด้านที่ ๔ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู

- ๔.๑ เทศนา ๒
- ๔.๒ ปฏิสัมภิทา ๔
- ๔.๓ ประมาณ ๔
- ๔.๔ เทศนาวิธี ๔
- ๔.๕ ธรรมเทศกธรรม ๕
- ๔.๖ พหุสูตร ๕
- ๔.๗ อนุพุพพิกกา ๕
- ๔.๘ กัลยาณมิตรธรรม ๗

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ หลังการปรับโมเดลโดยปรับแก้รูปแบบสมมติฐานตามค่าดัชนีความกลมกลืนพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ ๑๙๒.๖๗, $p = ๐.๐๐๐$, $df = ๑๐๔$ และเมื่อพิจารณาจากค่าอื่น ๆ ร่วมด้วยพบว่า ค่าสถิติไคสแควร์สัมพันธ์ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ ๑.๘๕ และมีค่าน้อยกว่า ๒ ส่วนค่าดัชนี GFI = ๐.๙๐, AGFI = ๐.๘๕, CFI = ๐.๙๙ มีค่ามากกว่า ๐.๙๐๐ สำหรับค่าดัชนี RMSEA = ๐.๐๖๕ สำหรับค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) อยู่ระหว่าง ๐.๒๙ ถึง ๐.๙๕ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๑๐ ทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน (TC) ($\beta = ๐.๙๕$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการคิด (TK) ($\beta = ๐.๙๔$) และ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ (PF) ($\beta = ๐.๙๓$) ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านทักษะการคิด และหลักธรรมสำหรับความเป็นครู ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

อภิปรายผล

องค์ประกอบด้านที่ ๑ ด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ปรัชญาทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ทักษะการสร้างหลักสูตร ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทักษะการประเมินการเรียนรู้ และทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสุเทพ ธรรมะตระกูล และ อนุวัติ คุณแก้ว^๓ ซึ่งศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูยุคใหม่ และพบว่า คุณลักษณะของครูยุคใหม่ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการสอน ด้านอารมณ์ และ ด้านความรู้ความสามารถ ซึ่งทั้งด้านทักษะการสอนและด้านความรู้ความสามารถเป็นองค์ประกอบที่สะท้อนถึงองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนได้อย่างชัดเจน เห็นได้ชัดเจนว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการประกอบวิชาชีพครู และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการด้วย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสภาแห่งชาติด้านมาตรฐานวิชาชีพการสอน (NBPTS) มีการกำหนดหลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่ ๑๐ ประการเพื่อการออกใบประกอบวิชาชีพครู^๔ ซึ่งมาตรฐานนี้เทียบเท่าวุฒิบัตรขั้นสูงของสภาแห่งชาติด้านมาตรฐานวิชาชีพการสอน (NBPTS) ประกอบด้วยคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก เช่น ครูต้องเข้าใจความคิดหลัก เครื่องมือที่จะใช้หาความรู้และโครงสร้างของหลักการที่ใช้สอน และสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำให้ลักษณะต่าง ๆ นี้มีความหมายแก่นักเรียน ครูต้องเข้าใจว่าเด็กเรียนรู้อย่างไรและพัฒนาอย่างไรและสามารถเตรียมโอกาสแห่งการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาทางสติปัญญาและสังคมส่วนบุคคล ครูต้องเข้าใจว่านักเรียนแตกต่างกันอย่างไรในการมีแนวทางเรียนรู้และครูต้องสร้างโอกาสทางการสอนที่มีการปรับให้เข้ากับนักเรียนที่มีความหลากหลาย ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การสอนต่าง ๆ ที่จะช่วยเร่งเร้าการพัฒนาของนักเรียนให้มีความคิด รู้จัก วิพากษ์วิจารณ์ แก้ปัญหาและแสดงทักษะได้ ครูต้องใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกลงและพฤติกรรมของกลุ่มและส่วนบุคคลที่จะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เร่งเร้าการพบปะสังสรรค์ทางสังคม การเข้าไปเกี่ยวข้องในการเรียนรู้และการสร้างพลังใจของตนเอง ครูต้องใช้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในหลักการนิเทศด้านการใช้คำพูด การไม่ใช้ถ้อยคำและสื่อที่จะให้มีการเรียนรู้อย่างจริงจัง มีการร่วมมือ การพบปะสังสรรค์ในชั้นเรียน ครูต้องวางแผนการสอนโดยมีพื้นฐานทางความรู้ในเรื่องราวที่สอนประชาคม และเป้าหมายในหลักสูตร ครูต้องเข้าใจและใช้ยุทธศาสตร์การประเมิน

^๓ สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนุวัติ คุณแก้ว, **คุณลักษณะของครูยุคใหม่**, (เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕), หน้า ค.

^๔ สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ, **หลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐).

อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการวัดผลและให้มั่นใจว่านักเรียนได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในทางปัญญา ทางสังคมและทางกายภาพ ครูต้องเป็นนักปฏิบัติที่มีการทบทวนตนเอง โดยวัดผลอย่างต่อเนื่องในผลของทางเลือกและการปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ (นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีวิชาชีพในประชาคมแห่งการเรียนรู้) และเป็นผู้แสวงหาโอกาสที่จะมีการเติบโตในทางวิชาชีพ และครูต้องสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ผู้ปกครอง และองค์กรในประชาคมที่กว้างขวางมากขึ้น เพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน ซึ่งคุณลักษณะทั้งหมดเป็นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น

องค์ประกอบด้านที่ ๒ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งมีข้อกำหนดของจรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม โดยมาตรฐานการปฏิบัติตนเป็นจรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการปฏิบัติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามระเบียบจรรยาบรรณครู พุทธศักราช ๒๕๕๙ ตามที่เลขาธิการคุรุสภา ได้เสนอพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและแนวทางในการปฏิบัติ^๕ เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ดังนั้นองค์ประกอบที่ ๒ จึงเป็นองค์ประกอบของรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ ที่ไม่แตกต่างไปจากข้อบังคับของคุรุสภา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้ว

องค์ประกอบด้านที่ ๓ ด้านทักษะการคิด ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสังเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดเปรียบเทียบ ทักษะการคิดแก้ปัญหา และทักษะการคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับทิศนา ขัมมณีและคณะ ที่กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้จัดการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งหมด ทั้งเนื้อหา กิจกรรม และเวลาอยู่ในมือของครู ผู้เรียนจะเป็นนักคิดหรือไม่ อยู่ที่ครูให้โอกาสผู้เรียนได้คิด มีการส่งเสริมการคิดของผู้เรียนหรือให้คำแนะนำวิธีคิดแก่ผู้เรียนหรือไม่ การให้โอกาสผู้เรียนได้คิด ผู้เรียนจะไม่สามารถฝึกทักษะการคิดหรือพัฒนาคุณภาพการคิดของตน ถ้าไม่มีโอกาสได้ฝึกการคิดอย่างสม่ำเสมอ โอกาสสำหรับการคิด ไม่ใช่เวลาที่ให้คิด แต่เป็นโอกาสที่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความคิดและคิดอย่างต่อเนื่อง ครูควรให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดระดับสูงหลาย ๆ ทักษะ และฝึกทักษะเหล่านั้นซ้ำ ๆ เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว การฝึกควรทำให้เป็นธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริงและมีแรงจูงใจให้ผู้เรียน

^๕ เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน, ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖ - ๒๒.

อยากปรับปรุงความคิดของตนเอง การทำความเข้าใจกับลักษณะของการคิดจะทำให้ครูระลึกได้เมื่อวางแผนสอนการคิด เวลาคิดกิจกรรมการเรียนรู้จะเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะของการคิด แต่สิ่งที่สำคัญประการแรก ครูต้องมีความเชื่อหรือมีความเห็นคล้อยตามว่าการคิดมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้เสียก่อน^๖ โดยต้องมีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ความคิดว่า การคิดเป็นกระบวนการทางสติปัญญา (cognitive process) ที่คนเราใช้สร้างความหมาย ความเข้าใจในสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัว การคิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในสมอง จัดกระทำกับข้อมูลที่ได้รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส การคิดเป็นกระบวนการ มีขั้นตอนการคิดเป็นลำดับในสมอง การคิดแบบต่าง ๆ มีขั้นตอนการคิดที่ต่างกัน การคิดไม่ใช่เนื้อหาที่จะถ่ายทอดให้จดจำกันได้ การคิดเป็นงานเฉพาะตน ผู้เรียนต้องดำเนินการเอง จะให้ผู้อื่นคิดแทนไม่ได้ การคิดเป็นสิ่งที่เกิดภายในสมอง แต่สามารถสังเกตได้จากการกระทำหรือการแสดงออก การคิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ จากลักษณะสำคัญของการคิดดังกล่าว ทำให้การวางแผนการสอนของครูต้องเลือกวิธีการหรือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดย ครูให้ผู้เรียนทำกิจกรรมทุกคน ทุกกิจกรรมต้องทำให้ผู้เรียนใช้ความคิด ครูป้อนข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสของผู้เรียนหลาย ๆ ทาง ผู้เรียนทำกิจกรรมโดยใช้การคิดตามลำดับขั้นตอน และผู้เรียนแสดงผลของการคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น อธิบายด้วยคำพูดของตนเอง สรุปเป็นความคิดรวบยอด แสดงผลงานหรือปฏิบัติงาน จากประเด็นที่น่าสนใจดังกล่าวสะท้อนว่า ทักษะการคิดเป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการองค์ประกอบหนึ่ง

องค์ประกอบด้านที่ ๔ หลักธรรมสำหรับความเป็นครู ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ได้แก่ เทศนา ๒ ปฏิสัมภิทา ๔ ประมาณ ๔ เทศนาวิธี ๔ ธรรมเทศกกรรม ๕ พหุสุต ๕ อนุพุทฺธิกา ๕ และกัลยาณมิตรธรรม ๗ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)^๗ วิเคราะห์ไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมได้อธิบายถึงหลักธรรมที่ครูควรยึดปฏิบัติไว้หลายธรรมะ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และบูรณาการร่วมกับจรรยาบรรณวิชาชีพ และนักวิชาการหลายท่านได้กำหนดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมไว้เป็นอันดับสำคัญของคุณลักษณะความเป็นครู เช่น สุคนธ์ สิ้นธพานนท์^๘ ซึ่งสรุปทักษะของครูในศตวรรษที่ ๒๑ ว่าควรมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้มีการบูรณาการตามมาตรฐานวิชาชีพครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะลูกศิษย์

^๖ ทิศนา ขัมมณี และคณะ, กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๔๐ - ๔๑.

^๗ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๘ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๙๑๙ เทคนิควิธีคิด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๐.

ชักชวนผู้อื่นให้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม และสุรศักดิ์ หลาบมาลา^๙ ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะครูรุ่นใหม่ที่สำคัญและเป็นจุดเด่นในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมคือ ครูต้องมีความรัก ศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตากรุณาและเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ มีจริยธรรม มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย วางตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเปี่ยมด้วยคุณธรรมฝึกหัดปฏิบัติตนยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยชี้แนะทางถูกต้องแก้ไขสิ่งผิดและยึดมั่นตามหลักศาสนา และมีบุคลิกภาพดีเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กและสาธารณชน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการดำรงชีวิต และมีความสามารถในการปลูกฝังวินัย คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี และถูกต้องต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับธรรมา จิตรขญาวณิช^{๑๐} ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะครูที่ดีในศตวรรษที่ ๒๑ ควรมีลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมสำคัญคือ ครูต้องสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะความร่วมมือการทำงานเป็นทีม ทักษะการเรียนรู้ และทักษะอาชีพ และมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู

บรรณานุกรม

ทิตนา แคมมณี และคณะ. **กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อ**

ใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, ๒๕๕๕.

ธรรมา จิตรขญาวณิช. **การศึกษาและความเป็นครูไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ. หลักและมาตรฐานคุณลักษณะตามเกณฑ์การประเมินครูใหม่.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๐.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๒.

สุคนธ์ สินธพานนท์. **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑.**

กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ๑๙๑๙ เทคโนโลยีปริ้นต์, ๒๕๕๘.

สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนูวัติ คุณแก้ว. **คุณลักษณะของครูยุคใหม่.** เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. **บทบาทครูแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

^๙ สุรศักดิ์ หลาบมาลา, **บทบาทครูแห่งชาติ**, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๕ - ๒๗.

^{๑๐} ธรรมา จิตรขญาวณิช, **การศึกษาและความเป็นครูไทย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑๔๙ - ๑๕๔.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์ แบ่งเป็นกิจกรรมการเผยแพร่งานวิจัยและกิจกรรมการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

๑. กิจกรรมการเผยแพร่งานวิจัย แบ่งกิจกรรมการเผยแพร่เป็น ๒ กิจกรรม ได้แก่

๑.๑ การเผยแพร่งานวิจัยภายในมหาวิทยาลัย โดยดำเนินการส่งรายงานการวิจัยให้แก่ส่วนงานต่าง ๆ ตามที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์กำหนดไว้

๑.๒ การเผยแพร่งานวิจัยภายนอกมหาวิทยาลัย โดยดำเนินการเขียนบทความวิจัยและสมัครเข้าร่วมการประชุมทางวิชาการทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติเพื่อนำเสนอผลการวิจัย ตลอดจนนำบทความไปตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่อยู่ในฐาน TCI 1 หรือ TCI 2 ตามความเหมาะสม

๒. กิจกรรมการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการถ่ายทอดผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย ๔ กลุ่มหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑ จัดพิมพ์แผ่นพับสรุปผลการวิจัย “การพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ”

๒.๒ จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง “รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ”

๒.๓ ประสานงานกับบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และบุคคลทั่วไปที่สนใจ เพื่อส่งหนังสือเรื่อง “รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ” โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ**

วัตถุประสงค์การวิจัย	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ดำเนินการมา	ผลที่ได้รับของโครงการ
๑. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ
๒. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ๔ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ขอนแก่น นครศรีธรรมราช	ส่งแบบสอบถามให้ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ๔ จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ขอนแก่น นครศรีธรรมราช ได้ครบตามจำนวนที่กำหนด	องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ
๓. เพื่อพัฒนารูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ	ผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ และจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ จำนวน ๒๐ รูป/คน	จัดส่ง (ร่าง) รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการและแบบประเมิน ให้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ และจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ จำนวน ๒๐ รูป/คน และเก็บรวบรวมแบบประเมินเพื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย	รูปแบบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวิเคราะห์เอกสาร

แบบวิเคราะห์เอกสาร “ความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพ
เชิงพุทธบูรณาการ” แบ่งเป็น ๒ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑: ข้อมูลพื้นฐานของเอกสาร

ชื่อเรื่อง

ผู้เขียน

ปีที่พิมพ์

ตอนที่ ๒: ผลการวิเคราะห์ความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิง
พุทธบูรณาการ

แบบสอบถาม

องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ ๒๑ บนพื้นฐานจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ/ฉายา/นามสกุล

เพศ ☐ บรรพชิต ☐ คฤหัสถ์ชาย ☐ คฤหัสถ์หญิงวุฒิการศึกษา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท☐ ปริญญาเอก ☐ วุฒิอื่น ๆระดับชั้นที่สอน ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย

วิชาที่สอน

.....

โรงเรียน

.....

อำเภอ จังหวัด

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

คำชี้แจง ขอให้ท่านวงกลมระดับความคิดเห็นของท่านในประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งระดับความคิดเห็น
ดังนี้

- ๑ หมายถึง ท่านเห็นด้วยน้อยที่สุด
- ๒ หมายถึง ท่านเห็นด้วยน้อย
- ๓ หมายถึง ท่านเห็นค่อนข้างน้อย
- ๔ หมายถึง ท่านเห็นด้วยปานกลาง
- ๕ หมายถึง ท่านเห็นด้วยค่อนข้างมาก
- ๖ หมายถึง ท่านเห็นด้วยมาก
- ๗ หมายถึง ท่านเห็นด้วยมากที่สุด

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น						
	น้อยที่สุด -----> มากที่สุด						
๑. ด้านการจัดการเรียนการสอน							
๑.๑ ประสิทธิภาพทางการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑							
(๑) ครูควรคำนึงถึงการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเสมอ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๒) ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๓) ครูควรสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๔) ครูสามารถกำหนดปรัชญาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ได้	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑.๒ ทักษะการสร้างหลักสูตร							
(๕) การออกแบบหลักสูตรควรใช้การบูรณาการในวิชาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๖) หลักสูตรที่ดีต้องเชื่อมโยงวิชาการไปสู่การดำเนินชีวิตได้จริง	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๗) หลักสูตรที่ดีต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมได้	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑.๓ ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน							
(๘) ครูออกแบบและพัฒนานวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้ได้หลากหลายเพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๙) ครูควรมีความสามารถในการเลือกใช้ทรัพยากรและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๑๐) ครูควรมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบทเรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑.๔ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้							
(๑๑) ครูควรเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗

ข้อความถาม	ระดับความคิดเห็น						
	น้อยที่สุด -----> มากที่สุด						
(๑๒) ครูควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๑๓) ครูควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑.๕ ทักษะการประเมินการเรียนรู้							
(๑๔) ครูควรมีความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๑๕) ครูควรสร้างวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๑๖) ครูควรนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการออกแบบการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๑๗) ครูควรนำผลการประเมินจากผู้เรียนมาใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑.๖ ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน							
(๑๘) ครูควรเข้าใจและอธิบายหลักพื้นฐานการวิจัยและมีทักษะในการทำวิจัยได้ด้วยตนเอง	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๑๙) ครูควรมีความสามารถในการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ในชั้นเรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๒๐) ครูควรมีความสามารถในการนำผลที่ได้จากงานวิจัยในชั้นเรียนไปใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๒. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ							
๒.๑ จรรยาบรรณต่อตนเอง							
(๒๑) ครูควรตระหนักและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๒๒) ครูควรมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้หมั่นหาความรู้ทั้งทางวิชาการและข่าวสารรอบตัวทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองอยู่เสมอ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น						
	น้อยที่สุด -----> มากที่สุด						
(๒๓) ครูที่ดีควรพึงระวังตนไม่ให้ทำผิดทั้งทางกฎหมายและทางศีลธรรม	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๒.๒ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ							
(๒๔) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรัก ศรัทธา มีความซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๒๕) การคัดลอกผลงานและนำผลงานผู้อื่นมาเป็นของตน เป็นการทำความผิดต่อองค์กรวิชาชีพครู	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๒๖) ครูต้องอุทิศตนและทุ่มเทต่อการสร้างบุคคลที่เป็นกำลังของชาติในอนาคต	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๒.๓ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ							
(๒๗) ครูที่ดีต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งกาย วาจา และใจ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๒๘) ครูควรปฏิบัติตนและอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตากรุณา	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๒๙) ครูควรมีความภูมิใจในหน้าที่ครูคือการตั้งใจอบรมสั่งสอนอย่างเต็มที่	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๒.๔ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ							
(๓๐) ครูควรเป็นกัลยาณมิตร ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อนร่วมวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๓๑) ครูต้องยึดมั่นในระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัด	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๓๒) ครูควรเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๒.๕ จรรยาบรรณต่อสังคม							
(๓๓) ครูควรให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาและวิถีชุมชนในพื้นที่ตั้งของโรงเรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๓๔) ครูควรมีแนวคิดและปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๓๕) ครูควรดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย และหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗

ข้อความถาม	ระดับความคิดเห็น						
	น้อยที่สุด -----> มากที่สุด						
(๔๘) ครูต้องมีความสามารถในการคิดพิจารณาไตร่ตรองและไม่ควรนิ่งนอนใจในปัญหาของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนคนใด	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๔๙) ครูควรทราบว่าเมื่อเกิดปัญหาในรูปแบบต่างกันใครคือผู้ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๕๐) ครูควรมีความสามารถในการคลี่คลายปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับผู้เรียนได้	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๓.๖ ทักษะการคิดสร้างสรรค์							
(๕๑) ครูควรสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาการสอนของตนอยู่เสมอ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๕๒) ครูควรสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือผลงานอยู่เสมอเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
(๕๓) ครูควรมีศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์บทเรียนสื่อการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละบุคคล	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗

ตอนที่ ๓ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

๑. พระครูปริยัติปัญญาธร โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
๒. พระครูวินัยธรเอกชัย จิตปณฺโญ โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มจร
๓. พระมหาเมธา อภินนฺโท โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดโสธรวราราม
๔. พระมหาปรีชา รตนโชโต โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
๕. พระมหามิตร อทิวฑฒโน โรงเรียนวัดราชบูรณะ
๖. อาจารย์ภักจिरา โพธิกิจ โรงเรียนวัดสังเวช
๗. อาจารย์พิลัยพร ดอกมะขาม โรงเรียนวัดสระเกศ
๘. อาจารย์สิทธิเดช กานุสนธิ์ โรงเรียนวัดสระเกศ
๙. อาจารย์อนุศักดิ์ ติรสถิตย์ โรงเรียนวัดสุวรรณ
๑๐. อาจารย์ภรณ์ สืบเครือ โรงเรียนวัดสุวรรณ
๑๑. อาจารย์มนตรี มีชัย โรงเรียนวัดราชบพิตร
๑๒. อาจารย์สุวิข สิริอรุณธรรม โรงเรียนวัดราชบพิตร
๑๓. อาจารย์วสจัตตี สุริยันต์ โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
๑๔. อาจารย์โกสุม สัมปลัง โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
๑๕. อาจารย์ธีรโชติ กลับแป้น โรงเรียนวัดศรีสุदारาม
๑๖. อาจารย์ธงชัย พลเยี่ยม โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มจร
๑๗. อาจารย์วัชพล ตุลยวิไลกุล โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร
๑๘. อาจารย์ชุตติเดช สำเร็จ โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร
๑๙. อาจารย์ศิริรัตน์ สงวนศรี โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
๒๐. อาจารย์ ว่าที่ รต. ประเมธ เทพขวัญ โรงเรียนเบญจมราชาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

ภาคผนวก ฉ

ประวัติผู้วิจัย

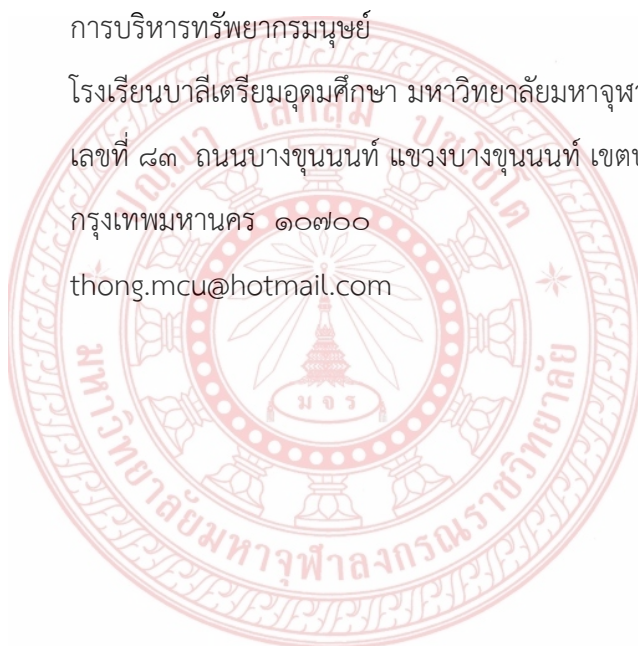

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/นามสกุล	นางสาวชนันภรณ์ อารีกุล (หัวหน้าโครงการ)
ตำแหน่งทางวิชาการ	อาจารย์
ประวัติการศึกษา	ศษ.บ. (การประถมศึกษา) เกียรตินิยมอันดับ ๑ มหาวิทยาลัยศิลปากร ค.ม. (การวิจัยทางการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ค.ด. (การศึกษานอกระบบโรงเรียน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติการศึกษาพิเศษ	Certificate of Doctorate in Education (Andragogy), Lindenwood University, USA.
สาขาที่เชี่ยวชาญ	การสอนสังคมศึกษา, การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ, การวิจัยทางการศึกษา, การศึกษาตลอดชีวิต
ประวัติการทำงาน	อาจารย์ประจำโรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
สังกัด	ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ ๑๑๔ ถนนสุขุมวิท ๒๓ แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐
E-mail	kruuohha@gmail.com

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	พระครูสมุห์ทอง จตปญโญ (บุตรดี)
ตำแหน่งทางวิชาการ	อาจารย์/รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (การสอนภาษาไทย) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สส.ม. (การบริหารงานสวัสดิการสังคม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษาพิเศษ	นธ.เอก, ป.ธ.๑-๒
สาขาที่เชี่ยวชาญ	การสอนภาษาไทย, การบริหารงานสวัสดิการสังคม, การบริหารทรัพยากรมนุษย์
สังกัด	โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๘๓ ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
E-mail	thong.mcu@hotmail.com

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ/นามสกุล	นายสุวิทย์ แซ่วรัมย์
ตำแหน่งทางวิชาการ	อาจารย์
ประวัติการศึกษา	พธ.บ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พธ.ม. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ประวัติการศึกษาพิเศษ	นธ.เอก, ป.ธ.๗
สาขาที่เชี่ยวชาญ	ภาษาอังกฤษ
สังกัด	โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๘๓ ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
E-mail	kean๑๙๐๑๑๒๙@hotmail.com

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ/นามสกุล	นายอรรถพล จอมมงคล
ตำแหน่งทางวิชาการ	อาจารย์
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (วิทยาการคอมพิวเตอร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ค.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสารทางการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติการศึกษาพิเศษ	เปรียญธรรม ๙ ประโยค
สาขาที่เชี่ยวชาญ	การสอนวิชาภาษาบาลี, การงานอาชีพและเทคโนโลยี
สังกัด	โรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ ๘๓ ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
E-mail	raynaldo2529@gmail.com

